

1988
GEGUŽĖ — MAY
Nr. 5

KARYS

Leidžia — L.K.V.S. RAMOVĖ

TURINIO SKYRIAI: Karinės žinios, Mokslas ir Technika, Spaudoje pasižvalgius, Žvilgsnis į politiką, Kronika ir Šaulių priedas — Tremties trimitas.**Redaktorius — Balys Raugas, 415 Main St., Delran, N.J. 08075****Administratorius — Alfonsas Samušis****KARYS** išleidžiamas kiekvieno mėnesio pradžioje. Jam skiriamus straipsnius siųsti redaktoriaus adresu. Įvairių autorių straipsniai, skelbiami **KARYJE**, nevisada reiškia redakcijos nuomonę. Straipsniai gali būti trumpinami bei taisomi. Korespondencijos spausdinamos tik apie ramovėnų, šaulių ar birutiečių veiklą bei jų narius. Rankraščiai redakcijoje nesaugomi.**Prenumerata JAV-bėse ir užsienyje: metams U.S. \$17.00, pusmečiui U.S. \$9.00, atskiuro nr. U.S. \$2.00.****Pinigus siųsti šiuo adresu: KARYS 341 Highland Blvd., Brooklyn, NY 11207, USA**Čekius arba Money Orders adresuoti tik **KARYS** vardu, - ne "Warrior" ar kt.Keisdami adresą nedelsdami praneškite **KARIUI**, pažymėdami naujajį ir senąjį adresą.**KARYS (ISSN 0022-9199)** is published monthly except July and August by Lithuanian Veterans Assoc. **RAMOVĖ**, a Not-For-Profit Corporation, 341 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207. Subscription \$17.00 per year (single copy \$2.00). Second class postage paid at Brooklyn, N.Y. Postmaster. Send Address changes to: **KARYS, 341 Highland Boulevard, Brooklyn, N.Y. 11207****TURINYS**

Viršelio 1-mas psl. — Kauno teatras, kurio sodelyje 1972.V.14 susidegino

Romas Kalanta, šaukdamas: "Laisvės Lietuvai!"

Viršelio 4-tas psl. — B. Raugo nuotr. — pavasario tulpės.

Dr. K. Ėringis — Lietuvos karių mirtis 193

J. Abraitis — Ir vėl karinėje tarnyboje 198

Br. Masiokas — Nuo šabalbonų sriubos iki 19-sios laidos 20€

Plk. J. Andrašūno atsiminimų fragmentas 219

KARIO SKYRIAI:

Karinės žinios 208

Mūsų spaudoje pasižvalgius 213

Žvilgsnis į politiką 215

Iš grožinės literatūros — A. Norimo "Savanorio sūnus" 221

KARIO PRIEDAS:

Tremties trimitas 225

MŪSŲ MIRUSIEJI 236**ATSTOVAI****Baltimore — K. Česonis, California — A. Audronis, Chicago — K. Juškaitis, Cleveland — J. Citulis, Aurora, Col. — Br. Masiokas, Boston — V. Senūta, Detroit — V. Kutkus, Australia — V. Šalkūnas.**

Isteigtas Lietuvoje 1919 —
Nepriklausomybės kovų —
metais.

KARYS

Atgaivintas Juginėse
Amerikos Valstybėse
1950 metais.

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ - VETERANŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Nr. 5 (1642)

GEGUŽĖ — MAY

1988

LIETUVOS KARIŲ MIRTIS SOVIETŲ ARMIJOS GRETŲ REPLĖSE

(Tęsa iš "Kario" Nr. 4)

DR. KAZYS ĖRINGIS

15. Žinios apie žuvusius Lietuvos karius 16-toje divizijoje ir anksčiau

1941 m. gruodžio 19 d. Sovietų Sąjungos Gynbos komisariato įsakymu Maskvos karinės apygardos Karo tarybai buvo nurodyta suformuoti 16-ąją "lietuviškąją" šaulių diviziją iš 11,618 karių (dok. Nr. 22).²⁶ Įsakyme reikalaujama divizijos viduriniusius ir vyresnius vadovaujančius kadrus komplektuoti iš nepriklausomos Lietuvos panaikintos ir pertvarkytos į sovietų kompartijos partinių ir okupacinės administracijos darbuotojų ir įvairiais keliais patekusių į Sovietų Sąjungos gilumą Lietuvos piliečių. Politinius darbuotojus nurodyta komplektuoti parenkant žmones **personaliai** iš partinio aktyvo. Divizijos eilinius ir jaunesnius vadovaujančius kadrus taip pat komplektuoti iš patikrintų, ištikimų partijai ir sovietų valdžiai šaukiamojo amžiaus tinkamų karinei tarnybai tų pačių pareigybių lietuvių tautybės piliečių, visų **pirma** iš buvusio 29-ojo teritorinio šaulių korpuso karių.²⁶ Betgi tuo metu ne tik 29-ojo lietuvių šaulių korpuso jau nebuvo, **bet nebebuvo nei jo karių**. Jie buvo arba dezertyravę išvarant iš Lietuvos ir parėmę 1941 metų Birželio sukilimą, arba vokiečių paimti į belaisvę, arba žuvę bei sužeisti, arba įkalinti Šiaurėje. Ankstyvieji pokariniai Maskvos kontroliuojami vilniškiai šaltiniai nurodo, kad 29-ojo lietuvių korpuso gretose Maskva išvarė iš Lietuvos apie 3,000 lietuvių karių.¹⁴ Generolo S. Raštikio darbuose nurodoma, kad to korpuso gretose iš Lietuvos sovietai išvarė nuo 2,500 iki 3,000 Lietuvos

karių.¹ Vėlesni Maskvos kontroliuojami vilniškiai šaltiniai "pasitaiso" ir tvirtina, kad 29-ojo korpuso gretose iš Lietuvos buvo išvaryta tik apie 2,000 Lietuvos karių.¹⁶ toks "pasitaisymas" matyt reikalingas dėl to, kad **nušlėpus** sušaudytų ir ne 16-ojo divizijoje žuvusių karių skaičių. Matyt, patikimu skaičiumi laikytina 16-os divizijos vado gen. V. Karvelio nuoroda, kad į 16-ąją diviziją atvyko tik apie 500 29-ojo korpuso lietuvių karių.¹ Iš pateiktų skaičių apytiksliai aiškėja, kokius didelius žmonių nuostolius pakėlė 29-ojo korpuso lietuviai kariai, dar prieš patekdami į 16-ąją diviziją.

Jie gynė Maskvą

Jie daug ką "gynė". Nepriklausomos Lietuvos kariuomenės, vėliau — 29-ojo teritorinio šaulių korpuso karo audros 2,500-3,000 išblaškyti kariai pateko į įvairias sovietų armijos pėstininkų dalis ir į Šiaurės katorgą ar paprasčiausiai buvo sušaudyti. Visa tai dengia nežinia ir sovietinės paslaptys.. Po karo okupuotoje Lietuvoje yra išleista karių ir diversantų prisiminimų, tačiau jiems yra būdinga nepakankamas dokumentalumas ir, kaip įprasta, literatūrinio bendraatoriaus fantastiniai pagražinimai. Prie tokios rūšies atsiminimų parengėjų priklauso ir Albinas Likas,⁵¹ kurio literatūrinis bendraautoris buvo rašytojas Juozas Baltušis. Tačiau A. Liko prisiminimuose yra surašytos kilusių iš Lietuvos tų žuvusių karių pavardės, kurie vėlyvą 1941 metų rudenį gynė Maskvą. A. Liko kūrinyse turi ir kitų įsidėmėtinų

savybių. Visu pirma, susidaro įspūdis, kad tai vilniškio sovietų kompartijos Centro komiteto užsakyminis leidinys. Nors autorius anaip tol apie tai nekalba. Politiniai motyvai aiškiai lėmė, kad sovietams prireikė per savus patikėtinius inspiruotų prisiminimų, jog ir lietuvių kariai “gynė viso pasaulio darbininkų tėvynės sostinę Maskvą” ir už ją nemirktelėję žuvo. Gražiai, taip sakant, skamba, **bet buvo kitaip, nes Lietuvos kariai neturėjo pasirinkimo.** Ir dar: A. Liko prisiminimai — tai **prakeiksmų šusnis** lietuvių taip vad. “buržuaziniams nacionalistams” ir klasių kovos prasimanymai, liežuvingai “išdailinėti” literatūrinio bendraauatoriaus J. Baltušio.

Kai dėl A. Liko ir jo kovos draugų, gynusių Maskvą, tai jų karo audrose fronto kelias yra **vertas dėmesio.** Jie, grupė sovietų okupacinės administracijos rėmėjų-pareigūnų iš šiaurycių ir rytų Aukštaitijos, kas kuo, net pėsti, vėliau pasigrobę dviračius, pabėgo iš Lietuvos per Daugpilį Latvijos ir latvių sukilėliams ir vokiečių lėktuvams persekiojant, per Rezeknę, Karsavą, liepos 4 d. **pasiekė** Rusijos sieną ir pro Ostravą, Velikije Lukus dviračiais patraukė link Rževe. Bet pakeliui kariškiai iš visų bėglių atėmė dviračius ir toliau vykti patarė traukiniais. Traukiniu pro Rybinską, Juroslavlį, Ivanovą, Arzamasą bėgliai **pasiekė** Kazanę. Iš čia laivu Volgos ir Kamos upėmis liepos 23 **pasiekė** Čiulnio prieplauką ir Zainsko miestą. Atvykėliai buvo išvežti darbams į kolūką.⁵¹ Susidaro įspūdis, kad sovietų valdžia, skelbdama rugsėjo 15 d. mobilizaciją į **latvių diviziją**, sugalvojo eilinę apgaulę. Įteikus mobilizacinius šaukimus sovietų komisarai labai “nustebo”, kad mobilizuojamieji pabėgėliai esą lietuviai. Komisarai pašauktiesiems įsakė grįžti į kolūką, kuriame daugumai raudonųjų ponų ūkio darbai buvo įkyrėję. A. Likas savo atsiminimų leidiny **nuduoda**, kad jie degte degė ryžtu vykti į frontą.⁵¹ Tuo galima patikėti arba ne, galima manyti, kad komisarai padarė klaidą arba apsimetė ją padarę. Komisarai, iš akių išskaitę pabėglių akyse kraujo “troškulį”, **pasiūlė** jiems parašyti pareiškimus, kad jie nori stoti į sovietų armiją **savanoriais.** Sovietams, trypiantiems valstybes, tautas ir žmones, “savanorystė” vis dėlto buvo reikalinga, kad pasaulio akivaizdoje išrodžius “švariems” 1939 metų Hagos Konvencijos atžvilgiu, kuri **draudžia** užkariauto krašto vyrus siųsti į svetimus karus. Taip ir buvo padaryta, ir visa grupė lietuvių “vajakų” (tokie jie, rūstaujantieji ir kerštaujantieji yra pristatyti A. Liko knygoje) pateko į 201-ąją, vėliau 43-ąją **latvių šaulių diviziją.** Karinis apmoki-

nimas toje divizijoje užtruko tik iki gruodžio mėn. ir 1941 m. gruodžio 4 d. **divizija gavo įsakymą žygiuoti į frontą.**⁵¹

Jie liko pamaskvio sniegynuose

Divizija, atlikusi ilgą žygį, per keturias paras nužygiavo dar 200 kilometrų **antrosios linijos fronto** vingiuotais keliais. Pagaliau kariai buvo susodinti į sunkvežimius ir vežami išmaurotais ir kartkartėmis vokiečių artilerijos **apšaudomais** pafrontės keliais. Išžygiuojančio į frontą dalinio **pabėgo** uteniškis eilinis Calys⁵¹ Tik neaišku ar jis tikras asmuo, ar išgalvotas literatūrinio bendraauatoriaus atsiminimų knygos herojus, nes vienur jis vadinamas Čėliu, o kitur — Čėčėliu. Karo tribunolas nuteisė pasiryžusį neginti Maskvos eilinį Čėlj-Čėčėlj aukščiausia bausme — **sušaudyti.** Visi kuopos kariai sprendimui “vieningai” **pritarė.** Kaip gi kitaip. Ir šio straipsnio autorius kartu net su visa išrikiuota divizija prie Jašiūnų 1944-aisiais vieningai “**pritarė**” Karo tribunolo sprendimui — **sušaudyti.**⁵¹

Toliau divizija vėl žygiavo pėsčiomis ir gruodžio 20 d. užėmė išeities pozicijas **pulti** į pietvakarius nuo Maskvos ir į pietvakarius priešpriešais Narofominsko, Naros up. baseine. **Per kelias žiemos kautynių dienas Kalėdų švenčių metu** dauguma čia patekusių lietuvių ir iš Lietuvos kilusių karių **buvo sužeisti arba užmušti.** Ju tarpe, kaip išvardija atsiminimų autorius ir kautynių dalyvis A. Likas, **žuvo** čedasiečiai Agejus Aleinikovas ir Efimas Aleinikovas, kaunietis Moisiejus Atamukas, želviškis Juozas Aukštakojis, papilietis Mykolas Braškys, Jonas Brazdėikis, Antanas Domijonaitis, Dovydas Evenas, Samuilas Grinfeldas, Liudvikas Gružauskas, Edvardas Jurevičius, Albinas Kalvelis, Strolė Karabelnikovas, Napoleonas Klimka, anykštėnas Ruvimas Laferas, Borisas Levis, mažeikietis Ferdinandas Misionis, Pranas Morkūnas, Stanislovas Naudušas, usteniškis Faivusas Ozuras, nevarėniškis Kazys Pocius, Juozas Samulis, Nestoras Seležinskas, kaunietis Juozas Strazdas, Domininkas Subačius, Petras Sudeikis, žeimeliškis Oldesas Vilkas, žemaitis Kazys Velačiūsis. Iš viso išvardinti 28 **žuvę kariai.**⁵¹ **Įžeidžiančiai Lietuvos valstybinę tautą nuteikia** atsiminimų autoriaus A. Liko ir jo bendraauatoriaus J. Baltušio tvirtinimas, kad visi išvardinti žuvę kariai buvo “**aukso**” grynuoliai — **atsidavę Sovietų komunistų partijai kovotojai, nepriklausomos Lietuvos valstybės griovėjai.** Tokiuo autorių begėdiškumu ban-

doma sudaryti įspūdį, kad beveik visa Lietuvos valstybinė tauta buvo pasidavusi Maskvai. Ryšium su tuo paklaustina, kodėl hermetiškai tylima apie tuos žuvusius karius, kurių laikysena, nesant pasirinkimo, buvo garbinga ir įžymi, **bet nepaženkinta** pasidavėliško antspaudo Maskvai? Ar jų gyvenimai yra beverčiai ir nupigę, ar jie neturėjo motinų ir artimųjų, kad viskas yra nugrimzdę kurčioje tyloje? Šios rūšies **amoralumas** raudona gija eina sovietų karo metų pokarinėje istoriografijoje ir memorialistikoje, be jokio saiko liaupsinant abejotinos reikšmės ar nenusipelnusias išskirtinumo ypatas. Ir dar: **nevisi išvardinti 28 žuvę** prie Maskvos iš Lietuvos kilę kariai buvo akli Maskvos įrankiai ir nepriklausomos Lietuvos valstybės griovikai. Kiti iš jų siekė socialinių persitvarkymų Lietuvoje, neneigdami jos suverenumo. Net suakmenėjusiu veidu parašęs atsiminimus "Jie gynė Maskvą" ir juos užanspaudavęs žuvusiųosius "amžiniems Maskvos poreikiams", bet žvelgdamas į bendraauatoriaus politinį ištvirkavimą ir žodžių ekvilibristiką, knygos autorius A. Likas **epiloge pažymėjo**: "Dabar, žvelgiant iš laiko perspektyvos, daug kas atrodo kitaip" (citatą pabaiga).⁵¹

Besaikis persistengimas šališkumo linkme lietuvių tautos ir valstybės skriaudėjų labui **verčia pateikti** lietuvių priešingos sovietų atžvilgiu laikysenos karo keliuose žiaurios tikrovės rezultatus. **Net pavieniai ženkliai** karo istorijos tapse niekais paverčia Maskvos klatingų ėjimų ir prievartos laviną. Pavyzdžiui **galima paimti** nepriklausomos Lietuvos 9-ojo pėstininkų kunigaikščio Vytenio pulko karo kelius. Išblaškytas pulkas, įjungus jį į Sovietų armijos 29-ąjį korpusą, įgavęs numerį 215 karo išvakarėse stovyklavo Rokiškyje. Prasidėjus karui, pulkas, jo likučiai (jame siautėjant politrukui Eusiejui Jacovskiui) per Pabradę buvo išvartytas Rusijon. Nebe galėdamas pakelti susidariusios padeties, pulko štabo viršininkas **majoras Bartkus** nusišovė. Atskubėjęs į štabą **kapitonas Pilvelis** mirtinai peršovė rusų pulko vadą, Tai atsitiko tarp Polocko ir Nėvelio po to, kai į pulką priėmė daug rusų. Peršautą pulkininką ligoninėn išvežė vairuotojas lietuvis ir sanitaras iš Gudijos, bet jais nepasitikėdamas lydėjo ir politrukas. Kapitoną Pilvelį **sušaudė** politrukas Dobrynin. Pulko sekliai pas lietuvių puskarininkį rado raketinę šaudyklę. Puskarininkį **sušaudė**. Nepasitikėjimo vedini sovietai **pulkininką A. Šurkų** per Velikio Lukus išvežė nežinoma kryptimi. Apie rugpjūčio 15 d. lietuvis karys peršiovė pirštą. Kari

sušaudė.⁵² Lietuvių 29-ąjį korpusą ir jo pulkus sovietai apie rugpjūčio 15 d. **likvidavo**.^{14, 52} Vokiečiai apsupo Velykie Lukus. Grupė lietuvių karių pasirinko didelį nepjautų rugių lauką ir **planavo pabėgti**, patekti į vokiečių pusę ir sugrįžti į Lietuvą. Laimei ar nelaimei kariai nepabėgo, nes žmonės dar ir rugius nuplovė, o vokiečiai tik vėliau atėjo. **Laimė**, kad kaikurie iš tų karių, patyrę daug vargo ir gilaus sielvarto dėl tėvynės pavergimo, liko gyvi. **Nelaimė**, — kad daug lietuvių karių žuvo patekę į Sovietų armijos gretų reples ir kad sovietai nesiliauja žuvusių rūšiavę į idėjinius pilnaverčius antžmogius ir į slepiamą bevertę žuvusiųjų masę.

Čia aukščiau pateiktas vienas iš daugelio negalintis nieko džiuginti atvejais apie lietuvių-sovietų karių santykius **atspindi daugumos Lietuvos karių nusistatymą savo prieš Nr. 1, t.y. Maskvos atžvilgiu**. Lietuvių tautos ir valstybės priešas Nr. 2 — hitlerinė Vokietija. Maskvos inspiruojama prievartinė lietuvių meilė Maskvai karo ir taikos istoriografijoje, memorialistikoje, publicistikoje ir kultūroje **žadina lietuvių tautoje pasišlykštėjimą prieš ir atskleidžia jo kaltumo versmes**. Joks tuščiaaviduris prieš žadinamas loginis triumfas, kad ir kokie "savieji" pasitarnavę Maskvai "didvyriai" bebūtų į padanges keliami, pasisiekimo neturėjo ir neturės, nes jis yra nuo pradžos iki galo meluotas.

Mirties savikaina 16-oje divizijoje

Aukščiau nurodytame įsakyme **Maskva reikalavo** suformuoti "lietuviškąją" diviziją "visų pirma iš buvusių 29-ojo teritorinio šaulių korpuso (t.y. iš Nepriklausomos Lietuvos buvusios kariuomenės — auatoriaus pastaba; K.Ė.) patikrintų, ištikimų partijai ir Tarybų valdžiai... karių" (citatą pabaiga).²⁶ Betgi patikimų sovietų kompartijai karių nepriklausomos Lietuvos kariuomenėje **nebuvo**. Jie atskiruose pulkuose buvo ant pirštų skaičiuojami. Gerbiančių karinę tvarką karių ir jaunesniojo laipsnio vadų, okupanto paskirtų naujoms pareigybėms, **nėra pagrindo priskaičiuoti** prie ištikimųjų Maskvai ir sovietų kompartijai, **nes jie neturėjo pasirinkimo**. Todėl taip reikalinga užkariautojui "lietuviškumo" ir tikimybės užmačia yra 1941 metų Maskvos politrukų arba 1982 metų "Dokumentinės knygos" sudarytojų išmonė. Bet knygos sudarytojais remiasi Sovietų Sąjungos Gynybos ministerijos Centrinio archyvo 56-skyriaus 12,214 aplanko b. 1954, I. 162 - 164 psl. kopija, kurios ištraukos sudaro dokumentą Nr. 22.²⁶ Galbūt

ir taip, bet "dokumentinėje knygoje" dokumento faksimilės nėra ir todėl dokumento Nr. 22 tikrumu galima ir abejoti, žinant Maskvos tikslą iškreiptai pavaizduoti Lietuvos "liaudį", besigrumiančią už atėjūno tikslus.

Iš to didelio divizijos "lietuviškumo", divizijoje į frontą 1942 metų pabaigoje žygiavo tik 36.3% lietuvių, o visi kiti — kitataučiai.¹⁶ Bet užtat "dokumentinės knygos" dokumente Nr. 24 iškištinai nurodyta, kad 1942 m. sausio 22 d. į 16-ąją diviziją dar buvo atvykę tik 1,710 kareivių ir karininkų, kurių tarpe net 73.3% lietuvių.²⁶ Dauguma jų, pažymima, — Lietuvos piliečiai, bet esama ir tokių, kurie nuo senų laikų gyveno Rusijoje ir kituose jos kraštuose. Gi dokumente Nr. 29 pažymima, kad 1942 m. vasario 2 d. divizijoje jau buvo 3,012 kareivių ir karininkų, bet apie tautinę karių sudėtį jau nebekalbama. Bet užtat pabrėžiamas nepartinio raudonarmiečio Žilinsko entuziazmas. Jis pareiškė: "Kai mes, dirbdami miške, sužinojome, kad formuojama Lietuviškoji divizija, norėjome kuo greičiau išvažiuoti į dalį."²⁶ Tada Žilinskas ir kiti jo likimo kariai dar nežinojo, kad miškuose skyriaus sudėties kariams sienojų ir kurui rastų dešimtimis kilometrų nešiojimas, šieno naščių į geležinkelio stotį ar ūkį ant kupros gabenimas, alkanų ir dūstančių nuo mėšlo amoniako kvapo armijos pagalbinuose ūkiuose kiaulių šėrimas, stovyklavimas ir miško darbai Šiaurės uodų bei meškų karalystėse ir kiti panašūs karių engimo būdai yra tam, kad jauni žmonės, veikiant bandos ir išdidumo instinktui, verkdami prašytusi "savanoriais" į frontą. Beje, minėtą 29 dokumentą pasirašė 16-osios divizijos Politinio skyriaus viršininkas Motiejus Šumauskas, vėliau parašutinininkas ir Operatyvinės grupės Gudijoje diversantų vadas. Tuo papildomai ir akivaizdžiai įrodoma, kad sovietų parašutinininkai buvo Sovietų armijos kariai.

Iš 29 dokumento taip pat matyti, kad 1942 m. vasario 2 d. (raštas rašytas vasario 16 išvakarėse — vasario 9 d.) "lietuviškoji" divizija dar buvo apytuštė, nes joje buvo tik ketvirtadalis karių. Tačiau 1942 m. gegužės 20 d. divizija apgrabom apmokyta jau verkdama "prašosi" siunčiama į frontą. Tai dokumentas Nr. 47, kuriame sakoma, kad "Divizija... veržiasi kuo greičiau dalyvauti generaliniame mūšyje" (citos pabaiga).²⁶ Matyt kariai jau buvo iki soties prisinešioję sienojų ir kitų įkyrumų, o jų varovai prisiklausę prakeiksmų, kad sovietų politinei vadovybei lengvai pasisektų pavaizduoti pasauliui Lietuvos piliečių savanorystę. O tokia "savanorystė" Maskvai

buvo būtina, nes 1939 metų Hagos Konvencija draudžia telkti užkariauto krašto vyrus ir siųsti juos į frontą už savos valstybės ribų.

16-osios divizijos karių "savanoriškas" prašymas juos siųsti į frontą tuojaus išklašytas nebuvo. Divizija į pafrontę buvo pasiųsta tik 1942 metų pabaigoje. Kariams penkių rublių mėnesinė alga matyt niekad išmokama nebuvo. 1943 m. vasario 22 d. 16-osios, divizijos ir jos antrojo atskirojo atsargos bataliono kariai "suaukojo" 766,501 rublį "Tarybų Lietuvos" vardo lėktuvų eskadrilės statybai.²⁶ Aiškiau kalbant — kariams ir karininkams algos išmokamos nebuvo, ir prieš jų valių "savanoriškai" buvo nusavintos ir pinigai pervesti aviacijos reikalams. Kiekvieno divizijos priešmirtinis kario įnašas, įskaitant ir karininkų algas, sudarė 66 rublius.

Mirties formulė Oriolo sniegynuose

Sekančios dienos 1943 m. vasario 23 d. rytą 11 val. 30 min. 16-oji divizija, po priešmirtinio karių "apšvarinimo", pradėjo vokiečių pozicijų puolimą Nagorno ir gretimų vietovių kryptimi Oriolo fronte ir po 40 minučių visų ginklų ugnies, įskaitant ir salvę tada dar naujokės "Katiušos", atakavo vokiečių pozicijas.²⁶ Apie atakos rezultatus ir pasekmes dokumentas Nr. 124 nieko nepraneša. Apie sekančios vasario 24 d. 6 val. ryto puolimo Nagorno kryptimi rezultatus 48-osios armijos štabo viršininkui 16-osios divizijos vadas ir Lietuvos nepriklausomybės karų savanoris štabo viršininkas pulkininkas V. Kiršinas, mirtino jo sužeidimo beveik išvakarėse, skubiai kautynių dieną pranešė, kad divizijos padaliniai įsiveržė į nagorną. Tačiau vokiečiams pradėjus kitoje gyvenvietėje telkti stambias pėstininkų pajėgas, matyt kontratakai, divizijos padaliniai, neturėdami jėgų nuslopinti riešo ugnį ir negaudami artilerijos pagalbos, buvo priversti iš Nagorno pasitraukti. Be to, pranešime pasakyta, kad artilerinį atakos parengimą limituoja sviedinių stoka, dėl ko negalima nuslopinti prieš ugnies. Pasižadėta apie nuostolius pranešti papildomai (dok. Nr. 125).²⁶

Po dviejų savaitžių, 1943 m. kovo 7 d. 16 val. divizijai vėl pradėjus puolimą ten pat Nikitovskos kryptimi, tuoj pat tą pačią dieną buvo pranešta 48-osios armijos vadui, kad divizijos pulkai lėtai juda pirmyn. Pranešime sakoma (dok. Nr. 129), kad prieš nuostoliai bus patikslinti užėmus pozicijas prie Neručio upės. Apie kovo 7 d. divizijos nuosto-

lius ketinama pranešti kovo 8 d. 4 val. Be to, pasakyta, kad karo grobio nepaimta.²⁶

Deja, "dokumentinėje knygoje" nėra dokumento apie žadėtus pranešti divizijos nuostolius nei po vasario 24 d. atakos, nei net po kovo 24 d. puolimo.

Tik kovo 25 d. divizijos Politinio skyriaus viršininkas pranešė 48-osios armijos Politinio skyriaus viršininkui štai ką: "Prieš pirmąsias kautynes (divizijos) padalinuose buvo pilnakraujės ir stiprios komjaunimo organizacijos. Buvo parinktas ir suburtas išstvermingas ir valingas (komjaunuolių) aktyvas — pirminių organizacijų biurų sekretoriai, jų pavaduotojai, biurų nariai, prezidiumų sekretoriai, komsorgai ir jų pavaduotojai. (Žodžiu, kariuomenėje buvo sudaryta valdžia ant valdžios ir valdžioje valdžia. Autoriaus pastaba; K. Ė.). Lietuviškosios divizijos komjaunuoliai buvo auklėjami neapykantos fašistams, begalinės ištikimybės mūsų Tėvynei ir bolševikų partijai dvasia... Kautynėse su priešų paaiškėjo, kad mūsų divizijos, ypač šaulių pulkų, komjaunuoliai kautynėse... nebudami mirties, ėjo pirmyn pirmosiose gretose. Tačiau pirmosiomis kautynių dienomis buvo išvestas iš rikiuotės beveik visas 156-ojo, 167-ojo, 249-ojo šaulių pulkų (komjaunimo) aktyvas — biurų nariai, prezidiumų sekretoriai, komsorgai ir jų pavaduotojai, taip pat daugelis puikių komjaunuolių... 1943 m. vasario 20 d. divizijoje buvo 15 pirminių ir 117 žemutinių komjaunimo organizacijų, kurioms priklausė 1,714 Visasąjunginės Lenino komunistinės jaunimo sąjungos narių. Po kautynių, kovo 18 d. buvo 14 pirminių ir 76 žemutinės organizacijos su 956 (komjaunimo) nariais. Kautynių metu išėjo iš rikiuotės 758 komjaunuoliai, iš jų žuvo 189" (citos pabaiga; dok. Nr. 133).²⁶ Kaip matyti iš tos ilgos citatos, sovietų politrukai ir, aplejami, — armijos politinė vadovybė, laiko nereikšmingu niekniekiu karius nekomjaunuolius ir apie sužalotų ir

žuvusių nekomjaunuolių skaičių niekur niečieno nepraneša. Galioja ta pati sena carizmo laiku karaliaus pagarsinta formulė: "Jūs, karininkai, kautynėse saugokit save, o kvailių eilinių pas mus yra užtektinai". Po revoliucijos, kaip matome, sovietų komunizmas caro "išmintį" perfrazavo ir dabar kare raudojo dėl žuvusių komjaunuolių, o apie visus kitus net skaičių nepateikia.

Nesant duomenų apie žuvusius 1943 metų žiemos kautynėse 16-osios divizijos karius, galima, remiantis sužalotų ir žuvusių komjaunuolių skaičiais, pritaikius skaičiavimuose proporcijų metodą, apskaičiuoti bendrą išėjusių iš rikiuotės divizijos karių skaičių bei žuvusių skaičių. Atlikus skaičiavimus apytiksliai galima teigti, kad 1943 metų žiemos kautynėse prie Oriolo per 24 kovų dienas iš bendro divizijos 10,250 karių ir karininkų skaičiaus iš rikiuotės išėjo maždaug 4540 vyrų, iš kurių apie 1130 žuvo kautynių lauke. Reikia manyti, kad kautynėse nekomjaunuolių žuvo daugiau negu kad proporcingai žuvo komjaunuolių, nes nežiūrint dokumente pateiktų narsumo liaupsių komjaunuoliams, jie daugumoje atvejų buvo nekomjaunuolių karių pražūtin varovai. Kiek sužeistų karių išmirė ligoninėse — jokių duomenų aptikti nepasisekė, nes viską dengia sovietinė paslaptis. Tačiau reikia manyti, kad mirusių ligoninėse sužeistųjų karių skaičius nėra bereikšmis. Pagal autoriaus patirtį, jis turėtų būti didesnis negu 1:60 pasveikusių. Kai dėl išėjusių iš rikiuotės ir žuvusių komjaunuolių tai jų skaičiuje daug buvo Lietuvos žydų ir atėjūnų rusų ir gal mažiau 1/5.

ŠALTINIAI

51. Likas, A., Jie gynė Maskvą. Vilnius, Vaga, 1967, 240 psl.
52. Kario J. Jokūbaičio liudijimas. Vilnius, 1973.

(Bus daugiau)

IR VĖL KARIŠKOJE TARNYBOJE

(Tęsa iš š. m. "Kario" Nr. 4)

JONAS ABRAITIS

ORGANIZUOJAMAS NAUJAS NAUJOKŲ-SAVANORIŲ BATALIONAS

Vilniaus miesto vokiečių karo komendantui ir vokiečių civilinei okupacinei valdžiai susitarus ir leidus, o lietuvių tautos vadams ir kariškų lietuvių pajėgų atstovams pritariant, 1942 m. gegužės mėnesį Vilniuje buvo numatyta suformuoti naują lietuvių karių batalioną, kuris po pilno kariško apmokymo turėjo būti panaudotas Rytų Lietuvoje geležinkelių ir kaimų ūkininkų apsaugai. Vilniaus Apygardos savisaugos dalinių vadui įsakius, aš iš Švenčionėlių buvau atšauktas ir paskirtas naujai formuojame batalione kariško apmokymo instruktoriumi. Kuopa (būsimasis batalionas) buvo formuojama

Vilniuje, Taurakalnyje, kažkokiame senose kareivinėse. Pradžioje ten susirinkome keletas karių: aš, viršila K. Leknickas, du liktiniai puskarininkiai ir keletas būsimųjų skyrių vadų — j. puskarininkių, o eilinių kareivių — nė vieno! Šis pradinis kelių karių skaičius vieną dieną turėjo išaugti į 300 - 400 vyrų dalinį ir tapti batalionu-kautynių vienetu.

Vieną dieną apygardos vadas mane išsikvietė į štabą ir įsakė su viršila K. Leknicku ir dviem j. puskarininkiais vykti į Alytų ir iš ten parvežti į Vilnių apie 120 naujokų-savanorių. Išvykome traukiniu: Vilnius — Kaunas — Kazlų Rūda — Marijampolė — Alytus.

Kelionė užtruko apie parą, nes karo metu trau-

Dzūkijos kaimas (Zervynai) žiemą

kinių tvarkaraščiai nebuvo suderinti ir, pvz., Kazlų Rūdos persėdimo stotyje traukinio į Alytų laukėme net 5 val. Alytuje atsiradome vėlai vakare. Nakvojome privatiškai. Kitos dienos rytą nuvykę į sutartą vietą, geležinkelio stoties aikštę, ten atradome susirinkusius savanorius ir oficialius išlydėjimui paskirtus miesto pareigūnus. Lengvai ir greitai mes atpažinome savanorius, nes kiekvienas savo rankose turėjo medines dėžes ar iš medžiagos pasiūtus krepšius su asmeniškais daiktais ir maisto atsargomis.

Prieš man oficialiai perimant savo žinion šiuos atvykusius naujokus-savanorius, su jais įvyko kuklus bet prasmingas atsisveikinimas, kurį pravedė miesto ir visuomenės atstovai, išvykstantiems į karišką tarnybą palinkėdami sėkmės ir laimingo sugrįžimo į savas tėvąškes, primindami, kad visur ir visada būtų ištikimi savo Tėvynei ir paklusnūs saviesiems vadams. Prisimenu, vienas iškalbėjusių žadėjo apdovano ti sugrįžusius savanorius žeme, tik su sąlyga, kad iškovotų pavergtam kraštui laisvę... Gaila ir graudu buvo klausytis tų garantijų ir pažadų tada, kai mūsų lietuvių ginkluotos pajėgos buvo atkuriamos, papildomai didinamos ir panaudojamos tik savisaugos reikalams.

Parvažiavus į Vilnių ir atsiradus savose kareivinėse, kiekvienas betkur ir betkaip sugulė poilsui.

Sekantį rytą kareivinėse prasidėjo kariškas gyvenimas. Pirmiausia iš naujai atsiųstų ginkluotų papildymų buvo įsteigta kuopos sargybų tarnyba ir paskirtas kuopos budėtojas. Po to visi naujokai buvo išrikiuoti kareivių kieme ir pagal ūgį suskirstyti į būrius ir skyrius, paskiriant kadrą. Skurdokai ir gana išvargusiai atrodė tada tie jauni vyrai. Iš jų tuometinės išvaizdos matėsi, kad jų daugumos ankstyvąją jaunystę lydėjo vargas ir įvairių dvasinių rūpesčių patirtis. O vis dėlto, dar ir šiandien pagarbiai prisimenu tuos naujokus dzūkus, būsimąjo bataliono karius, kurie savanoriškai atėjo tarnauti savo kraštui tada, kai jis buvo pavergtas ir okupuotas, kai jo rytojūs buvo miglotas. Tikiu, kad tų jaunų vyrų širdys tada plakė nuoširdžiais meilės dūžiais savajai Tėvynei Lietuvai.

Tą dieną visi naujokai buvo aprenkti kariška Lietuvos kariuomenės uniforma, jiems buvo išduota patalynė, avalynė ir kiti smulkūs mundiruotės ir asmeniškai reikmenys. Po bendro susitvarkymo prasidėjo naujokų kariškas apmokymas. Per pirmas dvi savaites jauni kareiviai buvo supažindinami su Lietuvos kariuomenės vidaus, sargybų ir rikiuotės sta-

tutais, su ginklų pažinimu ir — labai ribotai — su atskiro kovotojo veiksmams įvairiose tarnybinėse pareigose. Rikiuotė, bendri užsiėmimai, rytinis ir vakarinis pasivaikščiojimas, visų bendras fizinis lavinimasis pastebimai ir greitai keitė dzūkelių pavargusią išvaizdą. Po kelių savaičių šie vyrai atrodė gražiai, karišku atžvilgiu buvo padarę didelę pažangą, individualiai atrodė sveikesniais, žvalnesniais ir labiau pasitikinčiais savimi.

Birželio mėnesio pabaigoje į naujokų kuopą atvyko nauji papildymai. Ši kartą kelios dešimtys įvairių laipsnių karių: du kavalerijos specialybės karininkai, keli lietuviai puskarininkiai ir apie 25 grandiniai-eiliniai. Vienas iš naujai atvykusių karininkų (pavardės neprisimenu) buvo paskirtas kuopos vadu, kitas ltn. Bn. vadu ir kuopos vado padėjėju, viršila K. Leknickas — kuopininku, o aš antro būrio vadu ir apmokymo instruktoriumi, nes kiti du karininkai buvo kavaleristai. Kuopa gavo naują ir pilną kuopos vadovybę: naujus būrių vadus, būrininkus ir skyrių vadus. Visų šitų papildymų ir etatinių pasikeitimų paslaptis labai greitai paaiškėjo...

4. Naujokų kuopa miško kirtimo darbuose

1942 m. liepos mėn. viduryje mūsų naujokų kuopai (150 vyrų) buvo įsakyta pasiruošti pilnoje kautynių aprangoje apleisti Vilnių ir tolimesniam kariškam apmokymui išvykti į Pabradės apylinkės mišką ir apsigyventi prie gražaus ežero buvusiuose medžiotojų barakuose. Iš tikrųjų, tai puiki, graži ir nepamainoma atostogoms vieta: miškas prie ežero kranto, netoli kaimas su vidutinių ūkininkų sodybomis. Tai gaila — ne atostogauti atvykome... O vis dėlto savaitgaliais pasidžiaugdavome gražiais gamtos teikiamais malonumais, o gaunamą maisto davinį papildydavome ežero gėrybėmis ir ūkininkų dovanomis.

Dar Vilniuje į mūsų kuopą buvo paskirtas ryšių reikalams su vokiečių įstaigomis vokiečių policijos vachmistras. Tai buvo puikus žmogus, ir taktiškas pareigūnas. vykdė tik savo tiesiogines pareigas, į kuopos mokymo reikalus ir į kitas vykdomas pareigas visiškai nesikišo.

Atvykus į naują paskyrimo vietą, paaiškėjo ir tikroji perkėlimo paslaptis. Čia gyvendama kuopa turės įvykdyti dvigubą uždavinį be kariško apmokymo, parūpinti karo Vilniaus vokiečių ir lietuvių kariškoms įstaigoms. Kuopa buvo padalinta į dvi gru-

pes — pamainas, kurios padieniais kirs miške medžius ir mokysis kariškų dalykų.

Be to, pagal atskirus įsakymus buvo sumobilizuota keli šimtai vietinių darbininkų bei ūkininkų ir suskirstyti į sielininkų, plukdytojų ir nukirstų medžių nuvežimo prie upės grupes.

Vykdamas šį miško kirtimo kurui pagaminti darbą, viskas vyko pagal nustatytą planą. Mes, kariai, palaikėme ryšį su vietiniu girininku, miško žvalgu ir eiguliais ir pagal šių miškų pareigūnų pageidavimą ir jų padarytus pažymėjimus, mes plovėme tik netinkamus statybai medžius: sausuolius, supuvusiais viduriais, kreivus ir jau paliestus medžių ligų.

Šiam tikslui realizuoti ir įvykdyti iš Vilniaus mes atsivežėme pionieriškas medžiams kirsti priemones ir įrankius: motorinius pjūklus, kablius, dalbas, kirvius, skerspjuves ir paprastus rankinius pjūklus bei kt. reikmenis. Mūsų nupjautus, nušakotus ir reikiamu ilgiu supjaustytus medžių rąstus ūkininkai su arkliais nuveždavo ar nuvilkdavo prie Žeimenos upės krantų, o sielininkai, juos surišę į baržas, nuplukdydavo į Vilniaus priekplaukas.

Ir taip diena po dienos, savaitė po savaitės... Viena pamaina prie pjūklų, kita prie knygų — kariško mokslo. Viskas vyko planingai, niekas mums pastabų ar pagyrimų nedavė, medaliais už įvykdytą darbą neapdovanojo, o mes patys jautėme, kad planą įvykdome su kaupu. Bet... nėra to gero, kad neišeitų į blogį!

Spalio mėnesį Vilniaus okupaciniai vokiečių pareigūnai mus įtarė sabotazu — per mažai nupjauname medžių, neišpildome normos. Kiek šiame "sabotaže" buvo tiesos, tai kitas reikalas.

Prieš pradėdamas kirsti kurui mišką, Pabradės urėdas ir kiti žemesnio rango miškininkai, paskyrė mums miško iškirtimui rajoną, prašė gelbėti Lietuvos miškus — nepjauti kiekvieną iš eilės medį. Todėl girininkas, miško žvalgas su eiguliais tame miško plote pažymėjo kiekvieną medį, kurį mes galėjome nupjauti. Pasitaikė mažų klaidų — per neapsižiūrėjimą nupjaudavome vieną kitą neatžymėtą medį. Bet dėlto niekas į tai dėmesio nekreipė. Pasirodė, kad toks mūsų darbo metodas okupaciniams viršininkams nepatiko!

Po padarytos mūsų darbovietėje inspekcijos, buvo gautas įspėjimas — kurui pjauti ne tik išrankas sausuolius, kreivus ir sergančius medžius, bet kiekvieną medį iš eilės — spygliuotą ar lapuotį, malkinį ir sveiką, į urėdo, girininko ar kitų miškininkų pageidavimus visiškai nekreipti dėmesio. Įsakymą

Lietuvos girių eglės

vykdėme — pšovėme gražiausias ir sveikiausias šimtames pušis ir egles, vertėme žemyn iš eilės kiekvieną medį. Graudu buvo net pasižiūrėti į paguldytą ant žemės medį ir jo baltutėlį kelmą, tarytum bylojantį, kad dar taip neseniai, tik prieš kelias minutes, ant jo stovėjo vienas iš gražiausių ir puošniausių Lietuvos miškų medžių — eglė.

Prisipažinsiu, įsakymą vykdėme, bet nepilnai. Girininkui nurodžius, persikėlėme į prastesnio miško rajoną. O ten?! Ten žemyn vertėme kiekvieną iš eilės medį, už savęs palikdami pliką kelmuotą iškartą ir dideles nuo medžių nugenėtas šakų krūvas. O be to, mūsų per klaidą ar dėl įsakymo vykdymą nupjauti statybinių medžių rąstai iš Vilniaus baržų priplaukų buvo nukreipiami ne į kuro sandėlius, bet į specialias lentpjūves, kurios juos, ten apdirbę, pristatydavo į statybos medžiagų sandėlius. Taigi nors taip buvo išgelbėti tie statybiniai medžiai.

Daug ir labai daug medžių mes ten nupjovėme, šimtus eglių, pušų, alksnių, drebulių ir beržų ūkininkai nutraukė į Žeimenos upę, daug jų sielininkai, surišę į baržas, nuplukdė į Vilnių, o ten...žalius ir šlapius naudojo kurui. Šitokį, sakyčiau, ne "savą" darbą mes, lietuviai kariai, tada dirbome, nes tada buvo karas ir okupacinis laikas.

Ne vien tik dirbome ir mokėmės mes tuose Pabradės miškuose! ten gyvendami, mes turėjome retą progą dvasiniai pasidžiaugti miškų grožiu, o protiniai suprasti jų didybę. Nedarbo dienomis dalis kuopos vyrų grupiniai išeidavo į mišką ir ten maloniai ir naudingai praleisdavo laisvalaikį, uogaudami, grybaudami ar riešutaudami, kiti Žeimenoje ar ežero pakrančiuose bandydavo laimę žuvaudami pasiskolintais iš ūkininkų tinklais.

Prisimenu ir aš tas išganingas jaunystės dienas ir tuos palaimintus momentus, kai po darbo valandų, tyliais ir ramiais vasaros vakarais, sėdėdamas ežero pakrantėse ar medžių paunksmėse, klausydavausi tų dieviškų ošiančio miško garsų ir šimtamečių ąžuolų liūdnų pasakų ir skundo...

Ten gyvendami, mes, lietuviai kariai, turėjome ir kitą naudą — mes užmezgėme pažintis ir labai artimus ryšius su vietiniais gyventojais, mielais Vilniaus krašto lietuviais. Šie žmonės mums kariams buvo ne tik labai palankūs, bet artimi, mus labai pamėgo ir laikė savo broliais. Nenuostabu, kad dažnu atveju mūsų kuopos vyrai pas juos nusipirkdavo ar išsikeisdavo ūkiškų maisto gėrybių bei kitoikių skanumynų. ne tik nusipirkdavo! Dažnai buvo pavaišinami vaisiais, daržovėmis, medumi ir pienu.

Dažnai mes juos aplankydavome, su jais nuoširdžiai pasikalbėdavome ir išklaUSDavome nusiskundimų apie jų netolimoje praeityje pergyventą lenkų okupaciją.

Kai kuriomis sekmadienių popietėmis viršila K. Leknickas nusivesdavo švariai ir tvarkingai susitvarkiusius kuopos karius į bendras gegužines ir ten kartu su vietiniu jaunimu ir senimu linksmai praleisdavo laiką.

Atsirado naujų draugų, mūsų šaunūs dzūkėliai susipažino su puikiomis kaimo mergaitėmis. Nenuostabu, kad išvykstant, grįžtant į Vilnių, daugelis kuopos vyrų gailėjosi palikti miškus, ežero pakrantes, svarbiausia, kaimuose mergaites, ne vienam iš jų skaudėjo širdį, matant verkiančias, juos išlydinčias mergaites.

Atlikę kuopai duotą darbo prievolę, vadovybės įsakytu 1942 m. lapkričio pradžioje sugrįžome į sostinę Vilnių. Čia mūsų laukė visai naujas įsakymas.

Mūsų kuopa tampa naujokų batalionu

Sugrįžę iš Pabradės miškų, apsistojome tose pačiose kareivinėse,, kuriose gyvenome anksčiau. Labai greitai mūsų kuopa buvo papildyta karininkais ir žemesniuoju kadru-būrininkais ir skyrių vadais, o į mūsų kareivinių rajoną buvo atkelta nauja pilnos sudėties kuopa. Į kiekvienos šaulių kuopos sudėtį papildomai buvo įjungta po vieną sunkių kulksvaidžių būrį. Be to, iš pavieniai papildomai atkeltų kareivių ir žemesnio kadro buvo naujai suformuotos bn. ūkio br. ir štabo apsaugos skyrius. Visi papildomai atkelti š. kuopos sunkių kulk. būrių, ūkio būrio ir kitų naujai suformuotų mažesnių grupelių kareiviai buvo seni Lietuvos kariuomenės kariai. Nuo tada šis naujai suformuotas ir apginkluotas apie 380 - 400 vyrų vienetas, populiariai vadinosi Naujokų Batalionu. Nors žmonių skaičiumi šis batalionas nebuvo gausus ir nė vienos š. kuopos naujokai kariškai dar nebuvo tinkamai apmokyti, bet jau tą pačią bataliono atsiradimo dieną jis galėjo vykdyti bet kokius kariškus uždavinius, reikalui esant, galėjo būti veiksmingas ir kovingas.

Kiek prisimenu, šio naujai suformuoto ir naujokų batalionu vadinamo pagrindinių pareigūnų kadra sudarė šie kariai:

Batalionui vadovado kapitonas Povilas Bareišis.

Bn. vado adjutantas — ltn. Petras Polekauskas.

Bn. sanitarijos skyriaus vadas — san. viršila Viščius. Bataliono šaulių kuopose būrių vadų parei-

gose buvo šie karininkai ar viršilos: j. ltn. Jonas Abraitis, j. ltn. Jonas Bardzilauskas, j. ltn. L. (Latoža), vienas ats. j. leitenantas ir viršila Kazys Leknickas.

1925 m. lapkričio pabaigoje Naujokų batalionas gavo iš vokiečių vadovybės įsakymą pasiruošti išvykimui. Tolimesniam kariškam apmokymui ir kai kurių kariškų uždavinių vykdymui buvo numatytos perkelti į Rytų Lietuvos Postovių miestelį.

Be pilnos kautynių aprangos, mūsų išvykstančiam batalionui buvo įsakyta vežtis geležines lovas ir tuščius lovoms čiužinius. Atrodė, kad naujoje vietoje gyvensime amžinai... Visą numatytą mantą pakrovėme į vagonus ir laukėme įsakymo.

Naujokų batalionas gauna fronto bataliono vardą

Prieš apleidžiant sostinę Vilnių, mūsų batalionas gavo naują pavadinimą su numeriu. Įsakyta vadintis: "254 Fronto Batalionas". Šią etiketę ne mes patys užsidėjome, ją mums prisegė vokiečių okupacinė valdžia, tik tikrai nežinau, ar komendantas, ar policijos vadovybė.

Gautame išvykti įsakyme batalionui buvo numatyta pagrindinės jo pareigos ir tolimesni uždaviniai: užbaigti karišką apmokymą, o vėliau geležinkelio apsauga, kaimų, miestelių gyventojų ir jų turto apsaugojimas nuo plėšikų ir plėšikaujančių raudonųjų partizanų, reikalui atsiradus, kova su teroristais, sabotazinininkais ir kitokių kriminaliniu elementu.

Atvykę į Pastovius apsigyvenome buvusiuose lenkų kariuomenės barakuose. Kareivinės ir rajonas buvo didelis, erdvės daug, taigi, rasti patogumai viršijo mūsų ankstesnius spėliojimus. Be mūsų bataliono, vienoje šių kareivinių dalyje buvo vienas lietuvių kavalerijos eskadronas, vadovaujamas Lietuvos kariuomenės kavalerijos ltn. Kl. Karoso.

1942 m. gruodžio mėn. 24 d., Kūčių vakarą Bn. vadas kpt. P. Bareišis man pranešė, kad iš vokiečių karinės valdžios gautas įsakymas ir aš su vienu š. būriu ir dviem sunkių kulkosvaidžių skyriais privalau išvykti į vieną vokiečių kariuomenės saugojamą atsparos punktą ir sustiprinti jo apsaugą Bn. vadas man paaiškino, kad tas minimas punktas yra gyvybinę reikšmę turintis geležinkelio tiltas, esantis už 20-25 km miške, labai svarbioje dviejų kryptių geležinkelio linijoje jungiančioje Molodečną su Polacku, t.y. geležinkelio linija, kuria yra aprūpinamas Rytų fronto vokiečių armijos šiaurinis sparnas. Gavęs šį įsakymą, nejučiomis pagalvojau: "Tai tau

Kalėdos ir laimingieji Naujieji metai"! Šį kartą ne miškų naikinti ir žuvų gaudyti išvyksime — greitu laiku įsijungsime į tikrąsias karo meto kariškas pareigas".

Taip ir buvo! Pastovius apleidome Kalėdų rytą. Buvo didelis šaltis, snigo ir pustė, kelio nesimatė. Žygiavome per mišką, padedant žemėlapiui ir kompasui. Vakarop pasiekėme tikslą. Pirmiausia pastebėjau didelį aukštą tiltą, apačioje bunkerį, iš kurio į pylimo viršų ėjo specialus koridorius — iš šonų sustiprinta, o išviršaus užmaskuotas apkasas — naudojamas ginklų tarnybai išbėgti prie viršuje pylimo esančių ginklų, o aplinkui bunkerį pastebėjau kelias vielų tvoras su įvairiai išmėtytais vielų "ožiais".

Prie bunkerio mus pasitiko vokiečių kariuomenės puskarininkis ir čia pat mums visiems davė pirmą pamoką ir nurodymus — kaip ir pro kur patekti į bunkerį, kad kitos išorinės vietos yra užmiuotos, kad pro jas ten jeiti ir saviems uždrausta. Ne tik uždrausta, bet labai pavojinga gyvybei!

Sekantį rytą bunkerio — atsparos punkto komendantas vokiečių armijos vyr. ltn. Jäger mane supažindino su mano pareigomis ir mano komandos būsima tarnyba. Pareigos buvo tokios pačios kokios man teko vykdyti saugojant Vilniaus - Daugpilio geležinkelio linijos ruožą. Viena dalis vokiečių ir lietuvių karių vykdė geležinkelio apsaugą patruliavimais, kita dalis buvo parengtyje ginklų tarnybai, o trečioji — besiilsinčioji pamaina.

Gyvenamas bunkeris buvo tilto ir geležinkelio pylimo apačioje, o pylimo viršuje buvo sunkių ir lengvųjų minosvaidžių bei sunk. kulkosvaidžių lizdai su ginklais, amunicija ir šauliams ginklų tarnybai apkasais. Visi ginklai ir jų tarnyba visą laiką buvo kovos parengtyje. Pavojaus arba užpuolimo atveju ginklų tarnyba vykdavo susisiekimo angą prie ginklų, likusieji apsigynimą vykdavo pačiame bunkerio pro šaudymo angas. Miškas apie tiltą buvo iškirstas 400 metrų spinduliu.

1943 m. kovo mėnesį su visa savo komanda iš bunkerio / "Soša-Bricke" buvau atšauktas ir sugrąžintas prie Bn. štabo ir paskirtas 254 F. Bn. 2-ros šaulių kuopos vadu.

254 Fronto batalionas geležinkelių apsaugoje

Šis oficialiai vadinęsis 254 fronto batalionas (P.S. anksčiau populiariai vadinamas Naujokų batalionu) 1942 - 1943 metų laikotarpyje išvaikščiojo didelius Rytų Lietuvos ir Vakarinės Gudijos plotus,

aplankydamas kaimus ir miestelius, dvarus, vienkienes ir bažnytkaimius, išbraidė pelkes, laukus ir miškus, vienur tik praėjęs, kitur ilgesniam laikui apsistojęs (Paskoviai, Brėslauja Prozoloki).

1943 m. pavasarį batalionas buvo sugrąžintas į anksčiau gyventą Šarkaučiznos miestelį. Iš vokiečių karinės valdžios gavo naują įsakymą — saugoti karo ūkiui svarbią geležinkelio liniją — šaką: Gleboki — Šarkaučizna — Druja (P.S. Prie Dauguvos upės!) Šios geležinkelių linijos apsaugai buvo panaudota beveik visi abiejų kuopų kariai. Visame geležinkelio ruože buvo įrengta apie 10 atsparos punktų, kurių vieni saugojo tiltus, o iš kitų buvo vykdomas abiejų kryptei patruliavimas. Šie bunkeriai buvo paruošti ir savigynai, nes jų dauguma turėjo sunkų kulkosvaidį. Atsparos punkte gyveno visa to pulko įgula: karininkas ar puskarininkis ir kareiviai.

Šarkaučiznos miestelyje pasiliko bataliono štabas, jo apsaugai vienas š. būrys su vienu s. kulk. skyriumi, abiejų kuopų štabai su apsauga ir vokiečių ryšių karininkas su savo štabu. (P. S. Kadangi prieš kelis metus "Kario" žurnale apie Naujokų bataliono kaikiuriuos jo mažesnius vienetus ir jo veiksmus jau buvo kai kas parašyta ir aprašyta, plačiau apie 254 F. Bn. veiksmus šioje V-je dalyje neprisiminsiu!).

Baigiamosios atsiminimų mintys

Buvę lietuviai kariai, pačioje karo pradžioje laimingai išsilaisvinę ir atsipalaidavę iš raudonųjų nagų, noriai ir su meile pritarė tautos troškimui — atsikurti nepriklausomam gyvenimui. Tūkstančiai buvusių karių savanoriškai įstojo į atkuriamos Lietuvos kariuomenės ginkluotus vienetus, įsipareigodami tarnauti Lietuvai ir savo krašto interesams. Kaip žinome, mūsų tautos svajonė ir lūkesčiai, karui prasidėjus sulaukti Lietuvai laisvės, neišsipildė, nes mūsų viltis — lauktasis išvaduojujas, ne laisvę, bet vergiją mums atnešė. Nacinis okupantas, įvedęs Lietuvoje vokiečių civilinę valdžią, mūsų atkurtos lietuvių ginkluotą pajėgą perėmė savo žinion ir beveik visas išsiuntė už Lietuvos ribų vykdyti vokiečių armijai reikalingus kariškus uždavinius. Apsivylę nacių žiauria okupacija ir nacinės Vokietijos vyriausybės klastingu sąmokslu, lietuvių tauta ir kariai vokiečių vedamai politikai nepritarė. Dar karui vykstant apsisprendė išlikusia nuo sunaikinimo žmonių jėgą ir krašto ūkišką turtą išsaugoti paskutinei progai — žuvus bolševikinei Rusijai ir nacinei Vokietijai, visa tai panaudoti Lietuvos išlaisvinimui..

1943 m. pabaigoje ir 1944 m. pradžioje visas vokiečių armijos Rytų frontas subraškėjo, raudonajai armijai visame pradėjus kontraofensyvą. Vokiečiai traukėsi vykdydami stabdomąsias kautynes. Ypatin-gai dideli ir reikšmingi Rytų fronte pasikeitimai įvyko po vokiečių armijos patirto skaudaus smūgio, įvykusio 1943 m. sausio 31 dieną Stalingrade, žuvus visai VI vokiečių armijai. Tai buvo vokiečių armijos tragedijos pradžia.

Tokioms aplinkybėms susiklosčius, atrodo, kiekvienam bus labiau suprantama, kodėl anais 1943 - 1944 metais labai didelis lietuvių karių skaičius apsisprendė "antrą kartą atsipalaiduoti", tik šį kartą ne iš raudonųjų kontroliuojamos, bet iš Savisaugos batalionų, nacinio okupanto įsakymu naudojamų Rytų fronte. Ir dar... "atsipalaidavimą" vykdė tie lietuviai nariai, kurie 1941 m. karo pradžioje savanoriškai įsijungė į atkuriamos Lietuvos kariuomenės eiles, o štai, jau 1944 m. sugrįžo į "nelegalias atostogas". Tam priežastis buvo labai aiški — pavergti lietuviai kariai nenorėjo žūti dėl okupanto vienašališkų interesų!

Nenuostabu, kad ir 254 F Bn. šiame laikotarpyje jau buvo perpus sumažėjęs, 1944 metais jis kaip batalionas jau neegzistavo. Jo likučiai buvo sujungti su kitu karišku daliniu.

Aš 1943 m. rudenį, rodos, lapkričio pabaigoje, išvykau iš Šarkaučiznos į Vilnių operacijai. Pasveikęs į batalioną negrįžau. Vilniuje tarnavau tame pačiame 1-me Savisaugos sargybų batalione, kuriame dirbau prieš paleidžiamas "neribotom atostogom".

1944 m. liepos 2-rą dieną mūsų 1-sis Vilniaus sargybų batalionas apleido sostinę ir kaip karių ir karių šeimų batalionas iškeliavo į Vakarus. Su ginkluotais kariais kartu vyko karių šeimų nariai — motinos su mažamečiais kūdikiais ir paaugliais, senesnio amžiaus karių tėvai ir kiti artimieji. Kariai su savimi turėjo ginklus ir uniforminę aprangą, šeimos — asmeniškumus ir vaikų rūbus bei kuklius maisto išteklius. Išgygiavome tokiu metu, kai lietuvių įstai-gos Vilniuje jau neveikė, maisto krautuvės buvo uždarytos, dešimtys tūkstančių žmonių iš Vilniaus buvo jau pasitraukę į Šveicariją, Austriją ar Vokietiją, kiti paskubomis ruošėsi išvykti. Vokiečių armijos karo valdžia buvo paskelbusi, kad Vilniaus miestas nebus ginamas, o raudonoji armija nesulaikomai veržėsi į Vakarus ir artėjo prie sostinės Vilniaus.

Prisimenu, mums apleidžiant Vilnių, neatsirado nė vieno, kuris piktu žvilgsniu ar įžeidžiančiu žvilgsniu ar įžeidžiančiu švilpimu būtų mus iš-

lydėjęs. Visur buvo tylą ir susikaupimas, nes artėjan-tis maras grasino visiems buvusiems priešams ir draugams... Batalionas žygiui pasirinko šį kelią: Vil-nius-Ukmergė-Kaunas-Pilviškiai. (P.S. Ukmergės miestas nebuvo pasiektas, jis buvo aplenktas pasi-naudojant į pietus nuo miesto esamą keliu). Po ke-leto dienų kelionės pasiekėme Suvalkijos lygumas ir apsistojoje Pilviškiai-Naumiestis apylinkėse, tuščiose ūkininkų sodybose.

1944 metų rugpjūčio 2-ą dieną mūsų batalio-nas, tuo laiku jau vadinamas "Šeimų Globos Batalio-nu", ties Slavikais perėjo Vokietijos sieną ir visi ap-sigyvenome Rytprūsioje, Tačiau - Labiau apylin-kių miškuose. Taip ten samanas pasikloję ir šakomis užsikloję išgyvenome apie 2 mėnesius: kariai, karių šeimos su kūdikiais ir mažamečiais vaikais. Aš tuo metu batalione ėjau šeimų globos karininko parei-gas. Kiekvieną dieną su dviračiu po kelis kartus lak-sčiau po apylinkes ir pas vietinius gyventojus kaip koks elgeta prašinėjau ką nors geresnio kūdikiams ar žindyvėms motinoms. Nė vieno karto tuščias negrįždavau, o dažnu atveju reikėdavo kelionę kar-toti su vežimu ir parsivežti daržovių, vaisių, pieno ir kitokių skanumynų. Tai tikrai buvo puikūs ir gai-lingi tie Rytprūsio vokiečiai ir mažlietuviai. Su pagarba prisimenu ir tas Rytprūsio ir kitų Vokietijos vietovių uniformuotas moteris, kurios su pieno in-dais ir maisto produktais stovėdavo pakelėse ir ge-ležinkelių stotyse ir vaišindavo atvykusias į Vokietiją pabėgėlių šeimas, išskirtinai mažamečius vaikus.

Po dviejų mėnesių mūsų batalioną vokiečių ka-riuomenė nuginklavo. Kareivius ir žemesnį kadra įjungė į vokiečių armijos priešlėktuvinę tarnybą, ka-rininkus išsiuntė į Dresdeną.

Visas karių šeimas traukiniu išvežė į Bavariją ir apgyvendino pas vietinius bavarus. Galinčius dirbti įjungė į darbą. Kaip minėjau, bataliono ka-rininkus nuo kareivių atskyrė ir laikinai apgyvendino Dancigo ir Dresdeno stovyklose, iš kurių po 2 - 3 mėnesių paleido į civilinį gyvenimą. Kiekvienas ga-vome darbą ir atlyginimą.

Nuo tada prasidėjo visų mūsų, buvusių lietuvių karių ir ne karių, priverstinė emigracija. Kito kelio ir pasirinkimo mes tada neturėjome, nes žiaurusis Stalinas buvo nusprendęs sunaikinti kiekvieną, kuris troško laisvės ir nepriklausomybės savo pavergtam kraštui.

Prisimenu, dauguma išėivių pirmaisiais emi-gracijos metais galvojome greitai sugrįžti į laisvą Tėvynę, nes tikėjome į Atlanto chartą, kuri garanta-

vo visoms tautoms laisvę, o visoms valstybėms, laimėjusioms ar pralaimėjusioms, didelėms ar mažoms, laisvoms ar pavergtom, teisę į valstybinę nepriklausomybę. Taip, mes į daug ką tikėjome tada! Bet su liūdesiu širdyse turime prisipažinti, kad mūsų visų viltys neišsipildė, nes didieji Vakarų laisvių šaukliai mus išdavė ir pasmerkė pražūčiai. O vis dėlto, tikėjime stebuklais, tikėjime, kad vieną die-ną Lietuva prisikels laisvam ir nepriklausomam gy-venimui! Dieve tai padėk!

*Lengviausias būdas paremti KARĮ —
perkant jo leidinius*

Jau gaunama pati naujausioji knyga.

**LIETUVOS RAITELIŲ II KNYGA
Z. RAULINAITIS**

KELIAS Į SOSTĄ

Knyga 302 psl., iliustruota schemomis ir paveikslais, kietais viršeliais ir su aplanku.

Apsikrikštijęs pats ir savo didikus apkrikštijęs, Min-daugas įvedė krikščionybę pradą Lietuvoje. Jo nuei-tas kelias į krikštą ir į karaliaus sostą liko nužymėtas eile karų, daugybe žygių ir kautynių.

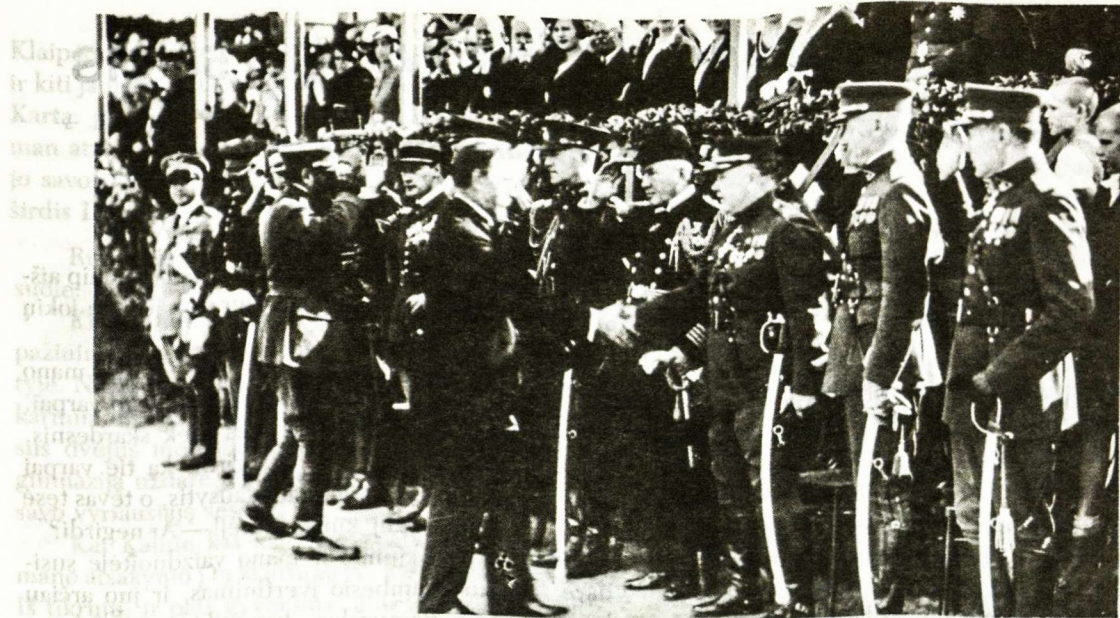
Kai 1253 m. Mindaugas buvo vainikuojamas Lietuvos karaliumi, lietuviai raiteliai buvo garsūs ir už Lietuvos sienų. Šioje Lietuvių Raitelių knygoje galima sekti jų žygius, kartu ir jų giminaičių, prūsų ir jotvingių, karių kovas Rusioje, Volinijoje, Lenkijoje ir Prūsijoje. Aprašomas laikotarpis — Mindaugo įsigalėjimas Lietuvoje — apima 1234 - 1253 m. laikotarpį. Jo kelias į sostą atvedė jį ir Lietuvą į krikštą, kurio pakartojimo 600 metų sukaktį švenčiame šiais — 1987 metais.

Šią knygą tuoj pat gausite, pasiuntę \$12.00

K A R Y S

341 Highland Blvd.

Brooklyn, N.Y. 11207

IŠ TOLIMOS PRAEITIES: V i r š u j e : 1933 m. prezidentas Antanas Smetona Tautos šventėje sveikina užsienio karinius atstovus.

A p a č i o j e : 1939 m. kovo 19 d. Lietuva nusilenkė Lenkijos grasinimui ir buvo užmegzti diplomatiniai santykiai. 1939 m. gegužės 3 d. — Lenkijos nepriklausomybės šventės iškilmėje, Varšuvoje, karinius atstovus sveikina maršalas Rydz Smigly. Kairėje Lietuvos karo atašė gen. št. plk. A. Valušis. Iš jo ir gauta ši nuotrauka.

PLP KARO MOKYKLOS XIX LAIDOS 50-TIS

Nuo „šabalbonų” sriubos iki XIX Karo Mokyklos laidos

(Tęsa iš š. m. „Kario” Nr. 4)

Nuolankiai priėmiau iš jo tą keistą dubenėlį, ir, pasislinkęs prie suolo, pradėjau ragauti. Kvepėjo skaniai, bet kai pradėjau valgyti, tai buvo dar skaniau. Pabaigęs, nedrąsiai laukiau, ar nepasiūlys daugiau. Ilgai laukti neteko. Mano nepažįstamas draugas vėl atsirado su kitu pilnu dubenėliu. Paglostęs man galvą, jis vėl išėjo laukan. O aš pasilikęs valgiau jo sriubą, kad net ausys linko. Ir nuo to laiko ši sriuba pasidarė skaniausias patiekalas, tik vėliau jau vadinome ją „pupelių” sriuba.

Po to įvykio atėjo mums ir laimingi laikai. Man teko ruošti stojamiesiems egzaminams į gimnaziją, nes nebuvau lankęs pradžios mokyklos, tai be tų egzaminų negalėjau patekti į pirmąją klasę. Buvo daug darbo, bet tėvas pažadėjo, kad išlaikius egzaminus, paims mane su savim į ilgą kelionę — aplankyti jo, mamos ir kitų giminių gyvenvietes ir miestelius.

Egzaminus išlaikiau ir buvau priimtas į gimnaziją. Žinojau, kad rudenį sėdėsiu su kitais Raguvos vaikais mokyklos suolo.

Tėvas savo pažadą ištesėjo. Vieną rytą, mamos paglostytas, patekau išskirtinon tėvo globon ir mudu abu iškeliavom pėsti į ilgą kelionę po Aukštaitijos apylinkes.

Kelius tėvas žinojo labai gerai, dar nuo knygnešystės laikų. Kartą, gaudomas žandarų, bėgo nuo jų per tankumynus ir sužalojo savo dešinę akį. Taip ir liko aklas viena akimi visam gyvenimui.

Pradėjome savo kelionę palaukėmis, per miškus ir gražias pievas. Sustojimai visada sutapdavo su kokia nors įdomesne vieta. Prisimenu, kai mums užkandžiau ant gražaus kalnelio, tėvas papasakojo, kaip senovėje lietuviai kariaudavo su įvairiais priešais.

— „Daugelyje vietų mūsų žemė yra aplaistyta mūsų ainių krauju” — užbaigė savo pasakojimą ir nuėjo tolyn į laukus. Gi aš, pasilikęs vienas, pasiėmiau peilį ir pamėginau pakasti tą žemelę, o gal kartais surasiu savo ainių kraujo. Labai nustebau, kai, pakėlęs velėną, pamačiau tamsiai rausvą žemę po ja. Greitai įspaudžiau velėną atgal į seną vietą ir

daugiau nebenorėjau ieškoti — viskas buvo taip aišku ir tikra, kad net tėvui sugrįžus nebekėliau jokių klausimų.

Artėjant prie Ramygalos, apie kurią mano mama tiek daug buvo pasakojusi, pasigirdo varpai. Vienas didelis ir duslus, o kitas kiek skardesnis. Tėvas sustojo ir sako? — „Ar girdi, ką tie varpai sako?” Pradėjau ir aš įdėmiau klausytis, o tėvas tęsė toliau. „Dūšia danguj, kūnas žemėj! — Ar negirdi?”

Po tokio paaiškinimo ir mano vaizduoitėje susidarė tas pats skambesio įvertinimas, ir juo arčiau buvome prie Ramygalos, tuo įtikinamesni buvo skambesio žodžiai.

Raguva irgi turėjo varpus. Didysis varpas buvo vardu „Petras”, o mažesnysis „Povilas”. Pats gi mažiausias buvo „Teklė”, kurį žmonės paprastai vadinavo mažybiniu vardu — „Teklytė”.

Didysis „Petras” visada palydėdavo mirusius raguviečius savo retu ir ilgu — su pertrauka — skambėjimu. Tai buvo gražus paprotys.

Ramygalos bažnyčia buvo mūrinė ir atrodė prašmatnesnė už Raguvos. Gražūs vitražai ir apytamsė gotikos nuotaika sukėlė manyje susikau-pimo jausmą.

Po keleto dienų prakeliavome pro mamos parapijos bažnyčią — Ančiškius. Tėvas šios vietovės vardą ištardavo „Unciškiei”. Čia jis papasakojo, kaip vienas iš mūsų giminaičių smarkiai nukentėjo už lietuviškų knygų skaitymą. Užkluptas su lietuviška draudžiamąja knyga, jis buvo paguldytas ant žemės, prie bažnyčios varpinės. Knyga buvo padėta ant jo nugaros ir „nagaikomis” sukapota į gabaliukus. Daug laiko užtruko, kol nukentėjusio sveikata šiek tiek pasitaisė nuo tokio sumušimo.

— „Tai vis tie šėtonai — svetimieji — mums visokias nelaimes lėmė! Bet dabar atėjo kiti laikai. Mes patys esame savo krašto tvarkytojai” pabaigė savo pasakojimą tėvas. Mačiau, kad jo skruostai paraudonavo iš pykčio ir susijaudinimo, o iš prarastos akies riedėjo per veidą ašaros.

Sugrįžus sužinojau, kad raguvietis, dalyvavęs Klaipėdos atvadavime, atvažiavo aplankyti savo tėvų. Jis buvo pakeltas karininku ir apdovanotas

Klaipėdos atvadavimo medaliu. Ne tik aš pats, bet ir kiti jaunuoliai labai norėjo jį nors iš tolo pamatyti. Kartą, po pietų, mačiau jį einantį su draugais. Jis man atrodė kaip nepaprastas žmogus. Uniforma ir jo savotiška kariška laikysena įtaigojo mūsų jaunas širdis Daug galvota ir apie ateitį.

Ruduo atėjo labai greitai ir atsidūriau mokyklos suole.

Klasės auklėtoja sušaukė mus pirmam susipažinimui. Ji visus klausinėjo, kuo kas nori būti ateityje. Nieko nedvejodamas atsakiau, kad norėčia būti karininku. Už šį nekaltą prisipažinimą kentėjau ištisus dvejus metus Raguvoje. Laimė, kad Raguvos gimnaziją uždarė, ir aš buvau išsiųstas į Kauną pas savo vyriausiąją seserį.

Kai Kaune kas klausinėjo, kuo aš noriu būti, mano atsakymo į tą klausimą jau niekas nebeišgirdo. Iš tikrųjų, ir pats gyvenimas atnešė daug pasikeitimų. Bebaigiant šeštąją klasę, buvo proga išvažiuoti į Daniją prekybos mokslų studijuoti. Gi mano sesuo piršo miškininkų mokyklą Alytuje. Mano mama vis tikino, kad geriausia eiti į kunigų seminariją, nes kunigas ir “ant kelmo sėdėdamas sotus.”

Bet viskas taip susidėjo, kad Danijos klausimas atkrito, o į miškininkus buvo per vėlu, taigi ir pasilikau gimnazijoje dar dviem metams. Ir tie metai taip greitai prabėgo, kad net nepastebėjau, kai su brandos atestatu atsiradau namie.

Besikalbėdamas su tėvu, kas toliau daryti, išsitarčiau, kad greitai laiku man reikės eiti kariuomenėn, tai gal nebūtų perblogiausia stoti Karo mokyklon.

Mano tėvas pažiūrėjo į mane ir pasakė: — “Taigi čia blogiau, negu kunigų seminarija — tai tikras griežto režimo vienuolynas.”

Bet aš jam nedvejodamas atsakiau, kad niekas manęs nebaimina.

Mama mano pasirinkimu nelabai buvo patenkinta, bet, matyti, suprato, kad man kunigystė ne prie širdies.

Surankiojęs reikalingus dokumentus ir pridėjęs dailiausiai parašytą prašymą, pasiunčiau tučiuojau į “Pirmojo Lietuvos Prezidento A. Smetonos karo mokyklą.”

Kai raguviečiai sužinojo, kur mano prašymas eina, visi prisiminė mano jaunystės norą būti karininku.

Rugpjūčio mėnesį gavau pakvietimą sveikatos patikrinimui, o po to netrukus sužinojau, kad esu priimtas.

Mus kariūnus kandidatus patalpino didelėje sporto salėje, paskirstė į būrius. Tada sužinojau, kad nepatekau į aviacijos skyrių, bet buvau paskirtas į artileristus. Matyti, mano brandos atestato penketukas iš matematikos nulėmė šį paskyrimą.

Aprengtus uniforma ir keletą savičių pamokytus Karo mokykloje, išsiuntė mus “stažui” į pulkus. Mano paskyrimas buvo į Šiaulius — ketvirtąjį artilerijos pulką — mokomąją bateriją.

Užbaigę “stažą” ir sugrįžę į Karo mokyklą, buvome patalpinti kadro kariūnų patalpose. Teko skubiai prisitaikyti prie kadruo statomų reikalavimų — sunkumų nepasitaikė.

Negalėčiau pasakyti, kad aš buvau toks jau geras ir tvarkingas, bet mano vadai tai tikrai buvo man geri; praleidau visą Karo mokyklos laiką — be asmeniškios pabaudos ir gavau visus kursinius pakėlimus.

Nepaprastai gerą įspūdį man padarė tuometinis Karo mokyklos viršininkas ir jo padėjėjas.

Gyventi kariūno dienas ir ruoštis ateities gyvenimui buvo smagu ir naudinga. Daug įsigijom žinių ir buvom gerai išlavinti, nes visas kursas buvo gero- kai ilgesnis, negu paprastai anksčiau būdavo.

Kai parvažiavau į Raguva pirmoms atostogoms iš Karo mokyklos, mano tėvas pažiūrėjo į mane ir juokaudamas pasakė:

— “Žinai, niekad nemaniau, kad taip šauniai atrodysi — žymiai geriau, negu su juoda sutana.”

Tada supratau, kad tarp tėvo ir mamos nebuvo sutarimo šiuo reikalu. Mama gi sakė, kad dabar jai reikės dar daugiau melstis, kad karų nebūtų.

Dienos Karo mokykloje prabėgo žaibo greitumu. Net pats nenorėjau tikėti, kai praėjau pro tuos pačius vartus, sargybinis man atsaliutavo, ir, sėdęs į autobusą, nuvažiavau aplankyti sesers, prieš išvažiuojant į Ketvirtąjį artilerijos pulką.

Ir kas galėjo tikėti, kad tie mano, jauno berniuko, žodžiai, pasakyti klasės auklėtojai, išsipildys ir atneš tiek daug laimės mano gyvenime!

Gaila, kad tais malonumais pasinaudojau tik trumpą laiką. Politiniai pasikeitimai sujaukė ne tik mano asmenišką, bet ir visos mūsų brangios Lietuvos likimą. Viena tik aišku — mano pasirinkimas buvo pats geriausias, o darbas toje specialybėje vienas malonumas. Tai buvo šviesiausia ir laimingiausias mano viso gyvenimo laikotarpis!

Inž. Bronius Masiokas

Lietuvos aviacijos ir artilerijos kadro karininkas

J. S. ir S. T.

IZRAELIO GYNYBOS PAJĖJOS

Šių metų kovo mėn. *International Combat Arms* žurnale apie Izraelio gynybą rašo Joe Poyer. Jo reportažą sutrumpinę atpasakojame.

Daugelyje gyvenimo sričių šių dienų Izraelio valstybė sudaro unikumą. Tai ypač tinka jos gynybos organizacijai. Galutinis bet kurios valstybės ginkluotų pajėgų išbandymas yra jų sugebėjimas apginti tos valstybės egzistenciją ir piliečių saugumą. Per 40 Izraelio valstybės egzistavimo metų jos ginkluotos pajėgos penkis kartus kovojo su ją supančiomis beveik dvylika kartų gausesnėmis arabų pajėgomis ir ją sėkmingai apgynė, o Libane vedė puolamąjį karą.

Prieš įsteigiant dabartinę Izraelio valstybę, Palestina administravo britai, kurie blokavo po II pasaul. karo prasidėjusią išlikusių Europos žydų imigraciją. Kovoti su britais buvo susidariusios 3 žydų partizaninės organizacijos: Haganah, Palmach ir Irgun. Formaliai įsteigus Izraelio valstybę, 1948. V. 28 d. šios organizacijos susijungė ir sudarė Izraelio gynybos pajėgas, pavadintas Veva Haganah le-Israel arba Zahal. Toliau naudosime santrumpą IGP.

Šiandien IGP yra vientisa karinė pajėga, kurią sudaro oro, sausumos

ir jūros dalys, kiekviena vadovaujama bendro viršininko, priklausomo štabo viršininkui. Štabo viršininkas šiuo metu yra gen. ltn. Dan Šomron. Štabo viršininkas yra atsakingas už planavimą ir operacijas ir priklauso ministeriui pirmininkui.

IGP apima viso 550,000 vyrų ir moterų, arba 14% visų valstybės gyventojų. Jos sunaudoja beveik trečdaly valstybės biudžeto. Izrelyje yra tikra visuotinė karinė prievolė. 18 metų pasiekę vyrai įmami kariuomenėn trejiems metams, moterys dvejiems. Rezervo dalyse vyrai lieka iki sukanka 54 metai amžiaus, o moterys iki sukanka 34 metai.

Moterys plačiai dirba
instruktorėmis

ARMIJA

“Armijos” terminas naudojamas sausumos pajėgoms. Armijoje yra 24,000 profesionalų — kadro ir 110,000 tikrojoje tarnyboje pašauktųjų.

Nuolatinėje pilnoje kautynių parengtyje esanti armija yra sudaryta iš trijų divizijų, vienos pėstinios brigados ir penkių batalionų. Ji taip pat duoda mokymo instruktorius rezervinėms pajėgoms. Armijai vadovauja gen.

Moterys praeina karinį apmokymą, bet draudžiama jas panaudoti kautynėse

mjr. Uri Sagee. Šimtaprocentinį 450,000 žmonių pajėgumą armija gali pasiekti per 96 valandas mobilizaciją paskelbus. Rezervo brigados sudaro integralinę IGP dalį ir kartu atlikinėja pratimus. Dukart metuose rezervo kariai yra šaukiami pratimam, iš viso 30 iki 45 dienų per metus.

Pilnai mobilizuota armija turėtų penkias mechanizuotas pėstininkų divizijas po 9,000 ar 10,000 karių kiekvienoj. Priklausomai nuo to, ar divizijai būtų priskirta viena ar dvi tankų brigados.

“Popieriuje” mechanizuotą diviziją sudaro dvi pėstininkų brigados po du batalionus kiekvienoje, viena pagalbinė brigada (su žvalgybos, inžinerijos, transporto, sanitarijos ir remonto batalionais) ir viena divizijos štabo kuopa. Kiekviena mechanizuota pėstininkų divizija turi taip pat dvi tankų brigadas po 111 tankų kiekvienoje, arba vieną tankų brigadą su 11 tankų ir vieną tankų batalioną su 50 tankų, be to, 220 šarvuotų personalui sunkvežimių, kiekvienas po 10 žmonių talpos.

Pilnai mobilizuotos IGP turi 11 tankų divizijų po 12,000 karių kiekvienoje. Divizijoje yra po tris tankų brigadas po 111 tankų kiekvienoje ir po pagalbinę brigadą, panašią į mechanizuotų divizijų turimas. Pagrindiniai mūsų tankai yra britų gamybos “Centurion”, amerikiečių M-60 ir M-48, sovietų T-54/55, T-62 ir Izraelio gamybos “Merkava”.

IGP turi apie 4,000 šarvuotų personalui sunkvežimių ir apie tiek pat lengvųjų šarvuotųjų (armored fighting vehicles). Jie yra amerikiečių, čekoslovakų, izraelitų ir sovietų gamybos, šie pastarieji yra praeities karų karo grobis.

IGP turi ir 15 artilerijos, 6 parašutininkų ir 12 teritorinių pėstijos brigadų. Artilerijos brigadą, kuri paprastai yra priskirta prie tankų divizijos, sudaro trys batalionai, kiekviename batalione po tris baterijas. Apie 1987 m. vidurį beveik visa artilerija buvo mechanizuota.

Izraelio valstybės teritorija apima tik 8,219 kvadratinės mylias (apie 21,280 kv. km). Prie to reikia pridėti 26,608 kv. mylias okupuotos teritorijos. Tel Aviv miestas yra mažiau kaip 70 mylių nuo Izraelio svarbiausio prieš Sirijos sienos, o prie Akabos įlankos esantis Elat miestas yra už 250 mylių į pietus.

IGP artilerijoje turi apie 2,000 — 2,500 pabūklų, jų tarpe apie 1,000 yra savieigiai — 175 mm M107 mm M109 ir 203 mm M110. 105 mm L33 ir 122 mm M68 yra traukiami motorizuotos priemonės. IGP taip pat naudoja 81MM, 120 mm ir 160 mm minosvaidžius ir 160 mm, 18 mylių tolnašumo daugiavamzdžius artilerijos raketsvaidžius, sukurtus ir gaminamus Izraelio Karinės Pramonės — (Israel Military Industries — IMI). “Lance” raketinis sviedinys, iššaukiamas nuo žemės prieš žemės taikinius, gali siekti iki 75 mylių.

Prieštankinių ginklų tarpe yra įvairūs iš žemės ir iš helikopterų panaudojami raketiniai sviediniai. IGP plačiai naudojamoms šarvuotųjų voroms ginti nuo priešo aviacijos puolimo naudojami “Chaparral” priešlėktuviniai sviediniai, “Vulcan” daugiavamzdžiai “Gatling” pabūkliai ir 20 mm, 30 mm ir 40 mm kalibrų ant įvairių važiuojamųjų priemonių pastatyti ginklai.

Smulkieji ginklai yra gana įvairūs. Jų tarpe yra Izraelio konstrukcijos ir gamybos “Galil” šautuvai 5,56 mm ir 7,62 mm kalibro (šie pastarieji skirti įgudusiems šauliams), 9 mm Parabelum kalibro “Uzi” pistoletai kulksvaidžiai (taip pat Izraelio konstrukcijos), amerikiečių M16A1 šautuvai ir karabinai. Antraeiliais ginklais yra naudojami įvairūs ginklai, jų tarpe nemaža Amerikos ir sovietų kilmės ginklų, paimtų iš priešų įvairių karų metu. Sandėliuose laikomi dideli kiekiai sovietų kilmės AKM-47 — tai 1959 modernizuoti “Kalašnikovai”. Šaudmenis šiems ginklams ir sovietų kilmės artilerijai pramonė gamina Izraelyje.

Žymesnę grėsmę Izraeliui sudaro

Palestinos Išlaisvinimo Organizacijos (PLO) nereguliarių pajėgų naudojama partizaninė ir sukilimų taktika. Įvairiomis progomis IGP parodė, kad jos yra išvysčiusios sėkmingą kovos su teroristais (partizanais?) taktiką. Šiems uždaviniams yra skirti trys specializuoti vienetai. Du iš jų — žvalgybos vienetas “Mossad” ir “Sin Bet” vykdo operacijas prieš PLO vidaus organizaciją. Tai gali būti žudymai, pagrobimai ir psichologinė kova. Trečiasis vienetas, M209, giliai slapta paramilitarinė organizacija, yra skirtas veikti prieš teroristus jų pačių teritorijoje.

IGP turi didelę pirmenybę prieš savo priešus, tai vidaus linijos ir trumpi tiekimo bei aprūpinimo keliai. Per praėjusius 20 metų buvo padėta didelės pastangos sukurti pilnutines remonto galimybes, paremtas pramone, kuri laiku gali tiekti atsargines dalis visiems ginklams ir karinėms transporto ir kovos priemonėms. Karo su Libanu metu nė vienas “Merkava” tankas nebuvo iškritęs iš rikiuotės ilgiau kaip 72 valandas.

LAIVYNAS

Kontradmirolo Avraham Ben Šušan vadovaujamas laivynas yra žymiai mažesnis už armiją. Jame yra apie 8800 karininkų ir 5,800 jūreivių, jų tarpe 3,500 trejiems metams pašauktų atlikti karinę prievolę. Dar tūkstantinis atsarginių būtų pašaukti karo atveju.

Laivynas, nors ir mažas, saugo labai platų ir sunkų frontą. Svarbiausia pavojaus zona yra Viduržemio jūros rytinė dalis, kur veikia Libijos, Sirijos, Libano ir įvairių PLO šakų jūrų pajėgos. 1982 m. balandžio mėn. pasitraukus iš Sinajaus, didžioji dalis raketomis ginkluotų Izraelio laivų sukoncentruota prie Izraelio viduržemio jūros krante. Antraeilis frontas yra į Raudonąją jūrą išeinanti Akabos įlanka.

Laivyno bazės Viduržemio jūroje yra Haifa ir Ašdod, o Akabos įlankoje — Eilat.

Izraelio laivynas yra gausiai aprūpintas laivais: turi 4 korvetes, 3 Vickers b-vės statytus nardomuosius, 18 trijų skirtingų tipų puolamųjų greitlaivių, 3 hidroplaninius laivus ginkluotus "Gabriel" ir "Harpoon" sviediniais, 40 pakrančių patrulinių laivų ir įvairių desantinių laivų. Daugiausia dėmesio krepiama į laivus iki 1,500 tonų talpos, stipriai ginkluotus raketomis ir torpedomis.

Numatoma netrukus JAV-bėse statyti 1,100 tonų raketomis ginkluotus laivukus, sukonstruotus Izraelyje. Yra reikalaujama, kad didžioji Amerikos karinės finansinės pagalbos dalis būtų išleidžiama Amerikoje arba perkant JAV gaminius bei medžiagas.

Čia minimus laivukus statant Amerikoje, Izraelis išvengtų išlaidų praplėčiant savo laivų statyklas ribotai produkcijai.

Palyginti ankšta Viduržemio jūra sudaro tam tikrų problemų jūrinėms operacijoms. Joje vyksta labai didelis laivų judėjimas, pradedant Amerikos lėktuvnešiais ir sovietų kreiseriais, baigiant privačiomis jachtomis. Pavojų sudarytų staigus karo paskelbimas, galimo prieš laivams iš anksto "dingus" laivų judėjime. Antrą pavojų sudaro nuolatinė teroristų-partizanų puolimo iš jūros grėsmė.

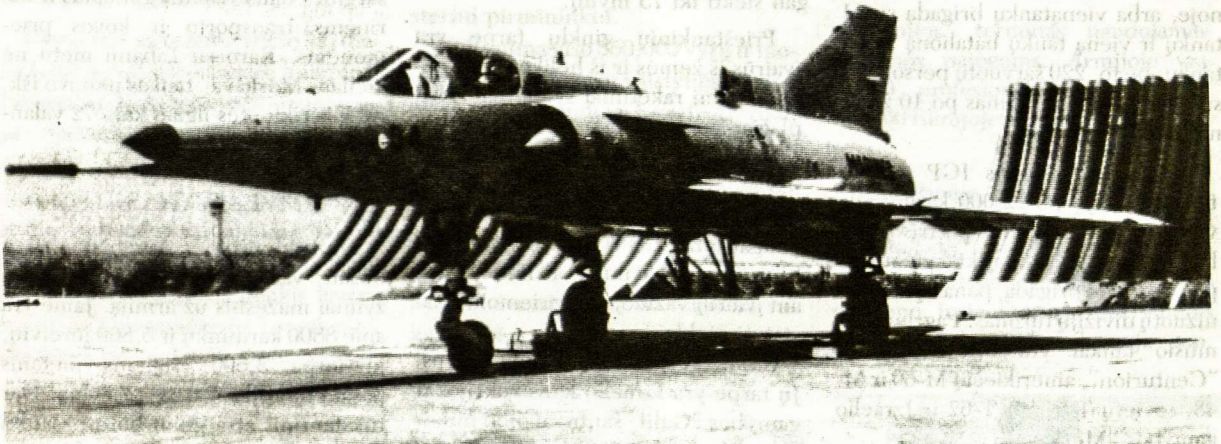
Dabar turimus tris nardomuosius laivus numatoma pakeisti didesniais ir efektingesniais Izraelio konstrukci-

jos nardomaisiais laivais, kurie būtų statomi, greičiausiai, Amerikoje.

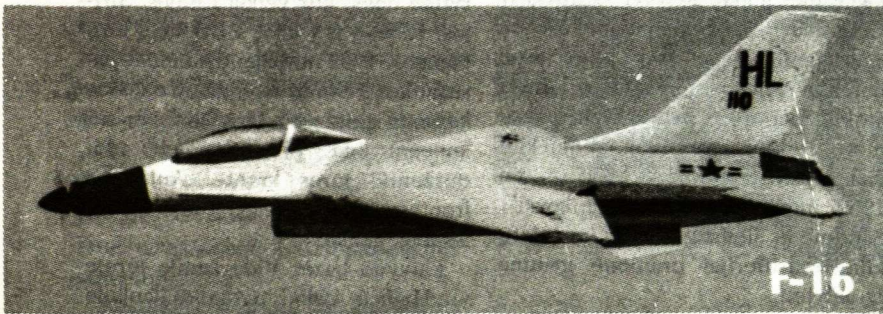
Sovietų Sąjunga yra aprūpinusi savo sąjungininkus moderniomis priemonėmis. Libija ir Sirija yra gavusios iki 200 km veikimo raketų, naudojamų iš laivų prieš laivus arba nuo kranto į laivus. Daug šių pastarųjų Sirija yra išdėsčiusi Sirijos ir Libano pakrantėse. Sutartinai veikdamos, Sirija ir Libija galėtų atkirsti jūros transportą į Izraelį, panaudodamos Viduržemio kranto blokadą.

AVIACIJA

Kautynėse su arabų valstybių lakūnais Izraelio lakūnai yra pasirodę

"Kfir" naikintuvas, naudojamas JAV marinų

labai gerai, pasiekdami masinių pergalių beveik be, ar ir visai be, savo nuostolių. Tai paaiškinama tuo, kad jie yra pratinami veikti ir protauti savarankiai, o nesivadovauti žemės kontrolierių nurodymais, kaip tai daro arabai lakūnai, sovietinio mokyimo įtakoje.

IGP turi apie 600 lėktuvų, tas skaičius beveik prilygsta britų karo aviacijos skaičiui, tačiau sunkumų sudaro tai, kad D. Britanija turi 56 mi-

lijonus gyventojų, o Izraelis mažiau 4 mil. Tai sudaro personalo stoką.

Didžiąją savo lėktuvų ir pagalbinių sistemų dalį IGP perka JAV. Išimti sudarė Prancūzijoje pirkti "Mirage III", kuriuos Izraelio pilotai sėkmingai naudojo kautynėse. Buvo pasirašyta sutartis pirkti dar 50 "Mirage 5", bet prancūzai, bijodami netekti naftos tiekimo, nuo tos sutarties atsišaukė. Izraelis tada pradėjo statyti "Kfir CI/2/7" naikintuvus-bombonešius, kurių pirmas skrido 1972 m. Iki šio laiko pastatyta daugiau kaip 200 "Kfirų", pasiekiančių 2,2 Mach greitį.

Izraelio aviacijos pramonė buvo numatiusi statyti dar modernesnę naikintuvą, tinkamą sausumos veiksmams paremti. Jis buvo pavadintas "Lavi". Jo vieno kaina buvo 52.5 milijonai dolerių. Apie 80% šios sumos būtų padengusios JAV. Finansinė realybė ir politinis spaudimas iš JAV privertė to projekto atsisakyti. "Lavi" numatytą vaidmenį atliks JAV aviacijos geriausias naikintuvas F-16.

TAKTIKA IR MOKYMAS

IGP 1956 - 1973 metų laikotarpyje orientavosi į tankus. Tankas buvo centras, aplink kurį buvo organizuojamos sausumos pajėgos ir žymi dalis aviacijos. Tankų vora buvo pagrindinė jėga, remiama aviacijos. Pėstininkai sekė šarvuotais personalo sunkvežimiais ir buvo skirti "išvalyti" užsilikusius priešo pėstininkus. Artilerijos paramai buvo skiriama mažiau reikšmės, nes ji nespėjo sekti tankų, o ir tankai buvo vertinami kaip judrioji artilerija. Ši taktika buvo sėkminga 1967 m. kare ir po to sekusiam išsiekvojimo kare prie Sueso kanalo. 1973 m., kada Egipto pėstininkai panaudojo prieš puolančias Izraelio šarvuotas voras prieššarvinius ir priešlėktuvinius raketinius sviedinius, ši taktika vos neprivedė prie katastrofos.

Nuo 1973 m. naudojama jungtinių ginklų rūšių taktika. Centrinis ginklu tebėra pagrindinis mūšio tankas

(main battle tank), bet jis dabar artimai remiamas lengvaisiais šarvuočiais judančių pėstininkų, kuriuos seka šarvuotais personalo sunkvežimiais važiuojantieji pėstininkai. Artilerija dabar yra beveik visa savieigė ir gali greit judančioms šarvuočių voroms duoti artimą paramą ir sukaupti savo ugnį į priešo kieto pasipriešinimo taškus. Pasikeitė ir aviacijos vaidmuo. Užuoat iš arti rėmusi greit judančias šarvuotas voras, aviacija dabar privalo saugoti nuo vis rafinuotesnių ir pavojingesnių priešo lėktuvų. Šis taktikos pakeitimas pareikalavo nuo 1973 metų padidinti armijos nuolatinės aktyvias pajėgas 125%, o rezervus 63%.

IGP atsarginių mokymui skiriama daug daugiau reikšmės kaip Europos milicinio tipo kariuomenėse. Reikalavimas pratimuose dalyvauti iki 60 dienų per metus sudaro sunkią našą krašto ūkiui. Jai palengvinti IGP intensyviai ieško geresnių mokymo metodų, kurie įgalintų tą laiką sutrumpinti. Elektroninės ir kompiuterinės priemonės plačiausiai naudojamos visose mokymo fazėse.

TECHNOLOGIJA

Stokodamos pakankamų ekonominių ir gyvosios jėgos išteklių, IGP plačiai taiko naujausią technologiją karo reikalams. Senstančius šarvuočius sustiprina moderniais kevlaro, aliuminio ir plieno šarvais ir sprogtančiomis plokštėmis, kurios susilpnina prieštankinių švedinių efektingumą. Senoki amerikiečių gamybos M-48 tankai, idėjus naujus dizelio variklius, 105 mm patrankas, lazerio tolimačius ir infra raudonos šviesos nakties sekimo priemones, tapo kai kuriais atžvilgiais pranašesni už naujesnius M-60 tankus. Daugelyje karinės technologijos sričių daromi tyrimai ir kuriamos naujos konstrukcijos visai naujose srityse. Šių tarpe verta paminėti bandymus sukurti priešlėktuvinį 30 mm pabūklą, kuriame elektrinio kaitinimo būdu vanduo būtų eksploziniškai suskaldomas į vandenilį ir deguonį, kurių energija sviediniui duotų apie 3,660 m/sek pradžios greitį.

Visa ši technologinė pažanga IGP

Tankas, apsaugotas sprogtamomis plokštėmis

jau neužtikrina tokios persvaros prieš kaimynus arabus, kaip tai buvo 1973 m. Išskyrus Siriją ir Libiją, daug arabų valstybių savo naujus ginklus pirkė vakarų valstybėse. Viduriniuose Rytuose randami amerikiečių naikintuvai, priešlėktuvinės raketos, radaras ir nakties sekimo priemonės, britų tankai, vakarų vokiečių ir prancūzų lėktuvai, italų artilerija ir šarvuočiai. Sirija turi apie 600 lėktuvų jų tarpe MiG-21, MiG-25 ir, netrukus, MiG-29, 100 puolamųjų helikopterių, 25 SS-21 raketos, 160 sovietinių priešlėktuvinių raketų baterijų.

Prileidžiama, kad Izraelis pasigaminio ir turi sandėliuose branduolinių (atominių) ginklų, kai kuriais spėjimais iki 200, nors Izraelis tai neigia. Jiems į taikinį nunešti Izraelis turi raketas, jau anksčiau minėtą iki 75 mylių tolinašumo "Lance" ir kietą kurą naudojančią "Jericho". 1987 m. birželio mėn. išbandyta moderni raketa, spėjama 900 mylių tolinašumo. Tokiu ginklu Izraelis galėtų pasiekti bet kurios priešiškos arabų valstybės sostinę. 1969 m. Izraelis atsisakė pasirašyti Atominio Neplatinimo sutartį.

Izraelio ginklavimo pramonė daug savo gaminių eksportuoja, nors dėl aukštų kainų jiems rinka yra ribota. Be to, nemaža galimų klientų susilauko juos pirkę, nenorėdami komplikuoti savo santykius su naftą tiekiančiomis arabų valstybėmis.

S.T.

STINGER

Praėjusių metų sovietinė kariška spauda daug rašė apie "Stinger misilę". Sovietai šį ginklą pavadino "plėšriu sakalu" Afganistano ervėj. Ši raketa pakyla kaip sakalas nuo medžiotojo rankos į padangę mirtinam smūgiui.

Šis ginklas, aptarnaujamas vieno kovotojo, tapo pabaisa helikopterių įguloms. Per pastaruosius 18 mėnesių ši raketa pakreipė Afganistano partizanų laimę: jie pasiekė žymių

laimėjimų prieš rusų okupacinę kariuomenę. Rusai buvo priversti iš pagrindų keisti taktiką, helikopterius pradėjo naudoti naktimis ir tik retais atvejais dieną. O helikopteris buvo pats efektyviausias ginklas kovoje prieš partizanus.

Amerikos armijos žvalgybos žinomis, šis ginklas yra beveik "perfect".

Stingerio raketa veikia karščio principu. Išsauta raketa pati vežasi taikinį, traukiama (tarytum magneto) helikopterio ar lėktuvo motoro išmetamų karštų dujų. Taikinytis negali pabėgti. Vieno kovotojo aptarnaujamas stingeris tesveria 34 svarus, o ilgis yra tik 60 colių.

Šį Amerikos gamybos ginklą Afganistano laisvės kovotojai pradėjo gauti tik po septynerių kovos metų. Pradėjus šią raketą naudoti, sovietai kasdien neteko 1 - 2 helikopterių.

Amerikos karo žinovai stebisi, kad sovietai iki šiol nesurado priemonių prieš šį ginklą, kadangi yra būdas, helikopterius naudojant dieną, išvengti šių raketų, t.y. skrendant neaukščiau 30 pėdų nuo tereno paviršiaus. Tačiau dėl Afganistano kalnuotumo apsaugojimas beveik neįmanomas. O be to, tokiu atveju helikopteris būtų geras taikinytis kitiems ginklams.

J.S.

PAVOJUS ORE

Literary Gazette praneša apie sovietų nepaprastas problemas oro kontrolės sistemoje, nes Sovietų Sąjungoje oro avarijų skaičius pastaraisiais metais pagausėjo iki kritiško taško. Tačiau SS vyriausybė tvirtina, kad Aeroflot susisiekimo sistema yra saugi.

J.S.

RUSŲ KARIAI SKUNDŽIASI

Gruodžio mėn. *Red Star* paskelbė vieno helikopterio vado telegramą, kur sakoma, kad jo helikopteris ir įgula laukia leidimo nuo lapkričio mėnesio 12 dienos, kad galėtų pakilti ir vykdyti pavestą uždavinį. Ši telegrama buvo jau antra: pirmoji buvo

paskelbta šiame žurnale jau lapkričio 26 d. Ši telegrama buvo ypač keista, nes žurnalas buvo vyriausybės užtikrintas, kad reikalas, kaip ir kiti skundai, jau seniai sutvarkytas.

Kol paaiškėjo detalės, buvo manoma, kad šie skundai buvo nesvarbūs. Buvo galvojama, kad tai tik nežymūs apsilėidimai, betgi kai paaiškėjo detalės, pasirodė skundų rimtos priežastys. Pirmiausia, buvo dingę skridimo planai, toliau nebuvo vietos helikopteriu ant pakilimo takų, trūkumas benzino ir nebuvimas įgulai patalpų.

Nors vyriausybė pranešė, kad valstybinė komisija paskelbė naujas taisykles sąlygų pagerinimui, bet iš telegramos paaiškėjo, net praėjus visiems metams, jog sąlygos nepagerėjo.

Šitokia netvarka sunkiai supranta. *Red Star* tvirtina, jog panašių atvejų yra daug.

J.S.

LIETUVIUI KONGRESO MEDALIS

Antrojo pasaulinio karo metu kautynėse prieš Vokietiją pasižymėjo West Virginia valstijoje, JAV, gimęs lietuvis Stanley Bender (Stenlis Benderis), anksčiau vadinosi Stasiu. Stasio tėvai Andrius Bendorius ir Ieva Bendorienė į JAV atvykę iš Kauno gubernijos.

S. Benderis JAV prezidento dokumentu už pasižymėjimą kautynėse 1944 m. rugpjūčio 17 d. prie miestelio La Londa, Prancūzijoje, apdovanotas aukščiausiu JAV medaliu, įsteigtu 1862 m. Iki 1945 metų tuo medaliu apdovanota tikiai 2199 amerikiečiai. Po karo S. Benderis dirbo Čikagoje taksi vairuotoju.

Vakarų Virginijos valstijoje, JAV, Stenlio Benderio vardu buvęs pavadintas tiltas.

(lg)

Š. m. balandžio 1 d. "Draugas" išspausdino J. V. Sūduvo įdomų ir prasmingą straipsnį "Kultūros kongresas ir mes". Apleisdami straipsnio iškalbias bendrybes, čia persispausdiname dabarčiai aktualiausias mintis:

KOKIAS KULTŪRINES VERTYBES MES TURIME KURTI

Lietuva per palyginti trumpą savo nepriklausomo gyvenimo laikotarpį daug pasiekė, suspėjo išmokslinti savo jaunųjų kūrėjų kartą. Ši kartą po nepriklausomybės praradimo atsidūrusi svetimuose kraštuose, toliau ugdė iš tėvynės atsineštas kultūrinės vertybes. Kyla klausimas, ar svetimųjų aplinkoje galime kurti savas kultūrinės vertybes ir kaip ilgai? Emigracinė gyvenimo patirtis rodo, kad tik ribotą laiką ir atskirų kūrėjų valingomis pastangomis. Ilgainiui gyvenamojo krašto aplinka ir jo kultūros veikimas jas nustelbia ir pasisavina. Pilnutėliai tautinės kultūros vertybės išsivysto tik savoje gimtoje žemėje, laisvoje, nepriklausomoje valstybėje. Visais laikais bet koks okupantas pirmiausia stengiasi slopinti ir sunaikinti tautos kultūros poreiškius, o vietoj jų primesti savąsias. Tas ypatingai ryškų šiuoiaukinėje okup. Lietuvoje.

Gyvenant emigracijoje pagrindinis kiekvieno lietuvių ir mūsų kultūrinių institucijų uždavinys yra išsaugoti ir kultivuoti savo gimtąją kalbą, jos raštiją, savąją istorinę patirtį, papročius ir religinį kultą. Tarp jų didžiausias dėmesys turi būti teikiamas šeimoje ir viešumoje gimtajai kalbai ir jos raš-

tijai. Jau senovės romėnai visas tautas savo imperijoje ir už jos ribų, neturinčias savo rašto, vadino barbarais, žemesniais už save. Barbaro epitetas ir šiandien yra paniekos žodis.

Iš pateiktų IV kultūros kongreso tikslų pirmasis sako: "Sužadinti visuomenėje susidomėjimą lietuviška kultūra"... Reiškia, visur vartoti savo gimtąją kalbą, domėtis jos literatūra, istorija, puoselėti tautinius bei religinius papročius. Vien domėtis dar nepakanka. Visur ir visuomet reikia jus vartoti gyvenime, parodyti svetimiesiems, kas mes esame ir koks mūsų kultūrinis charakteris, nes, jei susitelkę, ar švęsdami savo tautos didžiąsias sukaktis, vartojame svetimą kalbą, tai mes jau atstovaujame ne sau, kaip lietuviai, bet tai tautai, kurios kalbą vartojame. Tik savu tautiniu bei istoriniu motyvu pagrįsti literatūriniai kūriniai žadina patriotizmą, meilę gimtajam kraštui. Ką gali gauti lietuvis, čia gimęs jaunuolis, skaitydamas, kad ir lietuviškai parašytus kosmopolitinio - nihilistinio turinio kūrinius, kaip T. Kondroto "Sniegovija", M. Sluckio "Adomo obuolys", E. Cinzo "Šv. Petro šunynas" ir daug kitų, kuriuos savo recenzijomis išskėlė mūsų liberalinio sparno kritikai.

Kultūros taryba per eilę metų stambiais pinigėmis premijomis apdovanojo daugiausia moderniosios ir net humoristinės poezijos rašytojus, kurių kūryba net nieko bendro neturi su lietuvių tautos aspiracijomis, netgi kandžiai pašiepia asmenis bei organizacijas, besirūpinančias lietuvių išlikimu išsivijoje. Jeigu tik tokią literatūrą būtume garbinę

priešausrio laike, tikriausiai nebūtų susilaukta nei tautinio atgimimo, nei nepriklausomos Lietuvos valstybės. Paskutiniaisiais metais paskirų asmenų pastangomis buvo išleista stambiųjų istorinių veikalų, nušviečiančių Lietuvos laisvės kovas praeityje ir paskutinio karo laikmečiu. Reguliariai jau ketvirtas dešimtmetis eina ir patriotinio turinio žurnalas "Karys", sukaupęs daug medžiagos Lietuvos istorijai. (Red. pastaba: 1987 m. pabaigoje iš spaudos išėjo ilgamėčio "Kario" redaktoriaus Zigmo Raulinaičio jau vienuoliktasis istorinis veikalas "Kelias į sostą, Mindaugo laikai). Visa tai yra mūsų lietuviškos kultūros dalis. Tačiau apgailint tenka pastebėti, kad visa ši minima istorinė, karinė literatūra mūsų Kultūros tarybos darbuotojų niekad nebuvo jokia pramija apdovanota, net nepamiršta, tarsi jos kūrėjai būtų ne mūsų tautos dalimi.

Ryšių palaikymas su tėvyne yra būtinas mūsų išlikimui, o jų rezistencinei sąmonei ugdyti.

Praejusiais metais net turėta kultūrinėmis temomis "Apvalo stalo" konferencija Vilniuje. Kai kurie mūsų rašytojai, menininkai, muzikai ir solistai savo viešnagėse tėvyne rengė savo meno paveikslų parodas, spausdino "ištaisytas" knygas, dainavo operose, koncertuose, net ir koncertų sale paverstoje Vilniaus katedroje. "Akiračiai" skyrė žurnalo puslapius pasisakyti okupuotos tėvynės rašytojams, žurnalistams rūpimomis temomis. Kas tuo buvo pasiekta? Kiek mūsų žurnalistų straipsnių buvo išspausdinta tenykštėje spaudoje? "Ranka ranką prausia, kad abi būtų baltos", sako lietuviška patarlė. Nuoširdžiai tikime, kad ten yra ne vienas kultūrininkas, kuris trokšta laisvų kultūrinių santykių su broliška išsivija, tačiau, kol jo mintis ir rankas riša Maskvos raudonasis kaspinas, apie laisvą bendradrbiavimą lieka tik svajonė. Vis tiek ir šia svarbia tema Kultūros kongresas turi rimtai pasisakyti.

Be laisvo žmogaus, be laisvos min-

ties ir žodžio negali būti ir laisvo kultūrinio ryšio, o viešas ar slaptas bendradarbiavimas su okupantui parsidavusiais pareigūnais yra kolaboravimas su priešu. Jis visais laikais visose tautose buvo laikomas tėvynės išdavimu ir baudžiamas aukščiausia bausme.

Ketvirtas kultūros kongresas, persvarstydamas mūsų išėivijos kultūrinį likimą šių dienų tikrovės rėmuose, susidurs su painiais ir sunkiais klausimais, kurių išrišimui reikalingas visos mūsų bendrijos dėmesys ir moralinė bei materialinė parama. Tačiau svarbiausias ir pagrindinis kongreso dėmesys turėtų būti nukreiptas į visišką materialinę ir moralinę paramą mokslus edinančiam svetimų kraštų universitetuose lietuviškam patriotiniam jaunimui. Jie bus tikrieji lietuviškos kultūros kūrėjai, skleidėjai ir tęsėjai.

AR VERTA KASMET RINKTIS Į VASARIO 16 MINĖJIMUS?

Šiuo klausimu įdomiai pasisako JAV LB Krašto valdybos pirm-kas, vi-suomenės veikėjas ir rašytojas Vytautas Volertas ("Draugas" vasario 26). Juk mūsųose dažnai tenka girdėti nusiskundimų apie kasmet tokiuose minėjimuose minimus jau nevienam pabodusius istorinius faktus ir pasiteisinimų, kad nėra ko tokiuose minėjimuose veikti ir juose dalyvauti.

Autorius pabrėžia, kad panašių minėjimų turi dažna tautybė, kad jie yra reikalingi tautybių pažangai skatinti, kaip juodųjų minima Martin Luther King diena, ar tik istorinių įvykių prisiminimas, kaip žydams Passover šventės. Todėl ir lietuviams Vasario 16-ji turėtų būti iškalbus ne tik suaugusiems, bet ir lietuviškai auklėtam ir lituanistines mokyklas lankiusiam jaunimui. Vasario 16 įvykis prilygsta Mindaugo vainikavimui, Lietuvos krikštui, Žalgirio mūšiui. Juk kiekvienos valstybės prisikėlimas po beveik pusantro šimto metų nebūties, yra visų pastebimas, nors ne visiems įtikimas. Bet įtikėti

reikėjo, ir pasaulis buvo priverstas Lietuvos prisikėlimą pripažinti.

Tas įvykis nebuvo staiga atsiradęs stebuklas, bet rėmėsi dar carų valdžioje atliekamu pavojingu tautiniu darbu. Valstybė atsitiesė tik po savanorių ir pašauktųjų karių nepriklausomybės kovose pralietu krauju. Ji vėl kuriam laikui išnyko ne dėl savo klaidų, bet didelės galybės Sovietų Sąjungos užgriūta..

Ir dabar lietuvių aukas už nepriklausomybės atstatymą yra sunku suskaičiuoti.

Autorius nurodo, kad mažėja skaičius žmonių, kurie savo akimis yra matę Lietuvos nepriklausomybę, tačiau tikrovė yra išlikusi istorijoje, ir jos niekas negali paneigti.

Tik mirusieji su primigusiais nei švenčia, nei dirba, nei sielvartauja. Vasario 16-ji mums nėra mažesnė už "Passover" ar už Martin Luther King dieną. Mūsų žmonės yra užsi-pelnę pagarbą už ilgų amžių, sunkių aplinkybių bandymus, nepalūžimą nei fiziškai, nei dvasiškai.

DAR APIE SAVĄJĮ JAUNIMĄ

Draugas vasario 25 d. vedamuoju priminęs mūsų jaunimo atliktus žygius, minint 70 m. sukaktį nuo Lietuvos nepriklausomybės atstatymo, savo mintis baigia taip (cituojuama):

"Neretai vyresnieji kaltina jaunimą neveiklumu ir nesekimu jų pėdomis. Vyresnieji norėtų, kad jaunimas užaugęs svetimuose kraštuose, ejęs mokslą svetimose mokyklose, nematęs savo tėvų krašto ir nepergyvenęs okupacijų košmaro, turėtų tokius pat sentimentus palikta tėviškei, kaip jo tėvai ar seneliai. Tai klaida, kurios neišvengė nė viena senesnė karta. Nors vyresnieji turi daugiau patirties, daugiau išminties, bet taip pat daugiau atsargumo ir mažiau energijos. Nėra joks pasmerkimas, kai kalbama, kad tėvai norėtų matyti save savo vaikuose. Bet to negali būti! Kiekviena karta turi susirasti savo veiklos būdus, turi gerai pažinti savo gyvenimo laiko reikalavimus ir gyvenamąją aplinką. Jaunesnioji karta turi

eiti savo keliais, nors ir turi pasinaudoti vyresniųjų patirtimi ir patarimais.

Mūsų jaunimas tiek Jaunimo kongrese, tiek šiuo atveju minint Lietuvos Nepriklausomybės 70-tąją sukaktį, parodė, kad jis jau galvoja savo galva, kad jis pažįsta savo laiką, kad jis sugeba daryti įspūdį ir įtaką savo laiko žmonėms tais būdais, kuriuos aplinka supranta. To negalima smerkti, nors tie metodai mums svetimi ir kartais nepažįstami."

"Negalima smerkti, bet taip pat negalima girti vyresniųjų mūsų veikėjų, kurie nuolat kala, kad reikia tėvynės laisvei aukų, bet demonstracijoms, kurios kėlė Lietuvos ir lietuvių vardą pavergtame krašte ir išėivijoje, nesiryžo kelių valandų atiduoti. Jaunimu bus dėkinga tėvynė ir pavergtieji broliai, kad jis šia proga buvo jų balsas pasaulyje.

P.S.

AR DAUG ATVIRUMO SOVIETŲ SĄJUNGOJE?

Šį klausimą *Dirvos* kovo 24 puslapiuose nagrinėja inicialais (pk) pasirašęs asmuo. Autorius pripažįsta, kad okupuotoje Lietuvoje yra šiokių tokių "atvirumo" ženklų. Mokslininkai garsiai atkreipia dėmesį į iki šiol vykdytą Lietuvos istorijos faktų klastojimą ir istorinių asmenybių trynimą iš tautos atminties.

Bet vistiek dar yra daug nutylėjimų ir atviru melu iškreipimų istorinių įvykių, kurie kompromituoja visą "atvirumo" politiką. Tarybiniai istorikai vis dar tebekartoja vieną didžiausių falsifikatų 1940 m. Lietuvoje neva įvykusią "liaudies revoliuciją", nuvertusią "buržuazinę valdžią", ir savanorišką Lietuvos įsijungimą į Sovietų Sąjungą. Ši pasaka yra labai reikalinga Sov. S-gos imperialistinei politikai užglostyti, bet ja patikėti gali tik vaikai, kurie patys tų istorinių įvykių nėra matę.

Atvirumo pasigendama ir įvairiais būdais dangstomas įvairių politinės ir kultūrinės veiklos asmenų likvidavimas Stalino valdymo metu. "Mažoji

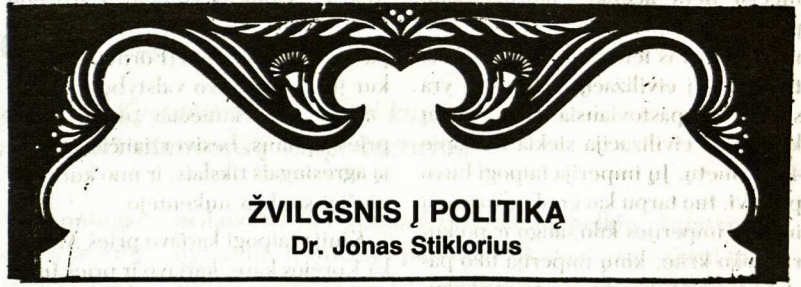
tarybinė" enciklopedija apie juos kalba kaip apie "asmenybės kulto sąlygomis represuotus", t.y. likviduotus, o dabar apie juos kalbama kaip apie normaliai mirusius. Tokie yra komunistų veikėjai generolai Putna ir Ubo-revičius ir kt. bei kalėjimuose nukankinti profesoriai V. Sezemanas, Karsavinas, Tamošaitis, Dovydaitis ir visa eilė kitų.

Taip pat neaišku, kodėl prie Gudijos priskirtuose lietuvių gyvenamuose plotuose nėra nei vienos lietuviškos mokyklos ir net tarybinė lietuvių k. spauda jų nepasieka. Tokia pat padėtis yra ir Karaliaučiaus srityje. Kodėl ten neapsilanko jokie lietuvių meno ansambliai, kurie šiaip jau pasiekia net Mongoliją ir kitas Azijos sritis. Nesigėdyta net ir Donelaičio gimimo vietos surusinti.

Jei šių dalykų negalima atitaisyti, tai kodėl bijoma apie juos bent viešai pakalbėti?

MŪSŲ JAUNIMO REIKALAI SPAUDOJE

Tėviškės žiburiai kovo 1 skyrė daug vietos išeivijos lietuvių jaunimo veiklai apžvelgti. Laikraščio bevardis korespondentas konkrečiai apžvelgia Washington, D.C. susispietusio jaunimo politinę veiklą. Čia paminima, kad Vašingtone jau antri metai veikia lietuvių jaunimo lituanistikos kursai, apie kuriuos turbūt tik retas kuris esame girdėję. Kursai yra skiriami lietuviškai kalbančiam, universitetus lankančiam ar juos jau baigusiam jaunimui. Kursai buvo suorganizuoti ten dirbančių ar tik studijuojančių dviejų lietuvių iniciatyva. Tos darbščiosios merginos yra Rita Bureikaitė ir dr. Ginta Remeikytė. Kursai vyksta kartą per mėnesį. Kursų dieną išklausa lietuvių kalbos pamoka ir dvi įvairiom temom paskaitos. Lietuvių kalbos gramatiką ir sintaksę dėsto prieš porą metų iš okupuotos Lietuvos atvykusi ir dabar "Amerikos balse" dirbanti Lina Žilionytė, o paskaitas skaito įvairių šakų Vašingtono apylinkėse susitelkę lietuviai, įvairių šakų specialistai.

ŽVILGSNIS Į POLITIKĄ Dr. Jonas Stiklorius

K I N I J A

Napoleonas yra pasakęs: "Kinija? Tai miegantis milžinas. Leiskite jam miegoti, nes, kai jis pabus, jis išjudins pasaulį".

Napoleonas buvo teisus. Kinija dabar pabunda ir jau pradeda judinti pasaulį. Kodėl Kinija tokia reikšminga? Visų pirmą dėl to, kad kiniečiai yra pati didžiausia pasaulio tauta — daugiau negu tūkstantis milijonų žmonių, daugiau negu ketvirtadalis

visos žmonijos. Dar reikia paminėti faktą, kad kiniečiai yra viena iš gambiausių, inteligentiškiausių tautų. Net ir dabar yra plačiai žinoma, kad ten, kur kiniečiai gali laisvai pasireikšti ir gali užsiimti laisva prekyba — Hongkong'e, Singapure, Indonezijoje etc. — jie yra gambiausi ir gudriausi. Kiniečiai taipogi žinomi tuo, kad jie išrado tokius dalykus kaip popierį, paraką, etc. Dar įsidėmėtina, kad ki-

Vašingtono jaunimo rūpesčiu ten buvo vasario 5 - 7 d.d. suručstas jaunimo seminaras, sutraukęs apie 50 dalyvių.

Turėdamas galvoje daugiau KanaDOS lietuvių 1987 - 88 veiklą, tas pats savaitraštis vedamuoju taip vertina jaunimo pasireiškimus (cituojuama):

"Matydami tokius jaunimo žygius ne tiktai Kanadoje bet ir kituose kraštuose, galime tik pasidžiaugti jo laimėjimais Lietuvos laisvinimo fronte. Kyla betgi klausimas, kas paskatino jaunimą tokiam žygiui. Ar tai vyresniosios kartos idėja? Anaipatol! Tai, mūsų žiniomis, paties jaunimo iniciatyva. Jos užuomazga buvo naktinis budėjimas prie Toronto katalikų katedros minint Lietuvos krikščionybės sukaktį. Iš jos išriedėjo ir ta grupė, kuri badavo Otavoje (žymi dalis buvo pirmosios grupės nariai). Žinant tos grupės nusiteikimus, galima įžiūrėti jos dvasinį giminingumą su dabartniais laisvės kovotojais okupuotoje Lietuvoje, kur drąsiai reiškiasi Nijolė Sadūnaitė ir jos vienminčiai. Ank-

sčiau kai kam atrodė, kad jų kova ribojasi religijos laisve. Bet tai buvo klaidinga nuomonė. Kova viename fronte nereiškia atsisakymo kitų frontų. Dabar aiškiai matyti, kad okupuotojo krašto laisvės kovotojams rūpi visuotinė Lietuvos laisvė. Už tokią laisvę jie ir grumiasi. Tokia pat Lietuvos laisvė rūpi ir lietuvių išeivijos jaunimui, ir visai išeivijai. Ypač pabrėžtinas išeivijos jaunimas, kuriam apsisprendimas už Lietuvą neateina savaime. Betkai jis kartą ateina, ima reikštis naujomis, dinamiškomis formomis."

Tad dejonės, kad lietuvių jaunimas yra nutautėjęs, kad jam nerūpi ateti ties Lietuva ir lietuviškos išeivijos reikalai, yra nerealiomis ir atitrūkusios nuo konkretaus gyvenimo. Žinoma, yra ir nutautusio ir dar lietuviškai kalbančio, bet jokiame lietuviškoje veikloje (išskyrus pasilinksminimus) nedalyvaujančio jaunio, tačiau visai nurašyti lietuviškąjį jaunimą, kaip dingusi lietuvių tautai, yra dar gerokai per anksti.

niečiai nėra atsilikę, tamsūs, kaip pvz. Afrikos juodieji gyventojai, kurie tik labai iš lėto ir sunkiai duodasi tempiami į civilizaciją. Kiniečių yra seniausia, pastoviausia kultūra. Jų kultūra ir civilizacija siekia net apie 4,000 metų. Jų imperija taipogi buvo pastovi; tuo tarpu kai graikų, romėnų ir kitos imperijos kilo, augo ir po kurio laiko krito, kinų imperija liko pastovi per tūkstančius metų išsilaikydama apie 2,000 metų iki šio šimtmečio pradžios, kada ji buvo baltųjų europiečių suardyta. Jau 19 amžiaus viduryje europiečiai dėka savo geresnių laivų ir ginklų pradėjo veržtis į Kiniją ir mėginti jai dominuoti. Britai vedė du "opium karus" prieš kiniečius. Mat, britai mėgino parduoti opiumą kiniečiams ir juos pratinti jį naudoti ir tuo, žinoma, uždirbdami gražų pinigą. Kiniečiai tam smarkiai priešinosi, ir iš to kilo karai.

Vakariečiai, ypač prancūzai ir anglai, mėgino įsitvirtinti Kinijoje, užmezgti su kiniečiais prekybinius santykius ir juos, jeigu tik galima kolonizuoti. Apie šio šimtmečio pradžią susidarė grupė kiniečių, pasivadinusių "teisingos harmonijos kiniečiai" ir dėlto kartais vakariečių vadinamu "bokseriais". Šitie "bokseriai" labai nekentė baltųjų vakariečių, kuribus jie vadino "svetimais velniais" ir mėgino juos išstumti iš kinijos. 1900 metais jie įsiveržė į sostinę Pekingą, nužudė vokiečių ir japonų ambasadorius ir apgulė vakariečių ambasadas. Vakarų valstybės reagavo stipresne karine jėga, nugalėjo tuos "bokserius" ir išireikalavo dar daugiau reparacijų, koncesijų etc.

Kinų imperijos valdžia buvo per silpna atsispirti vakariečiams agresoriams, todėl 1911 m. įvyko revoliucija. Po ilgų savitarpinių kovų laimėjo revoliucionieriai, vadovaujami dr. Sun-Yat-Sen. Kai jis mirė 1925 m., kiniečiai suskilo į dvi dalis, į dvi sroves. Viena vadovaujama Čiang-Kai-Šek'o, o kita Mao-Ze Dong'o (seniau Mao Tse Tung'o). Tos dvi srovės ėmė varžytis dėl įtakos, dėl valdžios. Kovos vyko ilgai, kol pagaliau 1949 m.

Mao-Ze Dong'as laimėjo ir užvaldė visą Kiniją, o Čiang-Kai-Šek'as turėjo pasitraukti į Taivano (Formozos) salą, kur jis įsteigė savo valstybę.

Tuo tarpu kiniečiai turėjo gintis prieš japonus, besiveržiančius į Kiniją agresingais tikslais, ir nuo kurių kiniečiai sunkiai nukentėjo.

Kinija taipogi kariavo prieš Ameriką Korėjos kare, kariavo ir prieš Indiją, turėjo smulkesnių susidūrimų su Sovietų Sąjunga ir dar visai neseniai kariavo prieš Vietnamą. Daugiausia tačiau kiniečiai kariavo savo tarpe, vieni prieš kitus. Apie 1960 m. Mao Ze Dong'as pradėjo vadinamąjį "didįjį šuolį pirmyn", o 1966 - 1976 m. jis vedė "kultūrinę revoliuciją". Abi šios kampanijos Kinijai labai brangiai kainavo milžiniškais materialiniais nuostoliais ir milijonais kiniečių gyvybių, didele dalimi jų geriausiųjų galvų, inteligentų, mokslininkų etc.

Iš viso reikia konstatuoti, kad kiniečiai per visus savo istorijos tūkstančius metų gyvybę vertino tik labai žemai. Štai tas pats Mao Ze Dong'as kartais save lygina su imperatorium Qin, sujungusiu savo tarpe kariaujančius kiniečius į vieną imperiją labai seniai, dar prieš Kristaus gimimą. Šitas imperatorius Qin, kai 400,000 vyrų armija turėjo kapituluoti ir jam pasiduoti, išžudė juos visus, visą armiją.

Dar Stalino laikais abi didžiosios komunistinės valstybės — Mao Ze Dong'o raudonoji Kinija ir Sovietų Sąjunga turėjo artimus, tarpusavius, draugiškus santykius. Sovietai, kurie buvo bent kiek toliau pažengę modernioje technologijoje, žymiai padėjo Kinijai tvarkytis, augti, stiprėti. Dėl to, žinoma, laisvieji Vakarai, ypač Amerika ir Europa, ėmė būkštauti, kad ta komunistų draugystė gali pasidaryti per daug stipri. Laikui bėgant tie broliški, socialistiniai sovietų ir kiniečių santykiai ėmė gesti. Sovietai laikėsi nusistatymo, kad jie yra vyresnysis socialistinis brolis, kad jie toliau pažengę už kiniečius ir moksle, ir technikoje, ir

ginklavime, ir kad dėl to jie turi vadovauti Kinijai. Kiniečiai iš kitos pusės su tokia pažūra visai nesutiko, manydami, kad jie, visų pirma, yra keturis kartus gauseni žmonėmis už Sovietų Sąjungą, su senesne ir, kaip jiems atrodė, tobulesne civilizacija bei kultūra ir dėlto jiems visai nėra reikalo priimti sovietų dominavimo.

Chruščiovo laikais įvyko lūžis tarp abiejų socialistinių brolių, ir draugystė iširo. Po šio lūžio Europa ir Amerika laisviau atsikvėpė, nes, žinoma, tokia sąjunga kaip sovietų ir kiniečių būtų buvęs jau per daug stiprus vienetas, galėjęs visai rimtai grėsti visam pasauliui. Dabar, žūiūrint į praeitį, pasirodo ta sovietų ir kinų draugystė buvo dirbtinė, nenatūrali, ir tik faktas kad abi tikėjo bent oficialiai į marksizmą ir socializmą nebuvo pakankamai stiprus ryšys.

Rusus ir kiniečius vis dėlto skiria reikšmingi faktai. Kiniečiai turi žmonių apie keturiskartus daugiau negu sovietai, bet jų teritorija daugiau negu trys su puse milijonų kvadratinų mylių, yra tik mažiau negu pusė sovietų valdomos teritorijos, kurios yra daugiau negu aštuoni su puse milijono kvadratinų mylių. Prisideda dar ir tai, kad palyginamai neseniai, dar praėjusiam šimtmečiuje, rusai okupavo didžiulius pietinio Sibiro plotus ir juose net įsteigė miestą "Vladivostok", kurio vien tik pavadinimas ("valdyk rytus") yra nuolatinė provokacija Kinijai.

Tad dabar Vakarams grėsmė, kilusi iš Sovietų Sąjungos ir Kinijos buvusios sąjungos ir artimų santykių, sumažėjo, ir padėtis dabar pasikeitė ta prasme, kad dabar pasaulyje yra trys galybės — Amerika, Sovietų Sąjunga ir Kinija. Iš to fakto, kad dabar yra trys galios poliai, kyla įdomios perspektyvos, nes kiekviena tų trijų galybių turi skaitytis su galimybė, kad kitos dvi gali susijungt, susitarti ir tada nusistatyti prieš trečiąją. Kinija su Amerika neturėjo ir dabar neturi tiesioginio konflikto savo tarpe, tuo tarpu kai ta pati Kinija turi gana stiprų

PARTIZANŲ KOVOS LIETUVOJE

*Kritiškas žvilgsnis į Kęstučio K. Girniaus knygą.
Ginklanešys apie partizanus rusų okup. Lietuvoje*

Autorius knygos įžangoje rašo, kad „sąmoningai vengia dalies temų, kurios plačiau žinomos ir kitų jau aprašytos“. Toksai teigimas nėra sveikintinas, nors pradeda nuo J. Laukšos-Daumanto knygos *Partizanai*, kuri kaip tik geriausiai žinoma užsienio lietuviams. Esą, „svarbiausia medžiaga išleista vadina muose „Archyvinių dokumentų rinkiniuose“ 1960 - 1970 metais okupuotoje Lietuvoje“. Taip saikuojant, iš kart kyla abuojuo mintis, ar teisingai svers mums svarbius įvykius.

Tuoju skyrelis „Istorikų ir žurnalistų darbai“. Tenai užsienio lietuvių spaudai teduoda vieną lapą ir stebėtina mažai pavardžių, antraščių, kai tuoju vardina net okup. Lietuvoje išleistus romanus, kurių istorinė vertė daugiau negu abejotina.

Antrame skyriuje rašo apie kai kuriose valstybėse vykusias partizanų kovas: Alžyre, Vietname, Malazijoje, Kambodijoje (Kampučijoje), Jugoslavijoje, netgi dabar Afganistane. Apie lietuvių partizanų kovas prieš Sov. Rusiją: „Antrojo pasaulinio karo pabaigoje Raudonoji armija turėjo kelis kartus daugiau karių negu Lietuva gyventojų, daugiau šarvuotųjų ir pabūklų negu lietuviai sunkiųjų kulkosvaidžių“. (34 p.). Lietuva neturi jokių gamtinių sąlygų priešui

prilaikyti, nei sunkiai prieinamų pelkių, kalnynų, dykumų, o Antrojo pasaulinio karo metu miškai tesudarę 15% ploto, kai pramoninga Vakarų Vokietija turi žymiai didesnį % žemės, apaugusios miškais. Lietuva buvo tarsi tvenkinys, kuriame ir mažoms žuvims sunku slapstyti. Kad bent būtų turėję daug ir gerų ginklų. Pramoninė Prancūzija turi modernius savo ginklų fabrikus, bet prancūzai negalėjo atsispirti vietnamiečiams, kurie Dien Bien Phu mūšyje turėję keturis kart daugiau pabūklų negu prancūzai.”

K. K. Girnius pažymi, kad „okupuotame krašte pilietinis karas neįmanomas“ (39 p.), ką įkyriai nori įpiršti bolševikai, net kai kurie užsienyje įsikūrę iš okup. Lietuvos pasitraukusieji. Prieš rusų okupaciją kovojusieji lietuviai nebuvo kokie teroristai, bet ginantieji savo kraštą nuo pavergėjų. „Pirmaisiais pokario metais lietuvių partizanų net per daug buvo, todėl partizanų vadai ragindavo vyrus sugrįžti namo. Labai būdinga ir tai, kad partizanai veikė visoje Lietuvoje. Nėra nė vieno iš dabartinių 44 rajonų, kuriame nebūtų buvę partizanų. Be to, didžioji dauguma partizanų būrio gaivališkai steigėsi. Tai rodo, kad jie turėjo itin plačių gyventojų sluoksnių pritarimą, o nebuvo kokia nors slapta ir maža grupė, mėginanti

konfliktą su Sovietų Sąjunga, ne tik dėl pietinio Sibiro, kurį kiniečiai vis dar tebeskaito savo žeme, bet ir dėl kitų priežasčių. Iš tokios situacijos seka didokas pliusas Amerikai, nes nėra jokio šanso, bent artimesnėje ateityje, kad abi socialistinės galybės Sovietų Sąjunga ir Kinija, galėtų išlyginti savo konfliktus ir sueiti į artimesnius santykius. Tiesa, Gorbačiovo vadovybėje Sovietų Sąjunga suprato būtinybę bent kiek pataisyti santykius su Kinija jau vien tik dėl to, kad Kinija ko gero nesueitų į sąjungą su Amerika. Bet tų santykių atstatymas nelabai sėkmingas.

Yra dar vienas pagrindinės svarbos ir reikšmės momentas, bet apie jį

kalbėti mes vengiame. Tai yra rasė. Jeigu Sovietų Sąjungos gyventojai rusai, kurie yra baltosios rasės, nerodo stipresnio nusistatymo prieš juodąją rasę, tai visai nestebėtina, nes eilinis rusas beveik neturi kontakto su juodosios rasės žmonėmis. Iš kitos pusės, rusų santykiai su kiniečiais, kurie priklauso geltonajai rasei, jau nuo seno yra blogi, net atšiaurūs. Jie vienas kito bijo, vienas kito negali pakęsti ir toli gražu ne visada stengiasi šitokius jausmus paslėpti.

Aukšti sovietų pareigūnai yra ne kartą skundęsi amerikiečiams pareigūnams, jog jie bijo kiniečių — juk ne veltui jie laiko dešimtis raudonosios armijos divizijų prie Kinijos sie-

nos — ir primygtinai siūlo draugystę.

Šituo atžvilgiu itin įdomus epizodas, kurį jau prieš keletą metų aprašė Amerikos kariuomenės pulkininkas, tarnavęs Amerikos ambasadoje Maskvoje. Jis pasakoja, kad vieno diplomatinio priėmimo metu sovietų generolas (matyt jau nevisai blaivus), jam pasiūlė išgerti už Amerikos ir Sovietų kariuomenių ginklo brolystę. Kai amerikietis pulkininkas išreiškė savo nusistebėjimą šitokiu visai nelauktu pasiūlymu, sovietų generolas jam atsakė: „Mes abu gerai žinome, kad ateis diena, kad ir jūs, amerikiečiai, ir mes, sovietai, turėsime eiti kartu mušti kiniečius.“

Ar tai įvyks?

Partizanas prisimenamas ir audimo mene. Nuotr. L. Tamošaičio

abejingiems gyventojams primesti savo idealogiją” (50 p.) Gyventojai ir valdžia puikiai žinojo, kas yra partizanai ir ko jie siekia.

Autorius, naudodamas vien sovietų duomenis apie komunistus okup. Lietuvoje, juos pradeda vardinti tik nuo 1945 metų iki 1950 metų (178 p.), kas sudaro klaidingą vaizdą apie komunistų skaičių mūsų tėvynėje. Yra patikimų duomenų, kad prieš Lietuvos užplūstant rusiškiems bolševikams, tikrų komunistų Lietuvoje buvę nedaugiau kelių šimtų. Yra manančių, kad tokių buvę nedaugiau vieno šimto, tarp kurių 80% ar daugiau žydų.

Knygoje per menkai, nepilnai pažymėta apie lietuvių slaptas (pogrindžio) organizacijas, beveik ištiesai nutylint Vilnių. Tai neabejotinas ir didelis praleidimas. Apie lietuvių pogrindžio veiklą Vilniuje yra kiek paskelbta, reikėjo pasinaudoti.

Aplamai, K. K. Girnius visiškai nekreipė dėmesio, nesusipažino, gal net nevertė užsienio lietuvių periodikos, pradėdant nuo “dypukų” laikų Vokietij-

joje. Gana daug reikšmingų atsiminimų spausdina įvairiuose laikraščiuose, žurnaluose JAV-ėse, Kanadoje, Anglijoje, Australijoje. Ar autoriui tokie laikraščiai “per prasti”? Ar tai, ką parašo, paskelbia užsienio lietuviai tegali būti neteisinga, perdėta, perdaug lietuviška? Ar Kęstutis K. Girnius mano, kad teisingesnius duomenis skelbia net romanų autoriai sovietų okupuotoje Lietuvoje, negu pogrindyje, kautynėse dalyvavę lietuviai, atsidūrę užsienyje? Ar K. K. Girniui “per prastas” Anglijoje spausdinamas “Europos Lietuvis”, Amerikoje “Karys”, “Draugas”, “Naujienos”, “Darbininkas”, “Laisvoji Lietuva” “Dirva” ir kiti. Kanadoje “Tėviškės žiburiai”, “Nepriklausoma Lietuva”. Ramstantis vien autoriui priimtina spauda, kaip matome, labai daug ką praleidžia, nutyli ar dėl nežinojimo, ar nenoro apie tai parašyti.

Knygoje bando sudaryti įspūdį, kad žino politinę eigą, žino amerikiečių ir jų karinių bendrininkų klastas, nusikaltimus lietuvių tautai, bet rašo tik apie okup. Lietuvoje paskelbtus lietuvių partizanų pasi-

DOMUS GYVENIMO FRAGMENTAS, KURĮ PAPASAKOJO SAVANORIS - KŪRĖJAS, VYČIO KRYŽIAUS KAVALIERIUS, MŪSŲ SĄJUNGOS NARYS PULKININKAS JONAS ANDRAŠŪNAS

(Švenčiant savo 90 metų sukaktį 1986.11.30 Los Angeles, Cal.)

“...Kilus Pirmam pasauliniam karui, kai rusų kazokai sudegino mūsų ūkį, man su tėvais teko palikti Lietuvą ir laikinai persikelti į tolimą Rusiją. Aš paaugęs, galvojau studijuoti architektūrą, bet prasidėjęs karas mano planus sumaišė. Buvau mobilizuotas ir pasiūstas į Petrapilio-Vladimiro karo mokyklą. Į frontą išvykau 1916 metais ir tarnavau 88-tame Sibiro šaulių pulke. Po 1917 metų revoliucijos, kilus krašte netvarkai, vieno mūsų metu, Austrijoje — Galicijos provincijoje patekau į vokiečių nelaisvę. Po daug nuotykių ir pergyvenimų pagaliau buvau nuvežtas į Vokietiją ir patalpintas į vieną karininkų belaisvių lagerį. Tas buvo 1918 metų pavasarį. Tame lageryje jau buvo, berods, 126 kaliniai, lietuviai.

Vieną dieną to lagerio komendantas, žinoma, vokietis, pasakė mums maždaug tokio turinio kalbą: Kaip rašė istorikai, lietuviai su vokiečiais daug kartų kariavo. Mes žinome, lie-

tuviai visada buvo geri kariai. Dabar gi jūsų valdžia, arba taryba, išsirinko savo karaliumi mūsų imperatoriaus giminaitį kunigaikštį Urachą, kurio vardas bus: MINDOUG DER ZWEITE. Todėl jo garbei sušukim “LEB HOCH”! kurie suprato jo kalbą — vieni šaukė — HOCH! Kiti šaukė URRA! Nes mes lietuviško VALIO dar nemokėjom... Kiek vėliau mūsų lagerį aplankė prelatas Olšauskas ir verbavo karius į būsimą Lietuvos kariuomenę. Užsirašėme — 26, kiti pasižadėjo užsirašyti grįžę į Lietuvą. Aš užsirašiau šeštas, pirmuoju užsirašė kapitonas Ladiga. Grįžęs į Lietuvą aš buvau paskirtas jaunesniuoju karininku. Mano kuopos vadu buvo karininkas Dragunavičius. Mano kuopoje buvo ir mano du broliai: Ksaveras — 17 metų amžiaus ir Stasys — 19 metų. (Abu broliai prisistatė su savo nuosavais arkliais) Mūsų kuopa buvo kilnojama iš vienos vietos į kitą, kur tik buvo reikalinga. Po Ukmergės

išvadavimo iš bolševikų, mūsų kuopa buvo pasiūsta išaiškinti, kas tuo metu su lenkais darėsi Širvintuose? Čia, santykiuose su lenkais, man teko pergyventi įvairių liūdnuų ir linksmy nuotykių, kuriuos visus čia sunku papasakoti.

Tame pat rajone įvyko kautynės su daug skaitlingesniais bolševikų-rusų kariuomenės daliniais, kurie norėjo mus išstumti iš turimų pozicijų, norėdami užimti Širvintus ir Vilnių. Padėtis buvo rimta. Įvyko trumpas mūsų karininkų pasitarimas, ką šiuo atveju reiktų daryti? Mūsų vyr. karininkas Juozapavičius trumpai pasakė: “Geriausiai apsiginsime, jeigu patys pulsime pirmieji! Įsakymas buvo trumpas ir aiškus. — Jūs su savo kuopa, kartu su karininku Dragunavičium pulsime pirmieji. Pasiruoškite ir tuojau pradėsite žygi! Ryt auštant, patranskos šūviu duosiu ženklą — pradėti puolimą!”

Visi skubiai pradėjo pasiruošimą.

sakymus. Štai, Dainavos partizanų vadas Jurgis Kriškčiūnas — “Rimvydas” Juozui Lukšai pranešimą — laišką taip baigia:

“Pabaigą parašyk pats, tik iškeik amerikonus. Aš tų “auksinių kiaulių” nekenčiu labiau už rusus. Iš tavo laiško supratau, kad iš tavęs šaiposi. Pasiūlyk tiems jaučiams patiems eiti per vielas. Dėl smarado aš manau negalima iš paskos eiti”. (358 p.). Būtų aiškiau, suprantamiau, jei K. K. Girnius būtų nurodęs į kai kuriuos JAV-ių nusikaltimus žmonijai, kurių pagrindinis — pusės Europos atidavimas Sovietų Rusijai. Net neužsimena, kad JAV talkino Sovietų Rusijai, užuot ją sunaikinę — jie visokiomis priemonėmis komunizmą stiprino, vedę tariamą kovą prieš komunizmą Korėjoj, Vietname. Išdavoje vistiek bent dalį tų kraštų paliko komunizmui.

Rusų -bolševikų žudomi lietuviai logiškai galvo-

jo, jei Anglija, JAV išėjo į karą, gindamos Lenkiją nuo nacių-vokiečių, tai savaime aišku tie patys anglai-amerikiečiai gins kur kas didesnius plotus, didesnius žmonių milijoninius skaičius nuo komunistų; bet ne, JAV pusę Europos pametė bolševizmui, Anglijai pritariant.

Knygoje pasigendama vardyno. Manytina, autorius parengs kitą panašios rūšies knygą, bet papildomas užsienio lietuvių paskelbtais duomenimis.

KESTUTIS K. GIRNIUS. Partizanų kovos Lietuvoje, 422 psl. Knygos viduje dar 24 psl. nuotraukų, vaizduojančių lietuvių partizanus-kovotojus prieš rusus-komunistus įvairiose Lietuvos vietovėse. Kaina 10 U.S. dol. Išleido ir platina “Į laisvę” fondas, adresu: Alf Pargauskas, 8908 W. Butterfield Lane, Orland Park, Illinois, 60462, U.S.A.

Los Angeles ramovėnai — iš k.: sav. kūr. G. Radvenis, plk. J. Andriūnas ir ramovėnų pirm. V. Šimoliūnas

Atkelta iš psl. 235

.22kal. Andrius Mackevičius Baltijos kp. sidabrinį
 Robertas Montenis Algirdo kp. bronzinį
 Balys Savickas VI. Pūtvio kp. bronzinį
 TRAP Jonas Stankus Algirdo kp. bronzinis

.22 kal.	Gulom	Staciom	Klupant	Bendras
A. Mackevičius	195x7	167x1	185x4	547x12
R. Kontenis	180x7	156x0	181x3	527x4
B. Savickas	199x9	141x0	183x1	523x10
A. Jankauskas	167x2	64x0	147x1	378x3
Trap 16 yd.	25	25	25	100
J. Stankus	20	21	23	87
V. Sivilas	21	21	23	83
B. Savickas	23	19	19	82
P. Zubas	18	16	19	69
A. Mackevičius	11	21	15	64

Igaliotas šių varžybų koordinatorius BALYS SAVICKAS

Nakties metu priartėjome prie priešo pozicijų ir auštant netoli Giedraičių, nuo vienos aukštumos, jau matėme besibūriuojančius rusų karius. Tuo pat laiku pasigirdo ir karininko Juozapavičiaus žadėtas puolimo ženklas: net du patrankos šūviai, kurie sprogo, gan tiksliai ant rusų stovyklos. Ten kilo panika, o mes iš savo pozicijų pradėjome puolimą: šaudėme iš šautuvų ir mėtėme granatas. Mūsų staugus ir netikėtas puolimas ir triukšmas sukėlė priešui paniką. Jie skubiai ir netvarkingai pradėjo trauktis, aiškiai pabūgo, kad nebūtų mūsų apsupti ir sunaikinti. Mes tas kautynes laimėjome! Paėmėm apie 400 belaisvių, 3 kulkosvaidžius ir kitokio karo grobio. Jų štabe radome apie 600 vokiškų cigarečių. Buvo smagu parūkyti ir atsigaivinti...

Grįžus po kautynių į Širvintus, gavome įsakymą palikti 12 karių Širvintuose, o su kitais skubiai persikelti į Panevėžio rajoną ir atsiimti bolševikų užimtą Panevėžį. Gegužės mėnesio, rodos, 8 dieną atėmėm iš bolševikų Panevėžį ir palengva slinkome Kupiškio link, kuris greit irgi pateko į mūsų rankas. Aš buvau paskirtas kuopos vadu. Kuopos viršila buvo Tomas Vidugiris. Mūsų bataliono vadu tuo

metu buvo karininkas Variakojis. Mūsų batalionas nestovėjo vietoje, buvo kilnojamas iš vietos į vietą. Mūsų skaičių papildydavo nauji savanoriai iš įvairių Lietuvos vietovių.

Prie Latvijos pasienio mums teko susitikti su stambesniais bolševikų daliniais. Mūsų bataliono štabas tada stovėjo Tamašiūnuose. Bataliono vado įsakymu, aš su sustiprintu žvalgų būriu buvau pasiūstas išaiškinti bolševikų pozicijas. Uždavinys nebuvo tiek sunkus, kiek rizikingas. (Tarp kitoko, už šių pareigų atlikimą aš buvau apdovanotas Vyčio kryžiumi.)

Šioje žvalgybos misijoje buvo ir mano abu broliai. Susišaudymo metu mano brolis Stasys buvo sunkiai sužeistas į krūtinę ir nugarkaulį. Kautynių draugai laikinai jį paslėpė krūmuose, nes bolševikai ten mus smarkiai atakavo ir nebuvo galima sužeisto evakuoti saugesnėn vieton. Sekančią dieną aš su keliais žvalgiais grįžau į kautynių vietą ir radęs vos gyvą krūmuose gulinti brolių, pargabenau ir patalpinau lauko ligoninėje, o vėliau perkėliau į Kauno karo ligoninę gydymui. Vargšas brolis, 19 metų amžiaus, paraližuotas ir tik motinos meilės slaugomas vežimėlyje dar gyveno 10 metų.

Po karo su bolševikais prasidėjo karas su lenkais, o po to dar ir su bermontininkais. Daug teko pergyventi visokių nuotykių ir pergyvenimų, bet tada buvau jaunas ir viskas kitaip atrodė... Lietuvoje, laisvės kovom pasibaigus, pradėjau laisvą ir nepriklausomą gyvenimą savo tėvynėje.

Po daug svarbių ir atsakingų pareigų įvairiose Lietuvos vietovėse, galiausiai buvau paskirtas Klaipėdos krašto įgulos komendantu, tai buvau paskutinis nepriklausomos Lietuvos komendantas Klaipėdoje. Vokiečiai, okupavus Klaipėdos kraštą, buvau paskirtas 6-to pėst. pulko vadu.

Įvedus Lietuvon rusų įgulas, aš 1940 metais birželio mėn. 24 dieną (per savo vardines) iš karo žinybos buvau atleistas ir "savo noru" išėjau į privatų gyvenimą.

Ar tai buvo mano laimė ar Dievo malonė, kad po tiek daug bėdų ir pavojų, kuriuos teko pergyventi anuomet ir atsiveikinant su savo brangia tėvyne Lietuva. Aš likau savo dvasia ir dalinai savo kūnu stiprus ir sveikas, su noru gyventi ir kovoti kartu su jumis visais, kol mūsų tėvynė Lietuva vėl bus laisva ir nepriklausoma!!!

Ramovėnas

SAVANORIO SŪNUS

(Tąsa iš Nr. 4)

Andrius Norimas

Tik einant namo, Palšys vėl atsirado prie Rasos. Matyti, ją iš tolo stebėjo. Padėjo jai užsivilkti palta ir pasisiūlė palydėti, nors jai buvo netoli. Dar nevēlu, todėl ji nespriešino ir nelaikė tai asmenybės per prievartą piršimu. Palšys jai patiko savo tarsi sibirito būdu ir nuoširdžiu linksmumu. Nenuobodus nei su vyrais, nei su moterimis, jis pasirodė subtilus pašnekovas jiedviem žingsniuojant Kauno gatvėmis.

— Aš nepaprastai mėgstu keliauti! Ar jūs taip pat mėgstate keliones?

— Ne, aš linkusi labiau sėdėti vienoje vietoje.

— Ar seniai jūs Kaune?

— Jau senotai. Visą laiką gyvenu tame pačiame bute.

— Iš visako matyti, ponai, kad jūs esate labai pastovi!

— Gali būti... O jūs mėgstate keliauti. Papasakokite, kur esate buvę.

— Taigi, kelionės... Galėčiau keliauti visą gyvenimą, jei ne tarnyba pastoviam teisme! Kelionės juk ir lavina žmogų, ir praplečia jo akiratį. Keliaudamas susipažįsti su įvairiausiais žmonėmis, pamatai visokius kraštus, miestus, gamtą, papročius... Išgyveni tiek įspūdžių, kad po ilgesnės kelionės turi nuolat ką nors pasakoti ir prisiminti draugams!

— Ar jau seniai esate keliauvis kur nors?

— Praėjusią vasarą buvau Italijoje. Ak, koks tai įdomus kraštas! Italai mane tiesiog sužavėjo! Jų tasai *dolce for mente* tiesiog užburia ir patsai vis nori pratęsti malonumą, jausti saulės kaitinimą, švelnų vėjelį nuo Viduržemio jūros ir stebėti nepaprastą dangaus melsvumą!

Ak, *nessun meggior dolore che ricordarsi del tempo felice nella miseria!*

— Nieko nesuprantu! Ką tai reiškia?

— Tai iš Dantės *Inferno* — “Nėra didesnio skausmo, kaip varge atsiminti laimingus laikus!” Argi ne gražiai pasakyta?

— Deja, pone Danieliau... Jau priėjome mano butą...

Palšys nesisitūlė su ja dar kartą pasimatyti, nesipiršo užėti į butą, neleido sau jokių banalių pabučiavimų ar tuščių atsidusėjimų. Mandagiai atsi-sveikino ir tuoj nuėjo gatve, o Rasa užkopė į savo butą antrajame aukšte.

Algis mokėsi savo kambaryje. Tik šūktelėjo jam, kad ji namie. Mintyse skriejo tasai italų posakis iš Dantės *Pragaro*.

“Nors ir nesu varge, bet su skausmu atsimenu mudviejų laimės dienas su tavim, Jonai... Galbūt, būdama visiškai laiminga tavęs nebeprišiminčiau? O, ne! Be tavęs negaliu būti laiminga! Laimingas būdamas žmogus niekad neprišimena vargo dienų. Tik varge atsimena laimės dienas. Taip, visai teisingai! Reikia šį itališką gražų posakį įsidėmėti, net išmokti. Mėgstu gražius pasakymus, nes iš jų visada dvelkia gili filosofija. Jie dažnai suformuoja ir žmogaus vidų. O Palšys nėra jau toks tuščias, kaip iš pažiūros atrodo! Jis įdomus partneris.... Bet vistiek neatstos man tavęs, Jonai... Kaip visada.”

Šitaip Rasa pasikalbėdavo su savo vidiniu aš, su savo meile žuvusiam vyrui. Kitą dieną Algio paklausta papasakojo jam apie savo svečiavimąsi pas Gilionius, tačiau santūriai, nes juk mokiniui apie mokytojus ji neturėjo smulkiai pasakoti... Taip pat ir apie pažinti su “Dėde lordu” ji tik trumpai užsiminė.

Labai nustebo Rasa, kai Palšys jai paskambino telefonu į gimnazijos mokytojų kambarį didžiosios pertraukos metu užkandžiaujant. Jis pakvietė ją į *Žydės* spektaklį su Kipru Petrausku. Ji negalėjo nuo tokios pagundos atsisakyti, juoba, kad dar nebuvo mačiusi šios operos. Opera ėjo šeštadienį, todėl Palšys pažadėjo užėti į namus ir ją pasiimti.

Parėjusi po pamokų namo, ji pasisakė sūnui, kad Palšys turi jai teatro bilietą. Priminė, kad su Palšiu ji buvo susipažinusi pas Gilionius aną kartą.

— Ar jis tau simpatizuoja, mama?

— Ne! Jis tik yra labai linksmas ir draugiškas! Žinoma... jis nevedęs ir sakosi esąs vienišas...

Algis atrodė rimtas, nerodė nepasitenkinimo.

Ji pagalvojo, kad kiekvienas vaikas šiek tiek pavydi motinai, jeigu ji, būdama našlė, pradeda kokią meilės nuotaiką.

— Aš niekad netikėjau į vyro su moterim draugystę...

Jinai nustebė tokia Algio pažiūra.

— Ar ne per anksti tau apie tai spręsti, Algi? Gal tu ir teisus... Bet aš šiuo atveju tik sutikau su ponu Palšiu nueiti į spektaklį.

Algis šypsojosi.

— Pamatysi — vėliau bus ir vėl kas nors... Bet aš juk tau nedraudžiu, mama! Juk esi moteris ir pati turi teisę tvarkyti s avo gyvenimą.

Sūnus išėjo į kambarį, palikdamas ją vidury saliono su sujudusiomis sieloje abejonėmis, su priekaištais sau. Šalia santykių su Algiu klausimų iškilo ir vėl meilės Jonui išlaikymo pažado tesėjimas. Per minutę jai juk neįmanoma sutvarkyti šitokių minčių chaosą. Atsisėdo sofon gilesniam apmąstymui.

“Algis gali būti teisus. Kiekvienas vyras, rodydamas moteriai bent šiekį tokį susidomėjimą, turi vieną tikslą... Neįmanoma jau moka tai suprasti? Keturiolikos metų berniukas! Gal jau ir laikas jam suprasti? Bet aš? Ar aš leisiuos į kokį meilės nuotykį? Ar Palšys ką nors rimto galvoja? Nemanau. Jis tik bando, ar aš pasiduosiu jo priėjimams... Jeigu parodysiu kokią savo silpnąbę, jis pasidarys drąsesnis... Argi aš to siekiu? Verčiau nutraukti su juo, kol dar nevēlu! Turiu atsidėti Algiui. O Jonui privalau likti ištikima ligi pat mirties! Bet... antra vertus, dabar nebėgaliau atšaukti sutikimo eiti į teatrą. Net pono Palšio nei adreso, nei telefono numerio nežinau. Žinoma, abonentų knygoje rasčiau, bet... argi būtų gražu atsisakyti, jam jau bilietus turint? Gal pasakyti, kad man kas nors atsitiko? O jeigu vėliau sužinos, kad melavau? Nemažiau likti kitų akyse melage... Gal jis nieko blogo negalvoja? Vis dėlto šį kartą dar nueisiu, o paskui turėsiu progų nutraukti...”

Nuėjusi pas sūnų į kambarį, viską paaiškino jam. Jis suprato ir pasitikėjo motina, kad ji nesugriaus šiltų ir tampių tarpusavio santykių, kokie iki šiol buvo judviejų tarpe.

Šeštadienį prisistatė Palšys. Jam įėjus, Rasa pristatė sūnų.

— Susipažinkite su mano sūnum Algiu.

Palšys labai draugiškai nusišypsojo ir ištiesė berniukui ranką.

— Labai malonu! Matau, kad jau užauginote gražų ir mielą vyrą! Sveikinu! Malonu pažinti jaunos kartos atstovą... Visada mėgau jaunimą ir žavėjaisi

jų polėkių nuoširdžiu įsijautimu!

— Mudu su mamyte labai retai esame buvę teatre...

Algis tai pratarė tik tam, kad ką nors atsakytų, bet Rasa suprato tai lyg priekaištą. Taip pat susigriebė ir Palšys.

— Dieve mano! Juk aš visai nepagalvojau! Juk galėjau paimti tris bilietus! Ak, tai mano kvaila kaltė!.. bet mes tai galėsime atitaisyti! Kitą kartą mes visi trys nueisime į kitą operą, gerai, Algi?

Algis silpnai nusišypsojo, sutikdamas su tokia sąlyga, bet atrodė, kad nė negalvojo, kad Palšys išlaikytų žodį.

Tačiau po kelių dienų Algis nustebė, kai motina jam pasakė, jog ponas Palšys turi įsigijęs tris bilietus į “Šarūno” spektaklį. Ypač po šio Krėvės veikalo jo nuomonė apie “Dėdę lordą” pasikeitė, nes teatre ar restoranuose, kur tik jie trise nueidavo, jie niekad negalėjo pastebėti, kad ponas Danielius būtų perdavęs įkyrus ar rodytų Rasai savo meilę. Jis iš viso nerodo jokių išorinių žymių, kad būtų prisirišęs, bet visada buvo mandagus ir paslaugus ne tik Rasai, bet ir Algiui. Mažiausia du kartus savaitėje pasimatydavo viena su Rasa kurioje nors viešoje vietoje, o su Algiu jie visi trys lankydavo filmų teatrus arba nueidavo į Valstybės teatrą. Nekartą “Dėdė lordas” buvo nusivedęs Algi į tarpvalstybines futbolo rungtynes, tačiau berniukas vis savęs klausė — kas bus toliau? Ko siekia ponas Palšys?

Rasa jau įprato į poną Danielių, tarsi į gerą šeimoms draugą ar giminaitį. Pastebėjo, kad Palšys ateina pas juos kone kasdien ir stengiasi vis tokiu metu, kai Algis būdavo išėjęs. Suprato kodėl Palšys vis klausinėdavo Algi apie jo veiklą. Iš Danieliaus ji pati nejuto jokio spaudimo ar nekantravimo, todėl savo įpratimą į šį mielą žmogų laikė gryna draugyste.

Štai, ir dabar atsisėdęs sofon, Danielius iš kandiklio rūkė mėgiamas žaliąsias “Salem Gold” cigaretes. Vartydamas paskutinį “Naujojo žodžio” numerį, netikėtai garsiai nusikvatojo.

— Cha, cha, cha! Nagi ir karikatūra! Tasai Penčyla puikus!

Susidomėjusi jo skaniu juoku Rasa prisėdo prie Palšio. Jis laikė žurnalą ant kelių, todėl, norėdama įsiziūrėti į nedidelį piešinį, Rasa turėjo prisilinkti arčiau jo. Palšys apkabino ją ir prispaudė prie savęs. Netikėtai ji pasijuto atsiradusi vyro glėbyje. Jo aistringos, riebokos lūpos godžiai įsisiurbė į ją, o pirštais jis glamžytė glamžė jos pečius, apnuogintas rankas ir sliuogė žemiau jos liemeniu. Ji įsispyrė

rankomis į jo krūtinę ir atsiplėšė. Išsigandusi žiūrėjo į jaudusį vyrą, o jo akyse matė žibančią sukilusią aistrą. Savo nustebimui, ji neįtiko nei pasibaurėjimo, nei pykčio — vyro pabučiavimas uždegė moters kraują, ir ji pajuto savyje vyriškojo glėbio, glamonių ir meilės pasiilgimą...

Tačiau tai truko tiktai sekundę. Milžinišku valios įtempimu ji susivaldė, nors dar kvėpavimas jai net kliudė kalbėti. Jausdama ant lūpų tabaku atsiduodantį drėgnumą, ji ranka nusišluostė buchnio liekanas.

— Tu nori mane įžeisti, Danieliau...

Jis norėjo prieiti. Jau atsistojo ir artinosi.

— Nesiartink! Aš nebenoriu panašių išsišokimų!

Palšys regimai pats valdėsi ir rimo.

— Atleisk man, Rasa... Aš užsimiršau... Bet juk aš tave myliu! Jau seniai myliu! Per visą savo gyvenimą nesu sutikęs moters, kurią taip karštai mylėčiau!

— Apie tai negali būti nė kalbos!

— Kodėl? Juk visą gyvenimą nenašlaus! Aš žinau, kad tavo vyras buvo savanoris ir žuvo... Judu kartu negyvenote nė metų... aš tokiam didvyriui nė iš tolo neprilygsiu... Bet... neįtiko tavyje nesukyla noras pajusti visą gyvenimo pulsą? Juk gyvename tik vieną gyvenimą! O mirusieji jau bene prisikels...

— Nekalbėk! Jonas man visada gyvas! Tik ji vieną aš mylėjau... ir joks vyras niekad nebus mano antruoju vyru! Jeigu ir turėtum garbingą intenciją mane vesti... jeigu ir prašytum mano sutikimo, tai su tuo niekad nesutiksiu! Aš gyvenu tiktai savo mylimo sūnaus ateičiai ir savo vyro garbingam atminimui. Aš prisiekiau likti jam ištikima ligi mirties!

Palšys nustebęs žvelgė į Rasą. Akyse kančia ir nebylus protestas, tuoj išsiveržęs šauktukais.

— Bet tai beprotybė! tokiai jaunai ir gražiai moteriai suvysti be vyro meilės yra ne tik nenormalumas, bet ir didelė nuodėmė! Ir patsai Dievas įsakė mylėti ir daugintis... Jis neliepė mylėti mirusius!

— Aš pakankamai daviau savęs gyvenimui, kai Jonas buvo gyvas! Nors mūsų laimė buvo trumpa, bet išgyvenau kiekvieną jos akimirką ir prisimenu jas dar su dideliu malonumu ir pasiilgimu! Bet mano meilė jam yra amžina, tikra to žodžio prasme. To niekad neužmiršk!

Danielius nutilo, Matė, kad bergždžias būtų jo įkalbinėjimas. Kažką burbėdamas apie beprotiškumą ir nenormalumą jis susitvarkė ir greit atsiveikino. Jau šaltai ir oficialiai.

— Manau, kad mums abiem reikia stipriai pagalvoti ką darysime toliau. Jeigu sugalvosite teigiamai, tai paskambink man į teismo rūmus.

— Nematau reikalo skambinti, nes jau dabar tvirtai galiu pasakyti ir pasakau savo pažiūrą ir nusistatymą. O tai niekad nesikeis!

— Vadinasi, mes turime pasisakyti vienas antram sudiev?

— Visiškai taip! Viskas jau ir taip per ilgai tęsėsi.

Jis išėjo tylus ir liūdnas. Rasai net pagailo "Dėdės lordo", bet nuo jos sielos nukrito tartum biaurus šašas. Palšui išėjus krito ant kelių prie Nukryžiuotąjį.

"Dieve, suteik man jėgų išlaikyti Jonui duotą priesaiką! Negaliu būti pigi, pasiduodanti įdomesnio vyro kerėjimams! Jonas vertas ne tokios moters meilės. Noriu likti jam ištikima ir gryna! Atleisk, Viešpatie, mano silpnumo valandą, bet juk aš tik moteris... Žinau, kad Jonas man atleis, nes mylėjo mane labiau už viską! Tik tėvynę jis dar labiau mylėjo. Ir tik jai aš nepavydžiu... Juk ji visų mylima, visų gerbiama, kaip ir Tu, Jėzau..."

Ašaros ir susikaupimas maldai ją suramino. Pakilo jau nurimusi. Kai Algis grįžo namo, ji nieko nesakė, bet jis pastebėjo jos elgesyje, veide ir akyse tą neapčiuopiamą, nepasakomą, bet tik juntamą nuotaiką.

— Mama! Tu kažkaip pasikeitusi! Ar kas atsitiko?

Ji nenustebo, nes žinojo sūnų turint Jono jautrumą.

— Taip... Atsitiko tai, kas seniai turėjo atsitikti... Ponas Palšys prašė mano rankos...

Algis sužiūro. Jo akių vyzdžiai tyrė motinos vyzdžius. Jose jis lyg rašte skaitė. Rasos akys nesijuokė, ne. Jos nebuvo ir per daug liūdnos. Kažkoks rimtas, gilesnis džiūgavimo jausmas jose. Tačiau ne moters, pasirošusios tekėti, ne!

— Mamyte... Koks aš laimingas! tu vėl tik mano!

— Taip, Algi! Aš tavo — iki mirties!

Sūnus išbučiavo jos skruostus, akis ir lūpas, pakėlė rankas ir abi buvo jo išbučiuotos. Kiekvienas jo būčinyje buvo kupinas pagarbos ir meilės. Jis bučiavo pasišventusią motiną.

Senyvas, praplikęs vyras, su nedideliu pilveliu ir padribusiu riebiu kaklu, labai įtikinančiai kalbėjo susirinkusiems mokytojams.

— Mes privalome vykdyti inspektoriaus patvarkymą...

— Nėra reikalo, pone vedėjau! Pirmiausia pa-

laukime pačios vadybos potvarkio, tvirtinančio inspektoriaus patvarkymą. Jeigu vadyba lieps vykdyti, tai tik tada aš sutiksiu!

Jauna mokytoja energingai priešinasi besąlyginiam pasidavimui. Rasos pridėtas žodis ir kolegės parėmimas nusvėrė — vedėjas priverstas nusileisti daugumos mokytojų nutarimui nekreipti dėmesio į kažkokio retai užklystančio vokiečio šovinisto nacišką reikalavimą. Jeigu jis apsilankytų dar kartą, tai greitomis galima būtų vėliavas laikinai nuimti, o dėl Hitlerio portretų kaip nors pasiaiškinti.

Mokytojams skirstantis, vedėjas sulaikė Rasą.

— Ponia... prašau vienai minutei pasilikti...

Ji nustebusi, bet pasilieka viena su vedėju Povilu Kireiliu. Kiek varžydamasis ir mikčiodamas, jis, atrodė pats netikįs savo žodžiams.

— Man atrodo... mudu vieni du galėsime šį reikalą sutvarkyti, ką?

— Argi jis jau nėra sutvarkytas?

— Matote... aš galvoju... reikia juk viską švelninti... Geruoju prieiti prie tokio reikalo būtų mums daug naudingiau!

— Kągi tokio jūs siūlote? Ir kodėl tik man vienai?

— Manychiau, kad vienai iš mokytojų... iš moterų... pas jį nuėjus... arba, dar geriau... pas save pasikvietus... galima būtų, taip sakant... moterišku priėjimu... paveikti, kad jis nematytų mūsų trišpalvės...

Rasa net nuraudo iš gėdos už tokį vedėją ir už tokį veikėją. apmaudas, pasipiktinimas kilo joje vis labiau. Bet Kireelis, to nepastebėdamas, vystė toliau savo idėją.

— Mat, jūsų mokėjimas kalbėti vokiškai ir... puiki išvaizda... taip sakant... mums labai daug galėtų pagelbėti...

— Pone vedėjau! Ką jūs vaplojate?

— Taip, ponia mokytoja... Juk jūs esate našlė... Gyvenate viena... jums būtų patogiausia...

— Kaip jūs drįstate?

— Kodėlgi? Jums tai galėtų sudaryti net ir tam tikrą... sakyčiau, pramogą ar malonumą... O naudosis tikrai...

— Jūsų pasiūlymas niekšiškas ir net išdavikiškas. Tai įžeidžia mane, kaip moterį, o dar labiau, kaip lietuvę patriotę! Aš esu savanorio našlė. Partizano, kovojančio prieš pavergėjus... teta, daug padėjusi partizanams bolševikmečiu! Ką jūs galvojate! Ar kad aš savo kūnu nupirkčiau jums karjerą? Manote, kad tai sušvelnintų nacį? Jeigu siekiate šitokios karjeros, tai siųskite savo žmoną ar kokią giminaitę, bet ne mane, nes aš iš viso nenoriu dirbti jokiems pavergėjams! Gėda jums, tokio amžiaus sulaukus, dar nesuprasti, kas yra būti tikru lietuviu!

Trenkusi durimis, ji išėjo iš mokytojų kambario. Nutarė daugiau į šią mokyklą nebegrįžti. Tuo metu viešėjęs jos bute Algis tuoj pastebėjo motinos susierzinimą.

— Mama, kas tau? Kas atsitiko?

Netrukus Rasa pasipasakojo sūnui apie vedėjo niekšišką pasiūlymą. Algis susimąstė.

— Pasakyk, kur jis gyvena. Norėčiau su juo pasikelbėti.

Rasa jau žinojo, ką reiškia, jei partizanas nori "pasišnekėti" su tautos išdaviku ar okupanto pataikūnu.

(Bus daugiau)

Atkelta iš 240 psl.

netiesa — žuvo jo žmona ir sūnus, o jis buvo pasilikęs namuose su mažu vaiku, kuris buvo tik ką gimęs, ir tokiu būdu jis liko gyvas. Jisai labai pergyveno žmonos ir sūnaus mirtis ir 1946 m. nutarė grįžti į Lietuvą. Grįžęs apsistojo Kaune pas savo seserį, mano gerą draugę.

Porą dienų pabuvis ir palikęs jai savo vaiką, išėjo pas miško brolius. Seserį ir jo brolienę, Ottono (Ottonas Milaševičius buvo majoras. Red.) žmoną Mariną ir pulkininką Butke-

vičių su žmona išvežė į Sibirą. Marina buvo Butkevičių duktė.

Sesuo ir Marina grįžo 1956 m., o Butkevičiai ten mirė. Grįžusi sesuo sutiko Kaune mano brolių ir iš jo gavus mano adresą, prašė pagalbos. Aš tuoj atsakiau ir paprašiau, kad atsiųstų batų išmatavimą — kojos dydį. Gavau atsakymą už keleto mėnesių, kad ji, gavusi mano laišką, už poros dienų mirusi.

Marinos vyras Ottonas Milaševičius, nenorėdamas karo pradžioje

pasitraukti į Rusiją, nusišovė į galvą. Marina atpažino savo vyrą tik iš megstuko, nes lavonas buvo apgedęs.

Sesuo, grįžusi iš Sibiro po 10 metų, nežino Aleksandro žuvimo su miško broliais tikros datos. Gavusi laišką iš jos, aš stebėjau, kaip laiškas praėjo per cenzūrą, nes jinai aprašė baisias išvežtųjų kančias.

Gerb. p. Redaktorium, aš jus prašau paskelbti šių brolių Aleksandro ir Ottono likimus, kurie abu atidavė savo gyvybes mūsų brangiai Lietuvai".

TREMTIES TRIMITAS

Redaguoja S. Kaunellenė
531 W. Grand Blvd., Detroit, Mich. 48216
Šiuo adresu siųsti visą "Tremties trimitui" skirtą medžiagą

Motinos ženklai

Balys Gaidžiūnas

*Sena maldaknygė, įplyšę apdarėliai,
O puslapy pirmam išpaustos josios lūpos.
Varčiau ją daugel metų ir vartau ją vėlei —
Tai motinos ženklai karštoj maldoj suklypus.*

*Tebegirdžiu ją meldžiant didelių malonių,
Kad augtų jėvas, audros nedarytų žalą,*

*Kad būtų sveiki paukščiai, gyvuliai ir žmonės,
Kad iš vaikų girdėtų tiktai žodį gerą.*

*Sena maldaknygė, įplyšę apdarėliai,
O turtas didelis — išpaustos josios lūpos.
Varčiau ją daugel metų ir vartau ją vėlei—
Tai motinos ženklai drauge su ja pabūti.*

Motina i

Faustas Kirša

*Nuomatas ant galvos. Nuleistos šviesiois akys.
Saldi širdies kančia už dukterį ir sūnų.
Ant rankų darbo naštos, tu meldies prie žvakės.
Su padėka už viską, kas nuo Dievo būna.*

*Tu, motina, palaimintas gyvybės žiedas,
Ramybės ir vilties sūnaus klajūno uostas.
Kur būname, svečios šalies užmirštam pėdas
Ir grįžtam prie tavęs tikėti tau ir guostis.*

Visur matoma Motina

Faustas Kirša

*Negesta žiburys tamsoj, ir saulė — dieną,
Tai tu esi, motule, kaip pilka gegutė,
Visur vis matoma, visur vis girdima:
Prie lopšio, ant kapų, tyloj ir rugiapjūtėj.*

*Mes neverti kančios taip prakilnios per amžius,
Mes neverti tiesos akių ir žilo plauko,
Visur vis matome, visur vis budinčio:
Prie lopšio, ant kapų, tyloj ir rugiapjūtėj.*

Brangios Motinos ir Močiutės

Tu mano Motinėle, Močiute sengalvėle, gana pavargai, gana pailsai, kol mane užauginai!

Tai jautrūs ir skambūs mūsų liaudies dainos žodžiai, kuriuose atsispindi tas didysis Motinos pasiaukojimas auginant ir auklėjant savo kūdikį, kad jis liktų ištikimas savajai tautai ir naudingas visai žmonijai.

Todėl visiškai suprantama, kodėl kultūringasis pasaulis pačiame gražiausiame metų laike — pavasarį skiria vieną dieną Motinos —gyvybės davėjos garbei. Mes lietuviai su ypatinga pagarba prisimename Lietuvę Motiną, kuri prie ratelio, vaikučio jaunystės pradžioje, mokydama ją lietuviško rašto, jaunoje jo širdelėje ugdė ištikimybę savajai tautai, meilę tėvynei ir pagarbą Dievui. Tik lietuvi

VLADO PŪTVIO 59-TĄSIAS MIRTIES METINES MININT

Paskaitą paruošė šaulė O. POCIENĖ

1988 m. kovo mėn. 6 d. Melbourne DLK Vytėnio šaulių kuopa, uniformuoti, su tautine ir kuopos vėliavomis bažnyčioje šv. mišiomis, prisiminė Lietuvos Šaulių Sąjungos įkūrėją Vladą Pūtvį, jo mirties 59-tose metinėse.

Nedaug rasime atvejų, kad po tiek metų, už kokį asmenį būtų taip iškilmingai ir nuoširdžiai meldžiamasi už jo vėlę.

Vladas Pūtvis buvo kilni asmenybė, o už jo atliktus darbus Lietuvai liko lietuviams brangus ir niekada nepamirštas...

Vlodo Pūtvio pro-prosenelių kilmė siekia Didžiųjų Lietuvos Kunigaikščių laikus. Jie buvo kunigaikščių kariai ir narsiai kovėsi gindami tėvynę nuo priešų.

Lietuvoje, Tauragės apskrityje, Šilalės valsčiuje, yra piliakalnis iki šiol tebevadinamas Pūtvės piliakalniu. Toje vietoje, kaip rašoma istorijoje, Karšuvos krašte, stovėjo Pūtvės tvirta pilis, kuri atremdavo kryžiuočių užpuolimus.

Vladas Pūtvis, gimdamas 1875 metais,

paveldėjo iš pro-prosenelių tėvynės ir tautos meilę ir pareigą Lietuvą ginti, kaip gynė jie...

Vladas Pūtvis, jautrus jaunuolis, augdamas turtingame dvare, stebėjo lietuvių valstiečių ir kumečių vargus ir jautriai dėl jų pergyveno... Jis, turėdamas rašytojo-filosofo talentą, paliko mums filosofinius ir pedagoginius raštus. Jaunystės prisiminimuose jis parašė apsakymėlį (save pasivadinęs Česium), kai jis vasaros atostogų metu svečiavosi pas dvarininkę tetą. Teta suruošė netoli dvaro miške uogautojų "medžioklę", pakvietė ir jį dalyvauti. Jie turėjo iš uogautojų atiminėti jų surinktas uogas. Vladas nusivijo berniuką su aviečių šotėliu, bet pamatęs, kaip išsigandęs berniukas graudžiai pravirko, ne tik uogų neatėmė, bet išsitraukęs iš kišenės padavė berniukui 20 cariškų kapeikų. Tą matė kiti "medžiotojai" ir pasakė tetai. Vladas, kitų akivaizdoje, buvo tetos labai išbartas už tokį širdies ištižimą ir tuojau išvažiavo. Jau suaugęs stengėsi suartėti su valstiečiais inteligentais. Juos kvietėsi savo dvaran atostogauti ir iš jų mokėsi lietuviškai kalbėti ir rašyti.

Motiniai ir Močiutei priskiriamas nuopelnas ir reiškiamas padėka už tautinio sąmoningumo ugdymą ir jo išlaikymą jaunojoje kartoje tada, kada, anot vyskupo Baranausko, Lietuva maskolių teriojama buvo tamsi ir juoda. Ne kas kitas, o tik lietuvė Motina davė mums tautinio atgimimo dvasios milžinus, baranauskus, valančius, basanavičius, kudirkas, maironius ir vaižgantus, kurie švintančios "Aušros" spinduliais ir "Varpo" skardžiais dūžiais kėlė tautą iš tautinio snaudulio. Tautinio Pavasario Balsai nuskambo po visą Lietuvą. Pirmieji Pragieduliai skverbėsi pro tamsius maskoliškos priespaudos debesis, skaidrindami Lietuvos padangę. Pagaliau mūsų tautinio atgimimo vadai Vilniuje tvirtai taria pasauliui: — Gana vergovės Lietuvai, nes ji keliasi laisvam ir savarankiškam gyvenimui. O po to argi ne lietuvė Motina, su gailia ašara akyse, kryžiaus ženkle laimindama sūnų, išleidžia jį savanoriškai kovai, kad tauta taptų laisva ir pati savęs valdovė.

Mes ir šiandien didžiuojamės lietuvė Motina, kuri, tautos didžiojoje priespaudoje visgi išugdė sūnus patriotus, išdriusius šaukti Laisvės Lietuvai! Juk nepaneigiama tiesa, kad lietuviško ir religinio heroizmo pradžia yra ant motinos rankų lietuviškoje šeimoje.

Negalime užmiršti ir išeivijoje esančios lietuvės Motinos ir Močiutės, kuri irgi yra jaunosios kartos pirmoji auklėtoja ir tautinio atsparumo ugdytoja. Daugumoje, jei vaikas pamilsta tėvų kalbą, tai tik dėl to, kad jos pirmuosius žodžius išgirdo iš savo motinos lūpų.

Tad šiandien, Motinos Dienos proga, su meile ir dėkingumu pasveikinkime savąsias motinas ir močiutes. Karšta malda prisiminkime amžinybėn iškeliavusias ir pagarbiai nulenkime galvas Pavergtosios tėvynės Motinoms, pasilikusioms lietuviško židinio sargyboje.

Albertas Misiūnas

Spaudos draudimo laikais buvo knygnešys ir lietuviškų knygų platintojas. Už lietuviybę buvo uždarytas Šiaulių kalėjime, vėliau ištremtas į Rusijos gilumą, kas labai sužlugdė jo sveikatą ir tegyveno tikrai 54 metus.

Po 1914 m. pasaulinio karo Lietuva buvo frontų ir okupantų labai nualinta. Likusi be tvirtos valdžios. Siaučiant frontams ir okupantams, tie kas dirbo ir taupė viską praranda. Pelnosi tik dykinėtojai ir grobikai. Taikoj prie nieko nepritaę žmonės, dabar išlenda iš visokių landynių, pakelia galvas ir pradeda krašte saviškai šeiminkauti.

Prasidėjo gyventojų apiplėšimai ir žudymai. Trobesių deginimas ir visokie kerštingi sąskaitų suvedinėjimai. Vladas Pūtvis turėjo iš besitrukiančios kariuomenės supirkinėjęs ginklų. Sudarė patikimų valstiečių būrį, juos apginklavo ir tvarkė apylinkę. Tai ir buvo pirmieji apsaugos partizanai, vėliau pasivadinę šauliais.

Vladas Pūtvis kreipėsi į mokyklų inspektorius, kad jie ragintų mokyklų vedėjus prie mokyklų organizuoti šaulių būrius. Valstiečiai taip pat buvo apsirūpinę iš kareivių ginklais. Taip prie beveik kiekvienos mokyklos atsirado šaulių būriai ir apipynė visą Lietuvos teritoriją. Vladas Pūtvis sujungė juos į visuotiną Šaulių Sąjungą, kuriai pats ir vadovavo. Prie šaulių prisidėjo ir lietuvių patriotės moterys.

Įvedė vyrams ir moterims pilkas uniforimas, kaip neblunkančią praktišką spalvą. Šaulių apsaugos tinklas, mokyklų tinklas, jaunųjų ūkininkų tinklas visoj Lietuvoj varė kultūrinio pakilimo darbą. Mokyklų mokytojai dieną mokė vaikus, vakarais suaugusius. Tada dar daug buvo Lietuvoje beraščių. Mokė juos skaityti, rašyti, skaičiuoti ir Lietuvos istoriją. Prie mokyklų taip pat buvo suaugusiems žemės ūkio klasės. Atvažiuodavo agronomai, veterinarai. Jų paskaitų visi noriai klausė. agronomės suruoisdavo savaitines kulinarijos ir rankdarbių praktiškas pamokas.

Visoms mokykloms buvo siuntinėjamas šaulių žurnalas *Trimitas*. Jame skaitėme Vlado Pūtvio straipsnius: Jis rašė: Mokytojai, šauliai, jaunieji ūkininkai, skautai ir kariuomenė neša į visą kraštą šviesą ir kultūrą.

Atlikę būtiną tarnybą kariuomenėje, vyrai stodavo į šaulių gretas ir mokydavo rikiuotės ir naudoti ginklą visus šaulius kuopoje.

Vladas Pūtvis pamatęs, kad jau didžiosios tautos žaizdos apgydytos, materialiai ir kultūriniai reikalai gerėja, ėmėsi gydyti tautiečių dvasinius trūkumus.

Trimite pasirodė straipsniai: Tautos valios ugdymas. Tada jis rašė: Laisvas žmogus tarp laisvų sukuria dvasios kilnumą. Vergija žemina žmogų. Neleidžia jam plėsti savo iniciatyvos, verčia meluoti. Verčia bijoti savo šešėlio. Išmuša iš žmogaus savo garbės pajautimą, verčia bijoti savo šešėlio. Išmuša iš žmogaus savo garbės pajautimą, verčia šliaužioti spiaudaluose ir žemintis. Išdildo visas geras, gražias sielos ypatybes. Vergas lieka bailiai kerštingas ir piktas. Surinkus visas vergo blogas ypatybes krūvon, gaunasi — chamas, arba, kaip niekinančiai dar taria — muzikas. Chamas yra vergijos sūnus, gimęs kiaulidėje. Jam gimstant akušerė buvo botagas. Jo penas buvo pamazgos sumaišytos su jo motinos ašaromis. Jo lova mėšlas. Taip tada rašė Vladas Pūtvis. Ir mums lietuviams ilgus amžius velkant vergijos jungą, ta vergija yra palikusi mūsų sielose daug negerumo arba chamizmo. todėl gimimės visomis jėgomis nuo vergijos, kuri naujai yra visokiomis gudrybėmis ir viliojimais bei klasta yra metama ant lietuvių tautos.

V. Pūtvio raštuose rasite užrašyta ir tokias mintis: "Tie, kurie yra užaugę ir mitę vergų darbu, jie to nenori išsižadėti ir vėl begalo trokšta turėti vergų..." Vladas Pūtvis suprato, kad maža tauta negali turėti dviejų luomų. susidalinus luomais dar labiau sumažėja ir dėl to blogiau vieniems ir kitiems. Jis praktiškai stengėsi luomus sulyinti. Jo dvare visi valgydavo tą patį maistą ir prie vieno stalo. Apie Vladą Pūtvi dvarininkų tarpe ėjo jį niekinančios kalbos. Vienas iš jo giminaičių dvarininkas atvyko pas Vladą Pūtvi įsitikinti, ar tos kalbos yra tiesa. Jis buvo maloniai priimtas ir nuoširdžiai su juo kalbėtasi. Pietų metu, kada susėdo vaišintis, tas dvarininkas pamatė, kad prie to paties stalo sėda valgyti ir tarnai, nuraudęs pakilo ir nei neatsisveikinęs išdūmė... Ir testamente Vladas Pūtvis parašė, kad nebūtų laidojamas dvaro sklepe, bet bendrose su visais žmonėmis Kelmės kapinėse; kas buvo ir įvykdyta, Pūtvis stengėsi šeimas, kaip tautos ląsteles, iškelti į garbingą aukštumą. Taip pat gerbti moteris. Moteris yra genties tęsėja. Vyresnės moterys jau yra vaikus išauginusios. O mergaitės būsimos motinos. Jas suniekindami, suniekinsime ateities kartas...

Taigi tautai turint tokį rūpintojėlį, kaip Vladą Pūtvi, kad ir jam mirus Šaulių Sąjunga išaugo į 100,000 narių. 1939 metais, birželio mėnesį šauliai šventė 20 m. gyvavimo sukaktį. Buvo visuotinis šaulių suvažiavimas. 20,000 uniformuotų šaulių vyrų

ir moterų, darnioje rikiuotėje žygiavo, dainas dainuodami, Kauno gatvėmis.

Vladas Pūtvis didelę likimo lietuviams duota dovana, Vladas Pūtvis būdamas aristokratiškos kilmės, mūsų tautai atėjo tarytum atlyginimas už visas sulenkėjusios dvarininkijos padarytas lietuviams skriaudas. Vladas Pūtvis buvo sulenkėjusių dvarininkų puolamas, koneveikiamas, ignoruojamas. Bet jis, to visko tarytum neregėdamas ir negirdėdamas, ėjo savo užsibrėžtu keliu ir per šaulių organizaciją vedė visą lietuvių tautą į sveikatos, ekonomijos, apsišvietimo ir kultūros laimėjimus...

Vladas Pūtvis, kurdamas šaulių kuopas, taip pat nedaug turėjo vyrų su šaulio ideologija. Jis turėjo perdirbti žaliavą irgi pasitardamas su švietimo vadovais. Vasaros atostogų metu mokyklų vedėjams buvo ruošiami karinio pasiruošimo ir sporto kursai. Jam rūpėjo ir dvasinis šaulių stovis. *Trimitė* jis tada rašė apie tautiečių taktiką, arba elgesį, Sakė, kad auklėtis turime pradėti patys nuo savęs. Pirmiausia turime padaryti nusistatymą savo sielose. Pirmoj vietoj šaulio sąžiningumas ir žodžio laikymas. Matome, sakė Pūtvis, tarnautojų tarpe nemaža

niekšų, nesugebančių, arba nenorinčių gerai dirbti. Negerbiančių piliečių, imančių kyšius, priešų paperkamų. Vagiančių mūsų sudėtą turtą. Skriaudžiančius lietuvius ūkininkus, mūsų visų penėtojus. Vladas Pūtvis nustatė matą, kaip pažinti prie šaulių prisiplakėlius, arba priešų papirktus. Priešai suradę tarpe narių paperkamus, stengiasi juos prakišti į vadovaujančias vietas ir iš tokių reikalauja, užėmus vietą, nieko neveikti. O prisiplakėlius, neklausyti vadovybės, vadovybę žeminti, niekinti, vesti ardomąjį, kuopą silpninantį darbą. Perskaite Vlado Pūtvio ideoginius raštus, pamatysime, kad šaulių organizacija yra pasiaukojimas tautai ir tėvynei gyvybe, energingu darbu, turtu.

Todėl prieš Dievą duodame priesaiką, būčiuodami bažnyčioje pašventintą kuopos vėliavą. Iš pasakyto matome, kad Vladas Pūtvis išvardina ir pripažįsta visas kitas organizacijas ir jų darbų nuopelnus, bet šaulius iškelia į pirmą vietą, užtat kad šauliai savo visa pusiška apsauga suteikia kraštui ramybę. O krašte be ramybės negalėtų veikti jokia organizacija...

Vladas Pūtvis mirė 1929 m. kovo mėn. 5 d.

1988 m. sausio 31 d. naujai išrinkta Melbourne DLK Vytenio šaulių kuopos valdyba. Iš kairės pirmas Benediktas Kaminskas — sekretorius ir vicepirmininkas. 2. Ona Szentimrey — ūkio vadovė. 3. Viktoras Šukevičius — parengimų vadovas. Antroje eilėje iš dešinės: 1. Juozas Gyls — kasininkas. 2. Juozas Kvietelaitis — kuopos pirmininkas. 3. Pranas Šukys — jaunimo vadovas ir parengimų vadovo padėjėjas. 4. Genutis Zvinakis — kandidatas. Nuotraukoje trūksta Alfios Gylienės, moterų sekcijos vadovės.

PAMINĖTAS V. PŪTVIS - PUTVINSKIS

Lietuvos Šaulių Sąjungos įkūrėjo V. Pūtvio - Putvinskio minėjimas įvyko kovo 13 dieną Lietuvių Namuose, Banstowne 2:30 val. p.p.

Minėjamą pradėjo Dariaus ir Girino šaulių kuopos pirmininkas Stasys Pačėsa.

Šaulių Sąjungos įkūrėjo V. Pūtvio-Putvinskio 59 metų mirimo sukaktį minint, pagerbti ir šaulių dalinio šauliai, kurie 11 metų laikotarpyje yra iškeliavę į aną pasaulį: plk.V. Šliogeris, A. Plūkas, V. Motūzas, B.Kaufeldas, K. Daniškevičius, A. Grincevičius, A. Pūkas, J. Karitonas, P. Zaremba, V. Jablonskis, V. Jankus, ir B. Liūga. Invokaciją skaitė prelatas P. Butkus. Gerai paruoštą paskaitą skaitė M.P.redaktorius V. Augustinavičius.

Eilėraščius skaitė: Stasys Pečėsa ir A. Savickienė, J. Musčinskienė ir A. Savickienė, pritariant gitara, padainavo 2 dainas. Vėliau buvo šaulio Pr. Sakalausko paruoštas rodomas filmas, kuriame buvo galima matyti televizoriuje: a) Svajonės —Melbournas, b)Duetas — A. Savickienė ir J. Musčinskienė pritariant gitara, c) Tautiniai šokiai "Sūkurys" senjorai ir junjorai, d) Solo Rakauskaitė-Štromienė, e) Sydnėjaus "Sutartinė" ir f) Sydnėjaus choras "Daina".

Loteriją sėkmingai pravedė S. Pačėsa ir D. Anckienė.

S. P.

ŠAULIŲ VEIKLA AUSTRALIJOJE

Kai kuopoje yr tokių energingų, patvarių ir drąsių šaulių, kaip Alfonsas Karašauskas, galima daug gero nuveikti.

Kuopos valdyba pasiryžo australus supažindinti su USSR taktika kitų tautų atžvilgiu. Atspausdinome lipinukus anglų kalboje: SOVIETŲ RUSIJA – TAUTŲ KALĖJIMAS.

Alfonsas Karašauskas, drauge su kuopos pirmininku, Melbourne mieste tokių lipinukų gatvėse išlipino 1400.

Po to buvo pastebėta, kad mokyklinio amžiaus berniukai tuos lipinukus nuplėšo. Paklausus kodėl jie nuplėšo, pasisakė, jog jiems "bosai" moka po 20 dolerių į dieną. Mes visi numanome, kas yra tie "bosai".

Kuopos valdyba yra dėkinga šauliui Alfonsui Karašauskui už jo nuolatinį nuoširdų kuopai paslaugumą ir reiškia jam pagarbą.

Valdybos narys

Australijos Vytenio šaulių kuopa pradėjo leisti biuletinį. Jau išėjo du numeriai. Redaguoja Zumeris. Jame telpa įvairenybės iš lietuvių gyvenimo įvairiuose kraštuose, Politinės žinios ir žinios iš šauliškosios padangės. Biuletenis iliustruotas ir įdomus. Sveikinam energinguosius Australijos Brolius ir Seses! Sėkmės garsinant lietuvių vardą!

"T. T." redakt.

Šaulys Alfonsas Karašauskas

ALYTAUS ŠAULIŲ LIKIMAS

VACLOVAS SENŪTA

Kada šauliai Alytuje įsisteigė — negalima tiksliai nustatyti. Dar 1918 - 1919 m., esant vokiečių okupacijai, pradėjo siausti po Alytaus apylinkes plėšikai, pasivadinę rusais belaisviais (plenikais), grįžtančiais iš Vokietijos. Faktinai tai buvo vietiniai artimųjų kaimų plėšikai gyventojai.

1919 m. Lietuvos taryba kreipėsi į vokiečių okupacinę valdžią pagalbos, bet vokiečiai jokios pagalbos nedavė, tik vietos komendantai leido apsigynimui naudoti ginklus, kas kokius turi. Lietuviai šautuvų turėjo po keliasdešimt, nes Kalesnykų miške, bėgdami rusai jų paliko tūkstančius. Kaimiečiai juos surinko, susiorganizavo į ginkluotus vienetus ir išstatė sargybas. Kam reikėjo sargybą nešti, atnešdavo "krivulę". Tai storu galu lazda ir gale išgręžta didelė skylė, kurioje įdėtas raštelis su įsakymu, ką reikia daryti ir kam reikia pranešti ar perduoti. Tie plėšikai atimdavo pinigus, mėsą, varinius indus, odinius pakinktus ir kitką, kas jiems tik patikdavo. Labai kankindavo žmones. Šioms sargyboms pradėjus veikti, plėšikavimas žymiai sumažėjo, nes vakarais prasidėdavo nepaprastas sargybinių šaudymas.

1919 m. jau buvo Lietuvos policija ir teismai, viena moteris, M. Pucilauskienė iš Kazimieravo kaimo, Daugų v. atpažino Butrimonių turguje vieną iš tų buvusių plėšikų Karpavičių, kuris jos vyrą "kepino ant skarvados". Ji pranešė policijai. Policija Karpavičių areštavo ir rado didžiausią vogtų daiktų sandėlį jo kluone po šiaudais. Nukentėję ūkininkai, kurių buvo apie 50, subėgo atpažinti savo daiktus. Policija gerai prispyrė Karpavičių ir jis prisipažino, kas su juo buvo bendradarbiai. Policija juos sugabeno į "sandėlio" vietą. Įniršę ūkininkai ėmė atpažinti savo daiktus ir pradėjo plėšikus mušti su "štampliais" šautuvo grūstuvais ir du užkapojo mirtinai. Policija nesugebėjo apginti. Kitus du, įskaitant ir Karpavičių, apygardos teismas nuteisė po 15 metų sunkių darbų kalėjimo. Gal reikia pripažinti, kad ši 1919 m. data ir bus šaulių įsisteigimo data.

Bolševikus išvijus, 1919 m. užplūdo lenkai ir užėmė Butrimonių ir Stakliškių apylinkes. 1-mas pėst. pulkas stovėjo Alytuje ir Jiezne. Butrimonyse stovėjo lenkų viena kuopa valsčiaus savivaldybės pastate. Nakties metu Pasapnykų kaimo jaunimas, vadovaujamas ūkininko Felikso Lisausko, apsup-

davo valsčiaus pastatus ir pradėdavo šaudyti į langus. Šią grupę sudarė apie 30 žmonių. Jie save vadino "strielčiais". Švinius jie gaudavo iš 1-mo pėst. pulko dalinio, stovėjusio Jiezne, o šautuvus jie turėjo savo. Būdavo naktį, tie "strielčiai" lenkus išsvydavo iš Butrimonių miestelio ir lenkai su visomis (kuchniomis) virtuvėmis išsikraustydavo iki Ginaičiškių dvaro, apie 4 km, Stakliškių link. Kitą rytą jie vėl susikraustydavo į miestelį. Šauliai jų vytiš toliau negalėjo, nes buvo per mažos jėgos, o lenkai turėjo i kulkosvaidžius, bet nakties metu jie nežinojo į kurią pusę šaudyti.

Vieną anksčiau rytą prasidėjo didelis tratėjimas. 1-mo pėst. pulko dalinys, padedant "strielčiams", lenkus išvijo iš miestelio Onuškių link ir daugiau jie jau nebegrižo.

Po to pradėjo steigtis šaulių būriai Butrimonyse, Pasapnykuose, Varėnoje, Perlojoje ir Pivašiūnuose. Šauliai buvo aktyvūs, bet niekas apie juos nerašo. Vl. Putvinskis, nors jis ir buvo Šaulių sąjungos vadas, nerašė nieko. Jo vaikaičiai išleido knygą, bet tik apie Putvinskį, bet nieko apie šaulių veiklą, nei apie šaulių istoriją.

1919 m. Alytuje, dr. P. Janavičius, dail. Al. Žmuidzinavičius ir Romualdas Adžgauskas įsteigė šaulius. Karui apstojus, šauliai susiorganizavo į būrius, kuopas ir rinktines. Pirmasis Alytaus šaulių rinktinės vadas buvo kpt. A. Petruškevičius, antras kpt. Navikevičius ir paskutinis plk. ltn. Bronius Basiulis. Alytaus šaulių dalinys buvo didelis apie 240 žmonių, kurie sudarė kuopą. Kuopos vadu buvo ats. ltn. karo lakūnas Duoba, Alytaus 2-ros apylinkės teisėjas. Buvo trys būriai.

Kuopa dalyvaudavo lauko užsiėmimuose Alytaus šile, dalyvaudavo šaulių manevruose Punioje 1930 m. vadovaujant majorui Prūsaičiui ir kariuomenės manevruose tarp Jiezno ir Alytaus 1935 m. Daug padėdavo arti gyvenęs ats. plk. Petraitis su savo patarimais ir pamokymais.

Šaulių kuopa turėjo dramos teatrą, kuris pastatė daug veikalų: "Varnalėšos", "Živilė", operetę "Consilium facultatis" ir talkino Valstybės teatrui statant Alytuje misteriją "Pilėnai". Teatrui vadovavo p. Zavistanavičienė ir J. Čenkus, abu buvo baigę dramos studijas. Taip pat turėjo didelį mišrų chorą,

kuriam vadovavo ulonų pulko kapelmeisteris Likerausks, kartais pavaduojant muz. St. Navickui.

Vadovaujant rinktinės vadui plk. ltn. Basiuliui, šauliai pasistatė gražius namus. Būdavo šokiai, dainos, muzika ir linksnavakariai, kurie skambėdavo Alytaus gražiam, kvepiančiam pušų šile.

Prie Alytaus rinktinės buvo įsteigtas "Rinktinės rėmėjų būrys"; tai buvo tikri rėmėjai, k.a. dr. Janavičius, miškų tėvas prof. A. Rukuiža, miesto burmistras Z. Jakulis, profesoriai Ruktys ir Rubikas, adv. Bokšickis, prekybininkai Manasauskas ir Kupčiūnas ir daug kitų.

1940 m., užėjus bolševikams, kuopa labai nukentėjo. Daug šaulių ir rėmėjų buvo suimta ir išvežta.

1941 m., Alytuje prieš karo pradžią, pradėjo organizuotis šauliai, kurių tikslas buvo "duoti į kailį" rusams, nes visi žinojo, kad karas greitai prasidės ir rusai bėgs. Susiorganizavo apie 50 šaulių, vadovaujant ats. ltn. Meškeliui. Plk. Petraitis savo knygoje "Kaip jie mus sušaudė" mini, kad Alytuje veikė jo

suorganizuotas pogrindis ir jis turėjo ryšį su vokiečiais. Tai pasigyrimo melas.

Karui prasidėjus, šauliai talkininkavo vokiečių armijai ir pradėjo rusus vyti iš miesto. Jie turėjo baltus raikščius ant rankovių. Užėję vokiečiai, radę su ginklais, nors ir su baltais raikščiais ant rankovių, nežinojo kas jie esą, manė kad bolševikai, ir sušaudė 44 šaulius, nors jie prašėsi pasigailėjimo. Taip žuvo vadovas Maškelis, komendantūros viršila Valiulis, Laukaitis, Miglinas, Andruškevičius ir kiti. tik vienas Dvc., varomas į sušaudymo vietą, prisidengdamas jaunomis pušelėmis, pabėgo į Nemuną ir pasinėrė vandenyje. Kadangi jau buvo tamsoka, tai vokiečiai pašaudė, pašvietė lempute ir, nusikeikę, grįžo, o Dv. perplaukė Nemuną ir išliko gyvas.

Tai įrodymas, kad Alytaus šauliai ryšių su vokiečiais neturėjo. Kurie partizanai ryšį su vokiečiais turėjo — tu nesusaudė. Vokiečiai nesusaudė nei Kauno partizanų, nei Maišiogalos, Zarasų, Jašiūnų ar Vilniaus. Plk. Petraitis tik pasigyrė.

Tai toks likimas garbingų Alytaus šaulių.

IEŠKOMA DUOMENŲ APIE JAUNIMO ANSAMBLĮ "SPINDULĮ", ONĄ RAZUTIENĘ

Ruošiamai knygai apie Los Angeles Jaunimo ansamblį "Spindulys" ir jo ilgametę vadovę Oną Dapkutę-Razutienę, g. 1903 m. Jakaičių km., Šilalės valsč., Tauragės apls., ilgai mokytojavusią, jaunimo ansambliai vadovavusią Los Angeles, Calif., dar stokojama daugelio duomenų.

Kas žino apie jos veiklą Lietuvoje, Tauragės apylinkėse ir kitur, ar Vokietijoje, JAV-ėse malonėkite parašyti, atsiųsti su turimais duomenimis.

Prisiminimus prašomi parašyti įvairūs lietuviški ansambliai, tautinių šokių, dainų vadovai su kuriais O. Razutienė bendravo. Lauktina ir piniginės paramos knygos išleidimui.

Los Angeles lietuvių ansamblis, Razutienei vadovaujant, 1977 metais lankėsi Europoje: Olandijoje, Vokietijoje, Šveicarijoje, Italijoje, Prancūzijoje, Anglijoje. Trūksta spaudos iškarpu, mačusiųjų įspūdžių, nuotraukų.

1982 - 1983 m. jie buvo Australijoje, koncertavo lietuviams ir kitataučiams. reikia iškarpu iš užsieniečių spaudos, nuotraukų, asmeninių prisiminimų.

1986 m. lankėsi, koncertavo Pietų Amerikoje:

Brazilijoje, Urugvajuje, Argentinoje. Reikia vietinės lietuvių spaudos iškarpu, svetimųjų spaudos pasisakymų, nuotraukų, prisiminimų.

Kiekvienu atveju malonėkite tiksliai užrašyti leidinio pavadinimą, numerį, datą. Prie nuotraukų ir fotografų, vietovę, datą. Iškarpos be nuorodų yra bereikšmės. Pageidautina dailininkų paveikslų spalvotos nuotraukos apie lietuvių tautinius šokius, kaip ir tokios rūšies seni brėžiniai, aprašymai. Jūsų talka padės pilnesniam knygos paruošimui.

Labai prašome paremti šios knygos išleidimą aukomis, netgi stambesnėmis. Aukojusieji \$1,000.00 bus knygos leidėjai, \$500.00 — mecenatai, \$100.00 — garbės prenumeratoriai, iš anksto atsiuntę nors \$25.00 JAV dolerius — prenumeratoriai. Visų pavardės bus įrašytos knygoje, kuri bus tuojau išsiuntėnėta ją išspausdinus.

Laukiame taip pat atsiminimų iš visų Spindulio narių.

Duomenis ir aukas, čekius išrašant Ona Razutis Fund. Prašome siųsti adresu: Danguolė Razutyte-Varnienė, LB Spindulys, 4113 Tracy St., Los Angeles, CA 90027.

DETROITO ŽINIOS ŠAULIŲ VALDYBOS POSĖDIS

Kovo 24 d. St. Butkaus šaulių kuopos valdybos posėdis buvo prarastas kuopos vicepirmininko Vinco Tamošiūno patalpose. Kuopos pirmininkas Eduardas Milkus paskaitė gautą naujos LŠST centro valdybos aplinkraštį. Senos centro valdybos aplinkraštį, kaip pasenusių, neskaitė.

Kuopos išdininkas Matas Baukys apibūdino kuopos finansinį stovį. Kuopos vicepirmininkė Stefanija Kaunelienė papasakojo apie įvykusią Tarptautiniame institute tautybių mugę ir Vasario 16 ir 10 metų Lietuvių kambario Wayne State universitete sukakties minėjimus, kurie buvo sėkmingi ir prie jų ruošimo daug prisidėjo kuopos šauliai.

Kuopos kultūriniam reikalams šaulys Algis Vaitiekaitis nušvietė St. Butkaus šaulių kuopos knygyno padėtį. Jame yra sukrauta daug vertingų šaulių kuopos knygų, bet nerandama tinkamos vietos jom patalpinti. Pasiūlymų buvo daug, bet jie visi taip ir paliko neišspręsti.

Kapų puošimo dienos pravedimu pavesta rūpintis kuopos vicepirmininkui Vincui Tamošiūnui ir išdininkui Matui Baukiui. Šiais metais kuopos gegužinė bus suruošta Švyturio jūrų šaulių kuopos stovykloje "Pilėnai". Kuopos metinis visuotinis susirinkimas įvyks balandžio 24 d. šv. Antano parapijos patalpose, tuoj po 10:30 val. įvykusių pamaldų. Kuopos posėdį sklandžiai pravedė pirmininkas Eduardas Milkus, sekretoriavo Ona Pusdešrienė, dalyvavo 9 kuopos valdybos nariai.

Posėdžiui pasibaigus, šeimyniškai pasivaišinta. Vaisės paruošė Vincas Tamošiūnas, talkinant Onai Pusdešrienei.

Antanas Grinius

L. K. MINDAUGO ŠAULIŲ KUOPA MONTREALYJE

Kuopos metinis — visuotinis narių susirinkimas įvyko 1988 m. kovo mėn. 13 d. 12 valandą Aušros Vartų parapijos salėje.

Po iškilmingų pamaldų Aušros Vartų bažnyčioje, kurioje šia proga dalyvavome su šaulių vėliavomis, sugrįžus į parapijos salę susirinkimą 12 val., atidarė V-bos p-kas Aug. Mylė. Susirinkimo atidaryme dalyvavo ir Jūros šaulių "Neringa" kuopos šauliai-šaulės.

Įnešamos vėliavos: L. K. Mindaugo š. kp. Vil-

Dešinėje prezidiumo p-kas J. Šiaučiulis perduoda vėliavą naujai perrinktam kuopos pirm. Aug. Mylei. Aug. Kalvaičio nuotr.

niaus šaulių Rinktinės Kanadoje, ir Jūros šaulių "Neringa" kuopos Montrealyje. Šaulių maldą perskaitė Jūros šaulių "Neringa" kuopos g.š.tėvas J. Aranauskas, S.J. Tylos ir susikaupimo minute, pagerbiamas Šaulių s-gos įkūrėjas Vladas Pūtvis ir abiejų kuopų mirę šauliai-šaulės. Vėliavos susstatomos į stovus — vėliavų tarnyba nusiima.

Į garbės prezidiumą pakviečiami: kuopos kapelionas g. š. J. Kubilius, S.J., Jūros šaulių "Neringa" kuopos g.š.tėvas J. Aranauskas S.J., L. K. Mindaugo š. kp., garbės šauliai: J. Šiaučiulis, Ignas Petrauskas, A. Vazalinskas, M. Grinkuvienė, Pr. Tekutienė, ir Jūros šaulių "Neringa" kuopos p-kas L. Balaišis.

Kuopos p-kas Aug. Mylė, pasveikinęs prezidiumą, kreipėsi į LŠST Centro V-bos vicepirm., Vilniaus šaulių rinktinės Kanadoje p-ką garbės š. J. Šiaučiulį, kviesdamas šia proga pasidalinti su mumis šaulių veiklos mintimis.

Centro v-bos viceirm., J. Šiaučiulis, sveikindamas susirinkimą, kalbėjo ne vien tik apie šaulių veiklą, bet ir apie šaulių ideologijos reikšmę mūsų veikloje. Taip pat susirinkimą sveikino Aušros Vartų parapijos klebonas tėvas J. Aranauskas, S.J. ir Klemensas Čeputis, atvykęs net iš Kanados sostinės Ottawos. Gauta sveikinimo raštą nuo kun. K. Raudeliūno iš Čikagos perskaitė kuopos pirmininkas.

Išnešamos vėliavos: Vilniaus šaulių r-nės ir Jūros šaulių "Neringa" kuopos. Jūreiviai - vės persikelia į kuopos būstinę savo metiniam susirinkimui.

Sudaromas darbo prezidiumas: J. Šiaučiulis p-kas, Klemensas Čeputis vicepirmininkas ir P. Gabrys sekretorius.

Seka kuopos vėliavos perdavimas prezidiumo p-kui, ir tuo pačiu valdybos ir pirmininko atsistatydinimas. Prezidiumo p-kas J. Šiaučiulis, vėliavą priėmęs pasižada vėliavą saugoti — globoti pakol bus išrinkta nauja valdyba ir jos pirmininkas.

Susirinkimo p-kas pristato buvusios valdybos paruoštą darbotvarkę. Susirinkimui priėmus, praeito susirinkimo protokolą perskaitė Aug. Mylė. Protokolas priimtas.

Atidžiai išklausomi pranešimai: pirmininko — Aug. Mylė. Išdininko — A. Žiukas. revizijos K-jos — A. Rusinas, garbės teismo G. Alinauskas. Turto globėjo — A. Čepulis. Ligonių lankymo ir bibliotekos vedėjo — Aug. Kalvaitis. Sporto vadovo šaudyme — B. Kasperavičius. jis po pranešimo pakviečia prezidiumo vicepirmininką Klemensą Čeputį, kad įteiktu, sporto pirmenybėse laimėjusiems taures-trofėjas: 1-mą vietą laimėjo — A. Urbonas, 2-rą, vietą — J. Babrauskas, 3-čią — J. Šiaučiulis, 4-tą — P. Gabrys, 5-tą Aug. Mylė, 6-tą B. Kasperavičius, ir 7-tą vietą — A. Žiukas.

Visų pranešimai vienbalsiai priimti ir patvirtinti. Buvusios V-bos pristatytas Klemensas Čeputis susirinkimo pakeltas kuopos garbės šauliu —

sveikiname. Priimtas 1988-tų metų kuopo veiklos planas, valdybos paruoštas naujai valdybai.

Seka kuopo pirmininko, ir valdybos rinkimai: pirmininkaujantis atsiklausęs senos valdybos ir jos pirmininko, (kiekvieno atskirai) gavęs jų sutikimą, rekomendavo susirinkimui patvirtinti. Gavus nuoširdų susirinkimo pritarimą, kuopos p-kas Aug. Mylė ir visi valdybos buvę pareigūnai — patvirtinti sekančių dviejų metų kadencijai.

Susirinkimo prezidiumo p-kas J. Šiaučiulis perduda kuopos vėliavą naujai išrinktam kuopo p-kui Aug. Mylei. Pirmininko žodis. Pakviečiama vėliavų tarnyba, įnešti vėliavas: Rinktinės ir Jūrų šaulių "Neringos" kuopos. Grįžta savo susirinkimą užbaigę ir šauliai jūreiviai-vės. Sugiedojus Lietuvos himną, išnešamos vėliavos. Susirinkimas uždaromas. Seka abiejų kuopų bendri pietūs, vaisės besidalinant ką tik baigto susirinkimo įspūdžiais.

P. G.

PABALTIEČIŲ ŠAUDYMO PIRMENYBĖS

22-ąsias Pabaltiečių šaudymo pirmenybes šiemet pravedė Toronto estų Šautuvų ir pistolių ir Medžiotojų ir žūklautojų klubai rugs. 12 ir 26-os dienomis latvių šaudykloj Berzaine. Dalyvavo 9 — .22 kal. šautuvų, 33 — trap ir 11 pistolių varžybose. 5 lietuviai dalyvavo — .22 kal. šautuvų, 2 — pistolių ir 8 trap šaudymo varžybose. Šaudytojų kartai senstant, o jaunesniųjų prieauglio mažai sulaukiant, darosi sunku sudaryti 4 narių ekipas. Estų — .22 kal. šautuvų ekipos jau nebėra, o jaunesnės kartos šauliai dar nediršta varžytis. Latviai dar gana gerai stovi .22 kal. šautuvų varžybose, bet taip pat ne visada gali sudaryti ekipą, arba ne visose šaudymo sporto šakose. Individualiai jie pajėgesni už mūsų šaulius. Estams atpuolus varžybos vyksta tarp latvių ir lietuvių.

Pistoletais šaudyme estai stovi labai gerai, iš 11 šaudytojų buvo 6 estai, trys latviai ir 2 lietuviai. Individualinėse varžybose estai pranašesni, tik kartais latviui ar lietuviui pavyksta išsikvoti antros ar trečios vietos medalį.

Trap šaudymas yra populiariausias, surištas

Skaitydamas "Tremties trimitą", jausk pareigą paremti "Kario" leidimą

daugiau ar mažiau su medžioklės eiga ir akimirksninio pasitenkinimu numušus taikinį. Dalyvavo: 8 estai, 8 lietuviai ir 17 latvių. Lietuvių nors ir nedaug, bet dar gana stipriai laikosi prieš latvius, nors jų dauguma, bet mūsų ekipa sugeba laimėti. O individualiai mūsų V. Lumbis iš 200 taikinių numušė 182 3-juose įvykiuose, taip geriausias tos dienos individualus pasiekimas, T. Sims išmušė 172.

Vitalis Šeputa .22 kal. šautuvu EM varžybose išsikovojo trečią vietą.

Vitalis Šeputa Michigan State varžybose, 4 pozicijų šaudyme vidaus arenoj, yra 1987 m. čempionas. Sveikiname ir linkime tolimesnės sėkmės.

Susidarius sunkumui sudaryti ekipas ir kaikiuriams šaudymo mėgėjams norint dalyvauti įvairiose šaudymo sporto šakose, buvo kreiptasi į šaulius teiraujantis ar ne geriau būtų prvesti visas tris šaudymo sporto šakas atskiromis dienomis, kad norintieji galėtų dalyvauti visose varžybose. Atsiliepiamas teigiamas, tad 1988 m. sporto šaudymo varžybos tęsis tris dienas.

1987 m. ŠALFAS-gos Šaudymo Sekcijos Metinė Apžvalga

Metinės ŠALFAS S-gos "TRAP" pirmenybės prarastos 1987 m. gegužės 30 d. Hamilton'o Lietuvių. Ž. ir M. "Giedraitis" klube. Varžybos prasidėjo 12 val. Oras gražus, nors aplink ir siautė trumpos lietaus audros. Pirmenybės buvo sėkmingos, prarastos patyrusio šio sporto kultivuotojo Vytauto Svilo. Pirmenybės prarastos greitai ir sklandžiai.

Po pirmenybių darbščiosios klubo šeimininkės visus pavaišino skaniais valgiais ir pakėlė nuotaiką net ir blogai sušaudžiusių.

ŠALFAS S-gos "TRAP" koordinatorius Svilas, padedant Aušros Vartų parapijos klebonui kun. J. Liaubai, įteikė pirmenybių laimėtojams trofėjas.

16 yd. "A"	T. Sims 92x100 R. Svilas 89 J. Stankus 89 A. Kontrimas 88	"B"	P. Zubas 70x100 A. Stasevičius 57 J. Šimkus 55
Išlyg. yd.	A. Kontrimas 46x50 T. Sims 41 B. Savickas 40	Dvigubi	T. Sims 38x50 R. Svilas 33 V. Svilas 32
1987 m. čempionas antras	T. Sims 171x200 A. Kontrimas 164		

Kl.	25	25	25	25	100	yr	50	D-50	100
A T. Sims	24	22	24	22	92	23	41	38	171
A A. Kontrimas	21	20	23	24	88	22	46	30	164
A R. Svilas	22	23	20	24	89	22	38	33	160
A J. Stankus	24	22	22	21	89	22	33	27	149
A B. Savickas	21	20	22	16	79	20	40	27	146
A A. Kuras	21	21	16	21	79	20	35	25	139
B A. Mackevičius	12	12	13	8	45	18	18	12	75
A A. Svilas	19	18	21	19	77	19	35	XX	XXX
A V. Varbickas	21	19	20	19	79	20	34	XX	XXX
B E. Gocentas	10	9	4	7	30	18	20	XX	XXX
B P. Zubas	18	18	19	13	70				
B A. Stasevičius	14	15	17	11	57				
B J. Šimkus	9	17	16	13	55				
B J. Mačionis	12	8	13	11	44				

ŠALFS S-gos kariškais šautuvais varžybos įvyko gegužės 16 d. ir spalio 24 dienomis ORCO šaudykloje Ganeva, Ohio, A. Garlauskui parūpinant kar. šautuvus ir pravedant varžybas, kartu ir jose dalyvaujant. Vadovo dalyvavimas varžybose, pareikalauja iš jo labai daug energijos ir sumažina jodėmesį pačioms varžyboms ir paveikia šaudytojo taiklumą. Plk. ltn. Algis Garlauskas yra žymus šio sporto žinovas ir kultivuotojas. 1987 m. kar. klasėj, 600 ydų atstume "Crowell Match" laimėjo pirmą vietą 195 x 5 taškais.

Abejos varžybos prarastos į taikinius 200 yd. atstume iš M-1 ir M-14 šautuvų ir kariuomenės "boll" amunicijos. Dalyvavo iš Klivelando, Detroito, Hamiltono ir Toronto apylinkių šauliai.

1987 m. gegužio mėn. 16 d.

A. Garlauskas	186x1	191x2	194x3	571x6	1-ma. v.
B. Savickas	186x3	194x6	187x3	567x12	2-ra. v.
J. Šostakas	184x2	187x2	193x4	564x8	3-čia. v.
J. Usvaltas	187x3	191x0	193x1	561x4	
A. Mackevičius	174x1	185x5		176x0	535x6
Rob. Kontenis	174x2	162x1	183x3	519x6	
A. Povilauskas	151x1	175x2	151x0	477x3	
A. Jusys	121x0	137x0	152x0	410x0	
A. Jankauskas	141x0	122x0	14x0	277x0	

1987 m. spalio mėn., 24 d.

B. Savickas	197x5	192x5	192x3	581x13	1-ma. v.
J. Usvaltas	195x3	194x4	191x3	580x10	2-ra. v.
A. Mackevičius	195x3	188x2	192x2	575x7	3-čia. v.
A. Garlauskas	192x5	187x3	187x2	566x10	
J. Ezersius	177x2	173x0	180x2	530x4	
A. Povilauskas	177x1	179x2	162x0	521x3	

R. Saikus	167x1	173x3	154x0	494x4
Rob. Kontenis	175x2	132x0	170x0	477x2
A. Jusys	144x0	145x0	165x0	454x0

A. A. Kuras	21	19	23	20	83	20	37	13
A. J. Stankus	20	21	20	20	81	20	35	25
B. P. Zubas	16	16	16	20	68	20	37	XX
B. A. Stasevičius	14	22	18	17	71	20	27	18
B. Gediminas	13	11	18	17	59	20	33	XX
B. P. Armonas	16	19	18	16	68	20	XX	XX

1987 m. rugp. mėn. 29 d. Hamiltono "Giedraičio" Lietuvos klube praversti pirmi "TRAP" 16 yd. šaudymo kursai. Kursams vadovavo V. Lumbys, asistavo T. Sims. Dalyvavo Hamiltono "Giedraičio" ir Toronto "Tauro" klubų nariai. Kursai susidėjo iš teorijos ir praktikos. Kursai tęsėsi 8 valandas, davė gerus rezultatus. Kursai ypač naudingi jaunesniesiems šaudymo sportu besidomintiems. Iš teoretinės pusės duota vaizdajuostė, kurioj sporto profesionalas aiškina geras ir blogas savybes šaudymo aikštėj. Kaip laikyti šautuvą, kojaskiekvienoj stoty prieš "TRAP" pastatą ir pan. Svarbesnius momentus, vadovas išjungęs aparatą, paaiškino ir diskutuodavo.

1988 m. kalendorius

1. Laisvo kalibro šautuvai, Geneva, Ohio 1988 m. gegužės 21 d. 10 v. r. 300 yd. taikiniai sumažinti 200 yd. 60 šūvių.

2. Iš kariškų šautuvų Geneva, Ohio. Rudens data dar nenustatyta.

ŠALFS S-gos TRAP pirmenybės gegužės 14 d. 12 val. Hamiltono Giedraičio klube 200 taikinių, 16 yd. išlyginami, dvigubi.

4. 25-čios Ethnic Trap pirmenybės, data, vieta dar nežinomos.

5. Pabaltiečių metinės pirmenybės pravedamos lietuvių sekančia tvarka:

1988 m. rugs. 10 d. šratiniai šautuvai Giedraičio klube 10 v. r.

1988 m. rugs. 17 d. 22 kalibro šautuvaia Giedraičio klube 10 v. r.

1988 m. rugs. 24 d. pistoletai, latvių šaudykloj Berzaine 10 v. r.

6. 1988 m. rugp. 20 d. LŠST Vilniaus rinktinės moterų gegužinės proga varžybos dėl "Gero Šaulio" medalio iš 22 kal. ir šratinių šautuvų, pagal nustatytas taisykles, pradžia apie 12 val.

7. ŠALFS S-gos TRAP šaudymo kursai, teorija ir praktika Hamiltono Giedraičio klube. Data dar nenustatyta.

ŠALFAS S-gos šaudymo sekcijos komiteta:

.22 kalibro šautuvų koordinatorius	TRAP šautuvų koordinatorius
Balys Savickas	Vytautas Svilas
2004—No. 40 Dixon rd.	RR No. 3
Weston, Ont. M9R 1T1	Mount Hope, Ontario L0R 1W0
416 244-2267	416 679-6795
Kar. ir laisvų šautuvų koord.	Pistoletų koordinatorius
Algis Garlauskas	Juozas Usvaltas
20550 Ball Ave.	75 Indian Grove
Euclid, Ohio 44123	Toronto, Ont. M6R 1Z7
216 486-6987	416 762-0575

LŠST Vilniaus rinktinės tradicinės Moterų gegužinės išvakarėse 1987 m. rugp. 22 d. dėl "Gero Šaulio" medalio pirmenybės iš 22 kal. šautuvų iš trijų pozicijų į 50 m.

A—23 taikinius, 60 šūvių ir TRAP šratinių šautuvų 16 yd. 100 šūvių laimėjo:

(Nukelta į psl. 220)

Praktika ir patirtis — šautuvo trūkumai, blogas prie peties prisidėjimas, neteisinga šautuvo kryptis virš "TRAP" pastatėlio ar vedimas ant išmesto taikinio. Tarp teorijos ir praktikos būna skirtumų dėl šaudytojo nerangumo. Tačiau patyrę vadovai įstengia įžiebtį šiek tiek supratimo apie teisingą šaulio ir šautuvo koordinavimą. Vieno kurso niekuomet nepakaks tinkamai suprasti šaudymo meno sunkumus. Reikia gerai suprasti teoriją ir kultivuoti tik tai kas gera ir teisinga šaudymo mene. Pagarba V. Lumbiui ir T. Sims. Taip pat "Giedraičio" klubo vadovybei už suteiktą galimybę šiuos kursus praversti. Tikėkime, kad ir šiomet tokius kursus turėsime.

H. L. Ž. & M. "Giedraitis" metinės klubo pirmenybės iš 22 kalibro 3.5 kg. šautuvo "Sporting" Rifle" varžybos iš 3 pozicijų ir gulom po 60 šūvių.

1987.9.19	Gulom	klūpant	stačiom	bendras	60-gulom
R. Kontenis	183x5	184x3	162x1	529x9	559x14
R. Svilas	181x2	177x1	162x1	520x4	544x4
B. Savickas	188x2	170x3	133x0	491x5	542x9
A. Povilaitis	178x5	165x3	129x0	472x6	XXX
V. Svilas	159x0	139x0	144x1	442x1	514x2
A. Jankauskas	142x2	157x1	107x0	406x3	505x3
A. Jusys	142x2	134x0	94x0	370x2	XXX
S. Senkus	110x0	120x0	128x0	358x0	XXX

"TRAP" metinės klubo pirmenybės 16 yd., lyginami yd., dvigubi

Kl. 1987.9.27	25	25	25	25	100 yd.	50 yd.	Dvi-50
A. R. Svilas	19	20	23	24	84	21	40 39
A. V. Svilas	24	23	25	23	95	23	40 38
A. A. Svilas	15	22	21	20	79	20	45 XX
A. T. Sims	22	24	23	24	93	23	37 45
A. B. Savickas	20	24	18	17	79	20	41 33
A. Z. Rybis	16	15	19	22	72	20	39 29
A. V. Lumbis	24	23	24	22	93	23	41 41

MŪSŲ MIRUSIEJI

RAMOVĖNAI - KARIAI, ŠAULIAI, BIRUTIETĖS . . .

PRIEŠ METUS MIRĖ ŠAULYS ATS. J.LTN. MYKOLAS KARAITIS

Prieš metus, t.y. 1987 m. balandžio mėn. 23 dieną St. Petersburg Beach į amžinybę buvo palydėtas "Palangos" jūrų šaulių kuopos pirmininkas Mykolas Karaitis. Nekrologas, labai pavėlavęs pasiekti "Karį", spausdinamas jo mirties metinėms paminėti.

A. a. Mykolas Karaitis buvo gimęs 1904 m. lapkričio 22 d. Vilniaus krašte. Ankstyvoje jaunystėje persikėlė į Žemaitiją, o 1919 metais išvyko mokytis į Kauną, tačiau užuot stojęs į mokyklą, penkiolikmetis jaunuolis užėjo į Lietuvos kariuomenės generalinį štabą ir pirmam sutiktam valdininkui papasakojo, kad Žemaitijoje, kur jis gyvena, siautėja bolševikai, ir jis norėtų gauti ginklą. Į klausimą ar jis norėtų būti kareiviu, atsakęs, kad taip. Jis buvęs priimtas ne kareiviu, bet kariuomenės dirbtuvės registrotoriumi-žymininku. Jo pirmas tiesioginis viršininkas buvo karininkas Rėklaitis.

Čia dirbdamas pradėjo vakarais mokytis ir suaugusių gimnazijoje gavo brandos atestatą. Stoją Kauno universitetan į Filosofijos pedagogikos fakultetą, kur per 4 metus studijas baigė. Porą metų studijas gilino Sorbonos universitete, iš kurio grįžęs parašė disertaciją "Gyvenimo prasmė" ir pradėjo mokytojauti gimnazijoje.

Vytauto Didžiojo metais atliko karinę prievolę Karo mokykloje aspirantu ir buvo pakeltas atsargos jaunleitenantu.

1934 metais vedė Petronėlę Rubaževičiūtę, gimusią JAV, bet vaikystėje tėvų parvežtą į Lietuvą. Su ja susilaukė sūnaus Vytauto.

1944 metų vasarą, bolševikams antrą kartą veržiantis į Lietuvą, su arklių vežimu pasitraukė į Vokietiją, kur buvo priverstas dirbti miške, fabrike, prie apkasų ir kalnuose kasti tunelį slėptuvėm. Tačiau liko gyvas ir, karui pasibaigus, apsigyveno su šeima pabėgėlių stovykloje Eichstate, kur ėjo socialinio ir maisto aprūpinimo vedėjo pareigas.

Atvykęs į JAV, apsigyveno Čikagoje. Pradžioje ėmėsi namų remonto, o vėliau išlaikė Real Estate egzaminus. Susitaukęs, kaip jis pats sakė, apie 15,000 dol., persikėlė į St. Petersburg, kur nusipirko maža motelį. Jį pardavęs, jau pirkto 100 vienetų (units), o vėliau iš šio sėkmingo biznio perėjo į apartamentų-butų biznį.

A. Karaitis, savo energijos bei sumanumo dėka susikūręs tvirtą ekonominį pagrindą, neužmiršo lietuviškų

darbų bei tautinių reikalų: dosniai rėmė Vliką, Altą ir kitas organizacijas, kovojančias už Lietuvos laisvę, vis vildamasis, vis tikėdamas, kad vieną dieną galės grįžti į laisvą Lietuvą. Jubiliejiniame "Palangos" šaulių kuopos leidinyje jis rašė: "Mes, šauliai ir šaulės, ryžtingai ir išstvermingai plauksime, kol pasieksime Palangos krantus ir iškovosime Lietuvai laisvę. Neužmirškime savo pareigos — esame kovojančios tautos priekyje. Mūsų širdyse — Laisvoji Lietuva. Dieve, mums padėk!..."

Mykolo Karaičio sveikata pradėjo šlubuoti 1986 metų pabaigoje. Buvo operuotas. Daktartai teigė, kad operacija pavyko, tačiau vėžys nebuvo nugalėtas: trejetą mėnesių pasirgęs 1987 m. balandžio 23 d. atsiskyrė su šiuo pasauliu. Liūdesyje liko žmona Petronėlė, rūpestingai jį slaugiusi iki paskutinių gyvenimo valandų, sūnus Vytautas, marti ir dvi anūkės.

"Palangos" jūrų šaulių kuopa su didžia pagarba savo ilgametį pirmininką palydėjo į amžinybę. Laidojimo apeigoms vadovavęs kun. V. Zakaras pasakė prasmingą pamokslą, atsisveikinimo kalbas tarė Vliko pirmininkas dr. K. Bobelis ir vietos organizacijų vadovai.

A. a. Mykolas Karaitis palaidotas Memorial Park, St. Petersburg Beach, FL.

Š. m. balandžio 23 d., a. a. Mykolo Karaičio mirties metinėse, kun. V. Zakaras jo intencija atlaikė šv. mišias, kuriose dalyvavo mirusiojo artimieji.

Rgs

SU ČESLOVU ZAMOISKIU ATISISVEIKINANT

Sparčiai retėja išeivijoje mūsų visuomenės veikėjų gretos. Štai 1988.2.9 gausus būrys adelaidiškių (Australijoje) palydėjo amžinam poilsui išėjęs savo iškilų visuomenininką Česlovą Zamoiskį.

Yra sakoma, kad ne tiek svarbu žmogaus išgyventi metai, kiek jo atlikti darbai, kokius pėdsakus paliko išgyventų metų grandinėje. O šie pėdsakai Č. Zamoiskio gyvenime išliko tikrai ryškūs ir negreit juos laiko dulkės padengs.

Č. Zamoiskis gimė 1915 m. liepos 3 d. Seirijuose, Alytaus apskrityje. Baigęs Lazdijuose gimnaziją, 1938 m. įstojo į Karo mokyklos kariūnų aspirantų kursus, kuriuos sėkmingai baigė, buvo pakeltas jaun. leitenantu ir paleistas į atsargą. Kurį laiką tarnavo pasienio policijoj rajono viršininku. Bolševikams Lietuvą okupavus, velionis įstojo į mokytojų kursus Vilniuje. Juos baigęs, pasilieka mokytojauti Vilniuje. Laisvalaikiu Vilniaus universitete studijavo teisę ir pedagogiką. Vokiečiams Vilniaus universitetą uždarius, Č. Zamoiskis persikelia į Alytų ir tęsia mokytojo darbą. Karui artėjant į pabaigą, Č. Zamoiskis su šeima pasitraukia į vakarus ir su visais lietuviais išvargsta ketvertą metų Vokietijos išvietintų asmenų stovyklose, 1949 m. emigruoja į Australiją, įsikuria Adelaidėje ir čia praleido visą likusį savo gyvenimą. Čia išryškėjo jo visuomenininko ir kultūrininko asmenybė. Čia jis atidavė savo duoklę paliktai tėvynei.

Nuo pat pirmųjų įsikūrimo metų velionis įsijungė į visuomeninę veiklą. 1951 m. su būreliu atsargos karininkų buvo įkūręs lietuvių atsargos karininkų savi šalpos dr. ją. Amerikoj suorganizavus atsargos karių s-gą "Ramovė", ši draugija persiorganizavo į "Ramovės" skyrių. Keletą metų aktyviai veikęs skyrius buvo apsilpęs ir beveik arti likvidacijos, bet skyriaus valdybos pirmininku išrinkus Č. Zamoiskį, veikla žymiai pagyvėjo ir

per eilės metų skyriuje jau buvo beveik šimtas narių. Tuo būdu LKVS "Ramovė" Adelaidės skyrius tapo pirmaujančiu organizacija Adelaidės lietuvių bendruomenėje.

Tačiau jo, kaip pajėgaus visuomenininko, asmenybė išryškėjo, aktyviai įsijungus į Bendruomeninę veiklą, eilę metų vadovaujant Adelaidės Lietuvių Bendruomenei.

Nelengva būtų suminėti visas pareigas, kuriose velionis buvo užsiangažavęs ir reiškęsis. Keturias kadencijas išbuvęs Bendruomenės valdybos pirmininku, Č. Zamoiskis eilę metų buvo renkamas į Krašto tarybą, atstovavo Australijos Lietuvių Bendruomenei Pasaulio Lietuvių seime Čikagoje, keliasdešimt metų dainavo Adelaidės lietuvių chore ir atliko aibes kitokių įsipareigojimų lietuvių bendruomenei.

Ką apsiėmė, stengėsi padaryti sąžiningai, nesidairydamas į šalis paramos. Arčiau jį pažinus, dažnai kildavo klausimas, kuo Česlovas labiau sielojosi, savo asmeniškum ar bendruomenės gyvenimu? Atrodo, kad ir vienas ir kitas buvo jam lygiai arti širdies. Tačiau asmeninius ir visuomeninius interesus jis gebėjo suderinti., Gerai įsikūręs ekonomiškai, išmoksli- no sūnų, kuris dabar aktyviai reiškiasi Lietuvių Bendruomenės veikloje, Č. Zamoiskis visą savo energiją sugebėjo nukreipti tautiniam darbui. Išaugęs laisvoje tėvyneje, buvo iki kaulų smegenų persiėmęs patriotizmu, meile savo kraštui ir tautai. Šiuos idealus puoselėjo visą savo gyvenimą ir išeivijoje. Šalia viso to, Česlovas išliko nei laiko nei aplinkybių nepakeistas svetingas ir nuoširdus dzūkas, mėgęs draugus, kurių turėjo sutelkęs nemažą būrį. Tačiau prieš keletą metų ištikęs dalinis paralyžius skaudžiai jį palietė ne tik fiziniai, bet taip pat ir dvasiniai. Netikėtus širdies priepuolis š. m. vasario 4 d. užbaigė jo žemiškąją kelionę.

Maldomis ir gražiais, įvertinančiais žodžiais atsisveikinome ir palydėjome į amžino poilsio vietą svetimoj žemėj nusipelnusį Adelaidės lietuvių bendruomenės narį ir vadovą Česlovą Zamoiskį.

Tegu ilgisi ramybėje! Nuoširdi užuojauta žmonai ir sūnui.

B. Straukas

A. A. JUOŽA KIRVELAITI PRISIMENANT

Kovo 24 d. suėjo dveji metai, kai iš mūsų tarpo išsiskyrė buvęs narsus Lietuvos kariuomenės karys, Vyčio kryžiaus kavalierius Juozas Kirvelaitis.

Kovo 26 d. už a. a. Juozo Kirvelaičio vėlė Šv. Antano bažnyčioje parapijos klebonas kun. Alfonsas Babonas aukėjo šv. mišias ir pasakė pra-

smingą ir jautrų pamokslą. Mišių skaitinius skaitė Matas Baukys. Mišioms patarnavo Stasys Grigutis, vargonavo ir solo giedojo muz. Stasys Sližys. Šv. mišiose dalyvavo velionio žmona Konstancija gyv. Detroite, marti Viliūnė, vaikaičiai Vytenis ir Audrius gyv. Čikagoje ir gražus būrys kviestųjų giminių, draugų ir pažįstamų. Po Mišių visi buvome pakviesti į parapijos salę pietų, kurie buvo pradėti kun. Alfonsui Babonui sukalbėjus maldą.

Pakartosiu keletą Juozo Kirvelaičio papasakotų korespondentui žinių, kurios buvo atspausdintos 1939 m. rugsėjo mėn. Karyje Nr. Nr. 41-43.

— Esu gimęs kapsų krašte 1900 m. kovo 17 d. Vilkaviškio apskr., Pilviškio valsč., Šatmušio kaime. Mano tėvas turėjo 70 margų geros žemės. Šeimoje augome du broliai ir viena sesuo. Brolis keliolika metų už mane vyresnis, yra išėjęs į kunigus ir dabar klebonauja Kauno mieste. Sesuo paveldėjo tėviškę ir ištekėjusi joje gyvena. Bet aš nuklydau nuo savo kalbos tikslo, — pastebėjo J. Kirvelaitis, užsitraukęs gerai pypkę ir priglaudęs prie savęs ant kelių sėdintį sūnelį, vėl pradėjo pasakoti:

— Į kariuomenę buvau pašauktas per antrąjį mobilizaciją 1919 metų rudenį. Tuomet buvau nepilnų 19 metų jaunuolis, kupinas entuziazmo, didelio pasiryžimo kovoti su Tėvynės priešais. Atvykome didelis būrys į Vilkaviškio karo komendantūrą, ir čia, išbuvę tris dienas, traukiniu buvome išvežti į Kauną. Kauno komendantūroje išbuvome dvi savaites. Nors per tą laiką buvome su nuosavais drabužiais, bet kiek leido laikas ir sąlygos mokėmės vartoti ginklą ir rengiamės vykti į frontą.

Gavę karinių drabužius ir ginklus, 1919 m. spalio mėn pabaigoje traukiniu išvykome link Radviliškio, kur vyko kautynės su bermontininkais. Čia mus paskyrė į 4-to pėst. pulko 19-tą kuopą. Mūsų kuopos vadas buvo vyr. ltn. Tuo laiku 4-tas pėstininkų pulkas turėjo aršias kautynes ties

Meškučiais, kur bermontininkams buvo duotas sunkus smūgis, paimta daug priešų ir daug karinio grobio, kuris buvo labai reikalingas mūsų jaunutei kariuomenei.

— Apsidirbę su bermontininkais, 1919 m. lapkričio mėn. pabaigoje, maždaug vieno bataliono sudėtyje, išžygiavome ir apsistojome Smilgių ir Rozalimo miestelių apylinkėse, kur išbuvę apie porą savaitių, perėjome į Panevėžį ir apsistojome vokiečių pastatytuose barakuose. Kadangi barakai buvo be langų, tai iš čia, išbuvę tik tris dienas, traukiniu išvažiavome į Obelių miestelį, kur išbuvome visą mėnesį. Obeliuose kartu su mumis buvo ir latvių kariuomenės vienas batalionas. Čia būdami vykdėme įvairius užsiėmimus ir ruošiamės. 1919 m. Kūčių išvakarėse 4-to pėstininkų pulko III batalionas gavo įsakymą iš Obelių vykti traukiniu į Kaišiadorius.

— Obelių stotyje į vagonus susėdome Kūčių rytą. Po Didžiojo karo palikti vagonai buvo be langų, o lange termometras rodė per 25° šalčio. Buvo didelė pūga. Kartu su mumis važiovo ir mūsų kuopos vadas vyr. ltn., kuris paragino užtraukti dainą. Aš buvau visoje kuopoje geriausias dainininkas. Na ir dainavome: aš vedžiojau, o kiti pritarė. Per gaivinančią dainą nejautėme nei šalčio, nei barstomos pūgos sniego bangų per išmuštus vagono langus.

— Kai Kaišiadorius pasiekėme, buvo 1919 m. Kalėdų antrosios dienos rytas. Pabuvę čia savaitę laiko, išvykome prie Vievio, kur vyko kautynės su lenkais. Atsimenu, kaip šią dieną, vieną įvykį: tai buvo 1920 m. sausio 20 d. Mūsų bataliono 9 kuopa stovėjo apkasuose netoli Vievio, visai prie geležinkelio linijos. Čia dažnai atvykdavo lenkų šarvuotas traukinys ir mus apšaudydavo, kas mums be galo įgriso. Vieną kartą kuopos vadas pasiūkė mane ir dar keturis kareivius ir liepė išardyti geležinkelio bėgius. Vos tik spėjome tai padaryti, išgirdome ateinantį lenkų šarvuotą traukinį. Traukinio įgula, pamačiusi išardytą kelią, sustojo ir išlipo patai-

syti bėgius. Tuo metu paleidome didelę kulkosvaidžių ir šautuvų ugnį, ir traukinys turėjo skubiai kraustyti atgal, palikdamas keletą belaisvių, kurie tuo metu buvo išlipę iš traukinio.

— Pabuvę ties Vieviu apie trejetą savaitių, vasario 10 d. vėl buvome pakeisti ir sugrąžinti į Kaišiadorius, kur bebūnant atėjo žinia apie Kaune įvykusį sukilimą. Mūsų kuopa tuojau buvo pervežta į Kauną, kur uoliai padėjome malšinti sukilimą. Paskui buvome perkelti į Šančius, o vėliau į Panemunę, kurioje išbuvome beveik tris mėnesius.

— 1920 m. rugpjūčio 26 d. įžygiavome į Vilnių. Prisimenu, kaip šią dieną Vilniaus gyventojų sutikimą, mėtomas iš balkonų gėles, neapsakomą džiaugsmą.

Su vilniečiais džiaugėmės kartu ir mes, kad šimtmečius vergavusi mūsų Tėvynė atbudo. Sostinėje išbuvę dvi savaites, išvykome į Vileiką; čia išbuvę kurį laiką, vykome Gardino link.

— Tai buvo 1920 m. spalio mėn. pirmosios dienos. Sužinojome, kad Suvalkų mieste tarp lietuvių ir lenkų vyksta derybos taikai padaryti. Bet lenkai mus skaudžiai apgavo, nes jie viena ranka rašė sutartį, o kita galando kardą. Mūsų paliktos mažos kariuomenės dalys neišsilaikė prieš gausią lenkų kariuomenę ir turėjo pasitraukti. Ties Maišiogala įsitvirtinome apkasuose, bet vėliau turėjome pasitraukti ir galutinai apsistojome, duodami priešui smūgį ties Širvintais.

— Per Širvintų kautynes man teko pasižymėti, — pastebėjo atsargos eilinis Juozas Kirvelaitis. — Buvo taip: Smarkiai sumušę lenkus ties Širvintais ir paėmę iš jų didelį karinį grobį, mūsų visa 9 kuopa buvo pasiūsta į Paširvinčio dvarą. Ties Paširvinčio dvaru į visas puses plėtėsi dideli, šimtamečiai miškai ir neišeinamos pelkės. Šiose vietose stovėdami, su lenkais turėdavome nuolatinius susidūrimus, Tie susidūrimai pagaliau

mums taip įgrįso, kad mūsų vadai nutarė juos likviduoti.

— — Iš žvalgų sužinojęs, kur yra lenkų kariuomenės būrys, mūsų kuopos vadas pasiėmęs skyrių vyrų, nutarė būtinai lenkus išmušti. Apsiginklavę rankinėmis granatomis ir kulkosvaidžiu, artinomės prie priešų. Lenkai, kažin kaip mūsų prisiartinimą pajutę, pradėjo ne tik gintis, bet ir mus pulti. Buvo aršios kautynės. Kaip tyčia žuvo kulkosvaidžiu bešaudęs kareivis. Nutilęs kulkosvaidis priešams įkvėpė drąsos ir jie mus ėmė spausti. Tuo momentu aš puoliau prie kulkosvaidžio ir paleidau pragarišką ugnį, dėl ko lenkai pakriko ir panikoje pradėjo trauktis. Už šias kautynes ir buvau apdovanotas Vyčio kryžiumi. Dar vėliau susidūrus su lenkų žvalgiais, sprogušios priešo granatos buvau sunkiai sužeistas ir kurį laiką nustojęs klausos. Kurį laiką teko gulėti karo ligoninėje Kaune. Išėjęs iš ligoninės, buvau apžiūrėtas komisijos ir kaip nustojęs sveikatos iš kariuomenės buvau paleistas 1920 m. gruodžio 31 d.

Juozas Kirvelaitis į Ameriką atvyko 1950 m. ir apsigyveno Detroite. Čia gyvendamas, įsijungė į lietuvišką veiklą ir priklausė: Švyturio j. šaulių kuopai, ramovėnams, Lietuvių Bendruomenei, Balfui, Dariaus ir Girėno klubui, Lietuvių Fondui ir kitoms.

Juozai, ilsėkis ramybėje gražioje Šv. Kazimiero kapinėse, Čikagoje, kur gyvena tavo sūnus Justinas, marti Viliūnė, vaikaičiai Vytenis ir Audrius, kiti giminės, draugai ir pažįstami.

Anmtanas Grinius

PRIEŠ METUS MIRĖ J. LTN. VYTAUTAS ČESNULIS (SČESNULEVIČIUS)

Mirė 1987 m. gegužės mėn. 7 d. New Mexico valstijoje, USA. Daug kas Vytautą pažinojo kaip rimtą savo specialybės žinovą, todėl pravartu nors stambiais bruožais supažindinti skaitytoja su Vytautu.

Jis gimė 1909.I.19 d. Voroneže - Rusijoje. Vidurinį mokslą pradėjo

Martyno Yčo gimnazijoje Voroneže. Tėvai 1918 m. su Vytautu ir jo broliu Stasiu sugrįžo į Nepriklausomą Lietuvą. Vytautas tęsė mokslą Vilniaus Vytauto Didžiojo gimnazijoje, o Lenkijai užėmus Vilnių, persikėlė į Alytų ir baigė gimnaziją 1927 m. Po to persikėlė į Kauną. Įstojo į Lietuvos universitetą (Vėliau pavadintą Vytauto Didžiojo), kurį sėkmingai baigęs apgynė diplominį darbą, gaudamas diplomuoto inžinieriaus vardą 1936 metais. Studijuodamas universitete gavo Krašto apsaugos ministerijos stipendiją, todėl po studijų įstojo į Karo mokyklą ir 1937 m. buvo pakeltas į ats. j. ltn. laipsnį. Dirbo Karo butų valdyboje prie naujųjų statybų projektavimo iki 1940. VI.15 d. sovietų okupacijos 1940 m. rudenį gavo darbą universitete Technikos fakultete vyr. asistentu ir buvo Rėmų teorijos dėstytoju iki 1944. Pasaulio karo eigo-

je reikėjo trauktis į Vakarus. Vytautas atvyko į Augsburgą ir gavo darbą Thorman & Stiefel A.G. firmoje, Dirbo prie įtempto (Presstres) betono statinių skaičiavimų iki 1945 m.

Visuomenišku veikimu Vytautas jau Lietuvoje priklausė Inžinierių d. jai. Tremtiniu inžinierius pradėjęs organizuoti Vakaru Vokietijoje, Vytautą sutinkame steigiamame susirinkime Augsburgėje 1946.II.10 "Baltic

Klub" salėje Hechfelde. 1946.II.24 Inžinierių suvažiavimas nutarė įsteigti Lietuvos Inžinierių tremtinių draugiją su centru Augsburgėje. Renkant Centro v. b.ą, išdinininku buvo išrinktas Vytautas. Buvo išrinktas ir sekančiais kadencijai.

1948 m. gegužės mėn. 20 d. šaukiamas inžinierių susirinkimas Bostone. Tuo laiku buvo atvykę 6 inžinieriai. Įsteigiamas skyrius ir V-bos pirmininku išrenkamas Vytautas, o sekretoriumi dr. inž. Jurgis Gimbutas. Inicijatyva buvo vietoje, nes skyrius augo per 39 metus ir šiuometu turi 69 narius. Skyrius kasmet per Vasario 16 minėjimus surenka pinigų ir paskirsto pagal aukotojų sprendimą. Šiemet aukų buvo sudėta virš 3,000 dolerių. P pinigų gauna: Altas, Vlikas, L. Bendruomenė ir Vasario 16 gimnazija. Kadangi toks rėmimas yra kasmetinis, tai didelis nuopelnas priklauso skyriaus steigėjams jų tarpe ir Vytautui. Jau yra peržengta 50,000 dol. suma.

Vytauto Lietuvoje asmeniškai nepažinojau, bet gerai pažinojau jo vyresnį brolių Stasį (1905 - 1979). Vokiečių okupacijos metais jam pasidarė nesaugu gyventi Kaune, nes buvo vedęs žydę. Gelbėdamas Stasį nuo vokiečių Geštapo persekiojimo 1944 suteikiau jam inžinieriaus darbą Statybos b-je Vilniuje. Besirengiant keltis į Vilnių, rytų frontas tiek smarkiai stūmėsi Vilniaus kryptimi, kad Stasys liko Lietuvoje. Dirbo Universitete iki savo mirties, pasiekdamas profesoriaus laipsnį ir buvo fakulteto dekanu.

Grįžtant prie Vytauto veiklos Vokietijoje lietuviškame sektoriuje, tenka priskaičiuoti jo pedagoginį darbą. 1945-1948 dėstė Augsburgės technikos mokykloje, Kempteno aukšt. Technikos kursuose, Müncheno D. P. universitete ir Augsburgės lietuvių gimnazijoje. Kaip matome, Vytautas daug turėjo kontaktų su lietuvišku jaunimu tiek Lietuvoje, tiek Vokietijoje. Paklauskiau inž. Juozą Rasį, kuris klausė rėmų kursą pas Vytautą Vytauto Didžiojo universitete. Atsakė:

Kaip lektorius Vytautas dalyką aiškino labai vaizdžiai ir buvo patogų padaryti užrašus bei brėžinius ir skaitomą kursą įsidėmėti.

Taip pat gerai atsiliepia studentai lietuviai iš Vokietijos laikų, kurie daugumoje užbaigė mokslus Vokietijoje ara JAV.

Vytautas dirbdamas Jackson & Moreland dėl inžinerinio sugebėjimo gavo pasiūlymą persikelti į Puerto Rico vykdomiems elektr. jėgainės statybos darbams prižiūrėti ir vykdyti. Čia jis su šeima persikelia ir po 12 metų išeina į pensiją. Po to persikelia gyventi į New Mexico valstiją, arčiau dukters Vidos. Prieš du metus inž. Romas Budreika su žmona Jane (iš Floridos) aplanko Česnulus ir rado juos linksmus ir geroje nuotaikoje. Laikui bėgant 1986 Kalėdų laikotarpyje šeima sužinojo, kad Vytautas turi vėžį. Daktaras pasakė, kad liga yra storėje žarnoje ir išsiplėtė į plaučius ir inkstus. Patarė operacijos nedaryti, nes ligonis neatlaikys. Vida pasikalbėjo su kitu daktaru Santa Fe. Šis pasakė, kad gali padėti. Per 4 mėn. Vida vežiojo tėvą du kartu per savaitę ir Vytautas jautėsi geriau, tik sakydavo, kad jaučiasi labai silpnas. Gegužės mėn. pasijuto blogai. Nuvežtas į ligoninę gegužės 5 d. o 7 d. mirė.

Žmonai Apolonijai ir šeimai reiškiau gilią užuojautą.

Bronis V. Galinis

INFORMACIJA APIE KPT. ALEKSANDRO MILAŠEVIČIAUS MIRTĮ

1987 m. "Kario" Nr. 7, p. 311, išspausdintame O. Žadvydo straipsnyje "LK-los IX laidos sukaktį minint" sąrašo eil. Nr. 30 yra Milaševičius Aleksandras, kpt., apie kurį pasakyta, kad jis per Drezdeno bombardavimą žuvo. "Kario" skaitytoja Ona Ambrosė laiške redaktoriui rašo: "Tai

(Nukelta į psl. 224)

A. A.
gen. št. plk. ltn

KAROLIUI DABULEVIČIUI

mirus, liūdinčioms dukroms, giminėms bei
artimiesiems reiškiamo nuoširdžią užuojautą.

LKVS "RAMOVĖS"
ČIKAGOS SKYRIUS

A. A.

savanoriui - kūrėjui plk. ltn.

JONUI ŠVEDUI

mirus, dukrai Aldonai ir jos vyriui Algirdui Čeplėnui,
dukrai Zitai ir Mykolui Deveikiams,
dukrai Danutei Mickūnienei su šeima Australijoje
bei kitoms giminėms ir artimiesiems
reiškiamo nuoširdžią užuojautą.

LKVS "RAMOVĖS"
ČIKAGOS SKYRIUS

Dukrai RITAI mirus,

šaulį muziką

JUOŽĄ GRIMSKĮ

ir jo šeimą nbuoširdžiai užjaučiame.

DLK KĘSTUČIO ŠAULIŲ KUOPA

Tėvui JONUI MILIŠAUSKUI mirus,
šaulius

RAMONĄ ir ANTANĄ MILIŠAUSKUS

bei jų artimuosius nuoširdžiai užjaučiame.

DLK KĘSTUČIO ŠAULIŲ KUOPA

Motinai MARIJAI MILAŠIENEI mirus,
sūnų šaulį

STASĮ MILAŠIŲ,

jo šeimą bei artimuosius nuoširdžiai užjaučiame.

D.L.K. KĘSTUČIO ŠAULIŲ KUOPA

ADMINISTRATORIAUS PRANEŠIMAS

KARIUI AUKOJO:

\$55.00
LŠST rinktinė N. Anglijoje 1988. IV.
16 renginio proga. (Aukojo: 25 dol.
P. Molis, po 10 dol. V. A. Garsiai
ir A. D. Zenkai; po 5 dol. J. Dap-
kus ir I. Parulienė).

\$50.00
Marija Šimkus, FL, a. a. mjr. J. Šim-
kaus 20 m. mirties metinėse.

\$33.00
St. L. Everlin, AR

\$25.00
J. šaulių kp. Palanga, FL
per išd. Pr. Kaspariūną

\$20.00
Vc. Senūta, MA

\$15.00
Dr. A. Pacevičius, ONT

\$13.00
J. Švedas, FL
Edv. Shilling, Wi

\$10.00
A. Daunys, NY
G. Puniška, FL

\$8.00
Z. Jakubonis, ONT
P. Kidolius, CT
J. Liutkenis, IL

\$6.00
J. Beniūnas, CT

\$3.00
Vkt. Darulis, Prancūzija
Pr. Dauginas, ONT
G. Gedmintas, FL

ŠVIESKIS IR KITUS APŠVIESK GERĄJA LIETUVIŠKA KNYGA

*Prasmingai paremsite KARĮ užsisakydami jo leidinius
p a p i g i n t a i prieš vasaros atostogas:*

Gen. POVILAS PLECHAVIČIUS (monografija)	7 dol.
Z. Raulinaitis — GROBIO IR NAIKINIMO ŽYGIS	7 dol.
Z. Raulinaitis — KETURI FRONTAI	7 dol.
Z. Raulinaitis — KUNIGAİKŠČIŲ SAJUNGA I	10 dol.
Z. Raulinaitis — KELIAS Į SOSTĄ II	11 dol.

(Knygų kainos — įskaičius persiuntimą)

Siųsdami užsakymus, čekius išrašykite US valiuta.

KARYS
341 Highland Blvd.
Brooklyn, NY 11207

"KARIO" PLATINTOJAI

AUSTRALIJOJE

Albertas Žvirblis, 65 Walscott St.,
North Geelong, Vic. 3215

S. Pačėsa, 7/31 Valentine Street,
NSW, 2199

KANADOJE

TORONTO, ONT. —
V. A. Aušrotas, St. Prakapas.

JUNGTINĖSE AMERIKOS VALST.

BOSTON, MA. —
S. J. Minkus

CHICAGO, IL —

"Gifts International", "Parama", "Pat-
ria" Gifts & Electr.

DETROIT, MI —

V. Čižauskas (Šv. Antano parapijos
Spaudos kioskas).

OMAHA NB —

Jonas Smailys

WATERBURY, CT —

"Spauda"

WOODHAVEN, NY —

"Romuva"

BROCKTON, MA —

A. Šeduikis, 990 N. Main St.

V. VOKIETIJOJE

Juozas Nevulis, 6793 Bruchmuehlbach-
Miesau 2 Raiffeisenstr. 4.

ANGLIJOJE

S. Kasparas, 32 Puteaux House, Ro-
man Road, London E 2. ORF, England

Spausdina:
FRANCISCAN PRESS
341 Highland Blvd.
Brooklyn, N.Y. 11207

Alp(LKA) 1756
1988
Nr.5

